

โครงการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม
ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

รูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย ด้านการส่งเสริมพ่อแม่ ผู้ปกครอง

โดย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
งบประมาณด้านวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม (ววน.)
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565
ผ่านกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

โครงการวิจัย
การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม
ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

โดย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
งบประมาณด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565
ผ่านกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

649.123 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
ส 691 ค โครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม
ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย
กรุงเทพฯ : สกศ., 2566
112 หน้า
ISBN : 978-616-270-413-0
1. รูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม
2. สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
3. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

**โครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม
ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย**

สิ่งพิมพ์ สกศ. อันดับที่ 13/2566

ISBN 978-616-270-413-0

พิมพ์ครั้งที่ 1 มีนาคม 2566

จำนวนพิมพ์ 500 เล่ม

จัดทำโดย กลุ่มนโยบายและแผนการพัฒนเด็กปฐมวัย
 สำนักนโยบายการพัฒนเด็กปฐมวัย
 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
โทร 0 2668 7123 ต่อ 2442 โทรสาร 0 2241 5152
Website: <http://www.onec.go.th>

พิมพ์ที่ บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด
 90/6 ซอยจรัญสนิทวงศ์ 34/1
 ถนนจรัญสนิทวงศ์ แขวงอรุณอมรินทร์
 เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700
โทรศัพท์ 02 424 3249, 02 424 3252
โทรสาร 02 424 3249, 02 424 3252

คำนำ

ปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่พัฒนาการทางด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะสมองมีการพัฒนาและเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วที่สุด หากเด็กได้รับการดูแลและการจัดการเรียนรู้ที่ดีถูกต้องตามหลักพัฒนาการและหลักวิชาการ เด็กจะเกิดการพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพและส่งผลต่อพัฒนาการในช่วงวัยต่อไป การให้ความสำคัญกับการดูแลและพัฒนาเด็กในช่วงวัยนี้จึงมีความจำเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะบุคคลที่ใกล้ชิด เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้ดูแลเด็ก เนื่องจากเด็กในวัยนี้มักจะเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบตัว ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ด้าน ซึ่งจะส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีสมวัยถือเป็นรากฐานของบุคลิกภาพ อุปนิสัย และการเจริญเติบโตทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา นอกจากนี้ ยังส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถทางด้านต่าง ๆ ของเด็ก ดังนั้น บุคคลที่ใกล้ชิดกับเด็กปฐมวัยจึงควรให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการดูแล พัฒนา และจัดการศึกษา เพื่อสร้างเสริมพัฒนาการทุกด้านให้แก่เด็กปฐมวัยได้เจริญเติบโตเต็มตามศักยภาพและเหมาะสมกับช่วงวัย รวมทั้งยังช่วยให้การเปลี่ยนผ่านหรือรอยเชื่อมต่อที่สำคัญในช่วงวัยนี้เป็นไปอย่างราบรื่น ไม่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการ ซึ่งถือเป็นการวางรากฐานที่ดีให้แก่เด็กปฐมวัยเติบโตไปเป็นเยาวชนและพลเมืองที่ดีของชาติ มีความเฉลียวฉลาด คิดเป็น ทำเป็น และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

ในปัจจุบันกฎหมายและมาตรฐานต่าง ๆ ในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการพัฒนาเด็กปฐมวัย มีการให้ความสำคัญเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 9 (6) กำหนดไว้ว่าการจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542) ประกอบกับพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 มาตรา 6 ที่กำหนดให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง มีภารกิจร่วมกันดำเนินการเพื่อให้มีการพัฒนาเด็กปฐมวัย และมาตรา 7 บิดา มารดา และผู้ปกครอง มีหน้าที่จัดให้เด็กปฐมวัยซึ่งอยู่ในความดูแลได้รับการพัฒนาตามแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย (พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย, 2562) และเป็นไปตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ มาตรฐานที่ 1 การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ตัวบ่งชี้ที่ 1.5 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน กำหนดตัวบ่งชี้ย่อยไว้ดังนี้ 1) มีการสื่อสารเพื่อสร้าง

โครงการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

ความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครองกับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับตัวเด็กและการดำเนินงานของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย 2) การจัดกิจกรรมที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว และชุมชนมีส่วนร่วม 3) ดำเนินงานให้สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นแหล่งเรียนรู้แก่ชุมชนในเรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัย และ 4) มีคณะกรรมการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ที่กล่าวว่า ให้เด็กปฐมวัย “มีพัฒนาการรอบด้านและสมดุล สนใจเรียนรู้และกำกับตัวเองให้ทำสิ่งต่าง ๆ ที่เหมาะสมตามช่วงวัยได้สำเร็จ” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ในระดับปฐมวัยจึงจำเป็นต้องมีรูปแบบหรือแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย เพื่อให้การดำเนินการในเรื่องนี้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ เนื่องจากการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคคลรอบตัวที่ใกล้ชิดกับเด็กในการช่วยกันส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กให้เป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับช่วงวัย รวมทั้งช่วยให้การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นไปตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ

ด้วยเหตุนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในฐานะหน่วยนโยบายและแผนด้านการศึกษาของประเทศและสำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ภายใต้พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 จึงได้ขอรับงบประมาณด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ผ่านกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อสนับสนุนการดำเนินโครงการวิจัย เพื่อศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์รูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อนำมาพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย และข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย ทั้งนี้ ผู้วิจัยคาดหวังว่ารูปแบบฯ ที่พัฒนาขึ้นนี้จะช่วยให้สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกสังกัด รวมถึงครู ผู้ดูแลเด็ก พ่อแม่ ผู้ปกครอง ได้ใช้ประโยชน์ อันจะนำไปสู่การยกระดับการพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยของไทยต่อไป

(นายสุเทพ แก่งสันเทียะ)

เลขาธิการสภาการศึกษา

บทสรุปผู้บริหาร

งานวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ รูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย 2) พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย และ 3) จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย โดยดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากผู้บริหาร ครู ครูพี่เลี้ยง ผู้ดูแลเด็ก และพ่อแม่ผู้ปกครอง จากสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สังกัดกระทรวงมหาดไทยและสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ของทั้ง 4 ภูมิภาคในประเทศไทย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยและพัฒนาเป็น “รูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทยด้านการส่งเสริมพ่อแม่ผู้ปกครอง” โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ชื่อรูปแบบ

รูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทยด้านการส่งเสริมพ่อแม่ผู้ปกครอง

2) หลักการและแนวคิด

พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 มาตรา 7 กำหนดให้ บิดา มารดา และผู้ปกครองมีหน้าที่จัดให้เด็กปฐมวัยซึ่งอยู่ในความดูแลได้รับการพัฒนาตามแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย ประกอบกับ มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ มาตรฐานที่ 1 การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ตัวบ่งชี้ที่ 1.5 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน กำหนดตัวบ่งชี้ย่อยไว้ดังนี้

1.5.1 มีการสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครองกับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับตัวเด็กและการดำเนินงานของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

1.5.2 การจัดกิจกรรมที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว และชุมชนมีส่วนร่วม

1.5.3 ดำเนินงานให้สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นแหล่งเรียนรู้แก่ชุมชนในเรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัย

1.5.4 มีคณะกรรมการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

จากความสำคัญดังกล่าว พ่อแม่ ผู้ปกครองจึงมีส่วนสำคัญในการพัฒนาให้เด็กปฐมวัยเติบโตอย่างสมวัย ด้วยการช่วยเลี้ยงดู ปกป้องจากอันตราย หากผู้ใหญ่ให้ความรักเอาใจใส่ใกล้ชิด อบรมเลี้ยงดูโดยเข้าใจเด็ก พร้อมจะตอบสนองความต้องการพื้นฐานที่เปลี่ยนไปตามวัยได้อย่างเหมาะสม ให้สมดุลกันทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาแล้ว เด็กจะเติบโต แข็งแรง แจ่มใส มีความมั่นคงทางใจ รู้ภาษา ใฝ่รู้ และใฝ่ดี พร้อมทั้งพัฒนาตนเองในขั้นต่อไป ให้เป็นคนเก่งและคนดีอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขและมีประโยชน์ ไม่เพียงแต่การเลี้ยงดูบุตรหลานที่บ้านเท่านั้น ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยก็จำเป็นต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โดยเน้นให้มีการทำงานร่วมกันระหว่างครู และผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการและเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก ด้วยการใช้เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ซึ่งผู้ปกครองอาจกระทำด้วยตนเองหรือให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ลักษณะการมีส่วนร่วม มีตั้งแต่การวางแผนการทำงาน การเรียนรู้ และการตัดสินใจ (Grolnick & Slowiaczck, 1994; ธีรภัทร์ เจริญดี, 2542; ฉันทนา ภาคบงกช, 2537; ทรรษา นิลวิเชียร, 2535; อรุณี หรดาล, 2536) เพื่อนำไปสู่เป้าหมายในการให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจ ความต้องการและลักษณะของเด็ก รวมทั้งให้การศึกษาที่เหมาะสม อันจะนำไปสู่การมีพัฒนาการที่สมวัยของเด็กปฐมวัย

ทั้งนี้ จากการศึกษาองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัยของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และองค์ประกอบส่วนท้องถิ่น ทั้ง 4 ภูมิภาค พบว่า องค์ประกอบที่สำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ด้านการสื่อสาร ด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็กและสร้างการเรียนรู้ที่บ้าน และด้านการเป็นอาสาสมัคร โดยอาศัยการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด สาธารณสุขจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล/จังหวัด และคนในชุมชน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความยั่งยืนต่อไป

3) วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการสมวัย
- 2) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

โครงการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

4) องค์ประกอบของรูปแบบ

รูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทยด้านการส่งเสริมพ่อแม่ผู้ปกครองมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนในระดับปฐมวัยให้มีพัฒนาการสมวัยซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้บริหาร ครู และครูพี่เลี้ยงในการมีส่วนร่วมทั้ง 3 ด้าน คือ 1) ด้านการสื่อสาร 2) ด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็กและสร้างการเรียนรู้ที่บ้าน และ 3) ด้านการเป็นอาสาสมัคร ทั้งนี้ แนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ดังตารางต่อไปนี้

องค์ประกอบ	แนวทางการสร้างการมีส่วนร่วม		ข้อจำกัด
	แบบเป็นทางการ	แบบไม่เป็นทางการ	
ด้านการสื่อสาร	<ul style="list-style-type: none">• การเข้าร่วมประชุมผู้ปกครองเพื่อรับฟังข้อมูลข่าวสาร• การเข้าร่วมกิจกรรมของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย• การสร้างช่องทางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร• การเยี่ยมบ้านผู้เรียน• การจัดกิจกรรมโดยใช้ “ภาษาแม่ของเด็ก” และเชิญพ่อแม่ผู้ปกครองเข้าร่วมด้วย	<ul style="list-style-type: none">• การสื่อสารผ่านทางแอปพลิเคชันไลน์• การรับส่งบุตรหลานที่โรงเรียน• การพบปะกับผู้ปกครองในชุมชน	<ul style="list-style-type: none">• เด็กต้องอาศัยอยู่กับพ่อแม่ผู้ปกครอง• พ่อแม่ผู้ปกครองสามารถสื่อสารภาษาไทยได้

โครงการวิจัย

การพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

องค์ประกอบ	แนวทางการสร้างการมีส่วนร่วม		ข้อจำกัด
	แบบเป็นทางการ	แบบไม่เป็นทางการ	
ด้านการอบรม เลี้ยงดูเด็กและ สร้างการเรียนรู้ที่บ้าน	<ul style="list-style-type: none"> • ครูกำหนดชิ้นงานหรือการบ้านให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม • เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับครูในการสนทนาเกี่ยวกับพัฒนาการของผู้เรียนทั้ง 4 ด้าน 	<ul style="list-style-type: none"> • การเล่นนิทาน • การเล่นเกม • การให้ช่วยเหลืองานบ้าน • การสอดแทรกคุณธรรมในขณะที่พูดคุย • การซักถามเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย • การจัดหาสิ่งจำเป็นพื้นฐานทางกายภาพสำหรับเด็กที่เฝ้าต่อการเรียนรู้ 	<ul style="list-style-type: none"> • พ่อแม่ผู้ปกครองต้องมีเวลา • เด็กต้องอาศัยอยู่กับพ่อแม่ผู้ปกครอง • พ่อแม่ผู้ปกครองสามารถสื่อสารภาษาไทยได้ • พ่อแม่ผู้ปกครองต้องมีความรู้ด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัย
ด้านการเป็นอาสาสมัคร	<ul style="list-style-type: none"> • สถานพัฒนาเด็กฯ สร้างบทบาทของผู้ปกครองให้เป็นผู้ประสานเพื่อเป็นสะพานเชื่อมระหว่างโรงเรียนกับบ้าน • สถานพัฒนาเด็กฯ ออกหนังสือขอความร่วมมือให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการสอนกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ศิลปะ วัฒนธรรม ดนตรี กีฬา ฯลฯ • การบริจาคงบประมาณสนับสนุน 	<ul style="list-style-type: none"> • พ่อแม่ผู้ปกครองช่วยเหลืองานโรงเรียนตามความถนัดและตามกำลังความสามารถ • การตัดหญ้า ตัดต้นไม้ • การทำอาหารกลางวัน • การอำนวยความสะดวกด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม 	<ul style="list-style-type: none"> • บ้านและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยอยู่ในละแวกใกล้เคียง

โครงการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจะเป็นรูปธรรมและเกิดความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอย่างน้อย 4 กลุ่ม ประกอบด้วย หน่วยงานต้นสังกัด สาธารณสุขจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล/จังหวัด และคนในชุมชน ดังนี้

หน่วยงานต้นสังกัด

1) กำหนดกรอบกิจกรรมของการประชุมผู้ปกครองให้กับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยจำเป็นต้องจัดอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ซึ่งหน่วยงานต้นสังกัดควรกำกับติดตามรูปแบบของการจัดประชุม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ปกครองและเด็กอย่างสูงสุด ซึ่งอาจจะเป็นในลักษณะของการให้ความรู้ผ่านคู่มือการจัดประชุมผู้ปกครอง หรือ ให้การสนับสนุนวิทยากร/ผู้ให้ความรู้ในประเด็นต่าง ๆ ที่น่าสนใจตามยุคสมัย ตามที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องการ เพื่อดึงดูดให้ผู้ปกครองเข้าร่วมในการประชุม

2) กำหนดกรอบกิจกรรมการเยี่ยมบ้าน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สำคัญในการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครองกับครู หากมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายที่ชัดเจน จะเกิดประโยชน์อย่างมาก ทั้งนี้ หน่วยงานต้นสังกัดอาจให้การสนับสนุนในเรื่องเครื่องมือการเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ หรือ แบบสอบถามออนไลน์ ที่สามารถนำมาวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคลได้ อีกทั้งยังสามารถส่งต่อข้อมูลไปยังครูที่ดูแลในระดับชั้นต่อไปได้สะดวกขึ้น

สาธารณสุขจังหวัด

1) เป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างผู้ปกครองกับครูในการเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรหลาน เนื่องจากในบางปัญหาผู้ปกครองบางท่านไม่เชื่อมั่นในตัวครูมากเท่าแพทย์หรือพยาบาล หากมีการประสานความร่วมมือกันระหว่างสาธารณสุขจังหวัดและครู ในการสื่อสารสร้างความเข้าใจจะช่วยให้แก้ปัญหาได้รวดเร็วขึ้น

2) สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยอาจขอความร่วมมือจากสาธารณสุขจังหวัดในการมาอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรหลานอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และเชิญพ่อแม่ผู้ปกครองมาเข้าร่วมรับฟังด้วย เพื่อจะได้ให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสุขภาพของเด็กในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่พัฒนาการสมวัยในอนาคต

องค์การบริหารส่วนตำบล/จังหวัด

1) เนื่องจากพ่อแม่ผู้ปกครองส่วนใหญ่มักจะส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยใกล้บ้าน ทำให้ในทุกตำบลจะมีสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งหากตำบล/จังหวัดใดมีงบประมาณที่เพียงพอก็จะสามารถดูแลในเรื่องสภาพแวดล้อม อาคารเรียน สาธารณูปโภคต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี แต่บางแห่งที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยขาดแคลนมาก องค์การบริหารส่วนตำบล/จังหวัด ก็อาจจะ

โครงการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

ต้องสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร หรือ เป็นตัวกลางในการระดมสรรพกำลังของคนในพื้นที่เพื่อมาดูแลสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในเขตที่อยู่ในความรับผิดชอบ

2) ควรจัดให้มีพื้นที่สาธารณะที่เป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับเด็กปฐมวัยในการมารวมกลุ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ ในทุกตำบลหรือหมู่บ้าน เช่น สนามเด็กเล่น ห้องสมุด สวนสัตว์ พิพิธภัณฑ์สำหรับเด็ก เป็นต้น เนื่องจากแหล่งเรียนรู้เหล่านี้จะเป็นศูนย์รวมให้ครู พ่อแม่ผู้ปกครอง เด็ก เข้ามาใช้บริการ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางในการเลี้ยงดูบุตรหลาน รวมทั้งช่วยให้เด็กที่พ่อแม่ผู้ปกครองไม่มีเวลามาใช้เวลาทำกิจกรรมในแหล่งเรียนรู้เหล่านี้ได้อีกด้วย

ชุมชน

1) ผู้นำชุมชนเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โดยการสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร สถานที่ และสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน หรือเป็นตัวกลางในการสื่อสารระหว่างครูกับผู้ปกครองที่อยู่ในชุมชนที่มีความหลากหลายทางพหุวัฒนธรรม

2) ผู้นำชุมชนร่วมจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนกับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

3) ในบางชุมชนที่พ่อแม่ผู้ปกครองไปทำงานต่างถิ่น หรือทำงานไกลบ้าน ไม่มีเวลารับลูกหลังเลิกเรียน ช่วงเวลาดังกล่าวอาจทำให้เด็กปฐมวัยบางกลุ่มถูกทอดทิ้ง ผู้นำชุมชนอาจรวมกลุ่มคนในชุมชนที่อยู่ในวัยเกษียณและพอจะมีเวลาอาจจะรวมกลุ่มกันเพื่ออบรมสั่งสอนหรือจัดกิจกรรมให้เด็กเหล่านี้ได้

4) ผู้นำชุมชนอาจใช้สถานที่ทางศาสนา เช่น วัด โบสถ์ มัสยิด ที่มีนักบวชประจำอยู่ อาจจัดกลุ่มกิจกรรมตามความสนใจให้กับเด็กปฐมวัยช่วงเย็นหลังเลิกเรียน โดยอาจจะเป็นการสอนการบ้าน เล่านิทาน งานศิลปะต่าง ๆ เพื่อช่วยผ่อนคลายความเครียด และสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กไปด้วย

5) ในบางชุมชนจะมีคนหลากหลายวัย บางบ้านจะมีรุ่นพี่และรุ่นน้อง ครูอาจจะฝากให้รุ่นพี่ช่วยดูแลรุ่นน้องที่อยู่ในช่วยปฐมวัย โดยสอดแทรกผ่านกิจกรรมในบทเรียน เช่น ให้ฝึกอ่านนิทานโดยให้มีน้อง ๆ ช้างบ้านมาฟังอย่างน้อย 2 คน เป็นต้น

รูปแบบการเสริมพลังพ่อแม่ผู้ปกครองเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ช่างต้น สามารถแสดงเป็นแผนภาพ ดังต่อไปนี้

โครงการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

5) เจ็อนไขและปัจจัยความสำเร็จ

1) ด้านนโยบาย

กำหนดให้การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองบรรจุอยู่ในแผนและนโยบายการศึกษาของทุกสังกัด โดยกำหนดเป็นแผนงานหรือกลยุทธ์ของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยหรือของหน่วยงานต้นสังกัด สร้างความตระหนักถึงความสำคัญให้กับคนในประเทศ ควรกำหนดตัวชี้วัดสำหรับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย รวมทั้งให้สิ่งจูงใจและการสนับสนุนสำหรับการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในระดับท้องถิ่นที่มีความห่างไกลและขาดแคลน หน่วยงานต้นสังกัดสามารถสนับสนุนให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทและสร้างความรับผิดชอบในสถานพัฒนา

เด็กปฐมวัยให้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังควรมีการวิเคราะห์ความต้องการ การจัดลำดับความสำคัญ และการติดตามและประเมินผลระหว่างหน่วยงานต้นสังกัด สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และพ่อแม่ผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง

2) ด้านหลักสูตร

2.1) หลักสูตรสำหรับครูปฐมวัย

หลักสูตรสำหรับครูปฐมวัย ควรกำหนดให้มีรายวิชาที่สร้างความตระหนักหรือให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้บ้านและโรงเรียนมีส่วนร่วมกันมากขึ้น หรือเพิ่มเติมกระบวนการจัดกิจกรรมที่มีพ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในทุกรายวิชาของหลักสูตร เพื่อให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาไปเป็นครูมีทัศนคติทางบวกต่อการส่งเสริมและสนับสนุนพ่อแม่ ผู้ปกครองให้เข้ามามีส่วนร่วมกับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมากขึ้น ซึ่งจะช่วยส่งผลให้กระบวนการศึกษาประสบความสำเร็จได้โดยง่าย

2.2) หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยควรเน้นบทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองที่จำเป็นต่อการเรียนของบุตรหลาน โดยกำหนดวัตถุประสงค์หนึ่งๆ ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เพื่อสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของพ่อแม่ผู้ปกครองในการสนับสนุนการเจริญเติบโตและพัฒนาการของบุตรหลาน เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน ปรับปรุงการสื่อสารระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน และร่วมกันปรับปรุงผลการเรียนรู้ของบุตรหลาน

3) ด้านผู้บริหาร/ครู/ครูพี่เลี้ยง/ผู้ดูแลเด็ก

ผู้บริหาร ครูและครูพี่เลี้ยงควรได้รับการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการสร้างการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองเพื่อให้มีความรู้และมีวิธีการที่ถูกต้องในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการศึกษาของบุตรหลาน โดยกำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนที่แตกต่างกันหลากหลาย นอกเหนือจากการจัดการประชุมหรือจัดกิจกรรมที่ให้พ่อแม่ผู้ปกครองเข้าร่วม แต่อาจเพิ่มกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์และดึงดูดพ่อแม่ ผู้ปกครองเข้าสู่ห้องเรียน เช่น การสร้างพื้นที่ร่วมกันระหว่างครูกับพ่อแม่ผู้ปกครองสำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและซักถามข้อสงสัย การเยี่ยมบ้าน ผู้เรียนที่มีการแลกเปลี่ยนเรื่องการเลี้ยงดูบุตรหลาน เป็นต้น

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ค
สารบัญ	ฉ
สารบัญภาพและตาราง	ฉ
ส่วนที่ 1 บทนำ	1
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	5
1.3 ผลผลิตการวิจัย	5
1.4 ขอบเขตการวิจัย	5
1.5 ประโยชน์ที่ได้รับ	6
1.6 นิยามศัพท์	6
ส่วนที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
2.1 การจัดการศึกษาปฐมวัย	8
2.2 การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม	13
2.3 มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ	31
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	36
ส่วนที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	44
ส่วนที่ 4 รูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ในประเทศไทย ด้านการส่งเสริมพ่อแม่ผู้ปกครอง	49
ส่วนที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	59
ตอนที่ 1 สรุปผลการวิจัย	60
ตอนที่ 2 อภิปรายผลการวิจัย	67
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	70
บรรณานุกรม	72
ภาคผนวก	81

สารบัญญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 กรอบการวิจัยรูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย	35
ภาพที่ 4.1 รูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ในประเทศไทย ด้านการส่งเสริมพ่อแม่ผู้ปกครอง	57

สารบัญญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ผลของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการจัดการศึกษา	20
ตารางที่ 3.1 กลุ่มตัวอย่างสำหรับการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม	47
ตารางที่ 3.2 กลุ่มตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์	48
ตารางที่ 4.1 สรุปความคิดเห็นการมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย	50
ตารางที่ 4.2 แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย	53

ส่วนที่ 1 บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่พัฒนาการทางด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะสมองมีการพัฒนาและเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วที่สุด หากเด็กได้รับการดูแลและการจัดการเรียนรู้ที่ดีถูกต้องตามหลักพัฒนาการและหลักวิชาการ เด็กจะเกิดการพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพและส่งผลต่อพัฒนาการในช่วงวัยต่อไป การให้ความสำคัญกับการดูแลและพัฒนาเด็กในช่วงวัยนี้จึงมีความจำเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะบุคคลที่ใกล้ชิด เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูและผู้ดูแลเด็ก เนื่องจากเด็กในวัยนี้มักจะเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบตัว ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ด้าน ซึ่งจะส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการที่ดี สมวัยถือเป็นรากฐานของบุคลิกภาพ อุปนิสัย และการเจริญเติบโตทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา นอกจากนี้ ยังส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถทางด้านต่าง ๆ ของเด็ก ดังนั้น บุคคลที่ใกล้ชิดกับเด็กปฐมวัยจึงควรให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการดูแล พัฒนา และจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมพัฒนาการทุกด้านให้แก่เด็กปฐมวัยได้เจริญเติบโตเต็มตามศักยภาพและเหมาะสมกับช่วงวัย รวมทั้งยังช่วยให้การเปลี่ยนผ่านหรือรอยเชื่อมต่อที่สำคัญในช่วงวัยนี้เป็นไปอย่างราบรื่นไม่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการ ซึ่งถือเป็นการวางรากฐานที่ดีให้แก่เด็กปฐมวัยเติบโตไปเป็นเยาวชนและพลเมืองที่ดีของชาติ มีความเฉลียวฉลาด คิดเป็น ทำเป็น และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

ในปัจจุบันกฎหมายและมาตรฐานต่าง ๆ ในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการพัฒนาเด็กปฐมวัย มีการให้ความสำคัญเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 9 (6) กำหนดไว้ว่าการจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542) ประกอบกับพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 มาตรา 6 ที่กำหนดให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง มีภารกิจร่วมกันดำเนินการเพื่อให้มีการพัฒนาเด็กปฐมวัย และมาตรา 7 บิดา มารดา และผู้ปกครอง

โครงการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

มีหน้าที่จัดให้เด็กปฐมวัยซึ่งอยู่ในความดูแลได้รับการพัฒนาตามแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย (พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย, 2562) และเป็นไปตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ มาตรฐานที่ 1 การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ตัวบ่งชี้ที่ 1.5 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน กำหนดตัวบ่งชี้ย่อยไว้ดังนี้ 1) มีการสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครองกับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับตัวเด็กและการดำเนินงานของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย 2) การจัดกิจกรรมที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว และชุมชนมีส่วนร่วม 3) ดำเนินงานให้สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นแหล่งเรียนรู้แก่ชุมชนในเรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัย และ 4) มีคณะกรรมการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ที่กล่าวว่า ให้เด็กปฐมวัย “มีพัฒนาการรอบด้านและสมดุล สนใจเรียนรู้และกำกับตัวเองให้ทำสิ่งต่าง ๆ ที่เหมาะสมตามช่วงวัยได้สำเร็จ” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทยตามกฎหมายและมาตรฐานที่กล่าวมาข้างต้นยังไม่ประสบความสำเร็จมากเท่าที่ควร จากการวิจัยต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยยังขาดการมีส่วนร่วม เช่น ในกรณีการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลโนนตาล อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าการเสริมสร้างประสบการณ์แก่นักเรียน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และด้านการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ลัดดาวัลย์ อาจสด, 2559) ในทำนองเดียวกันการศึกษาแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงดาว ตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ พบว่าการบริหารจัดการศูนย์เด็กเล็กที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม (ภาคิม จิรจตุรพรกุล, 2560) สอดคล้องกับผลการศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน และด้านการติดต่อสื่อสารกับสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ชนมธิตา ยาแก้ว และคณะ, 2561) นอกจากนี้งานวิจัยของ ศิริบังกช เจริญทอง (2557) ยังแสดงให้เห็นถึงปัญหาในเรื่องการขาดการสื่อสารเชิงข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายของโรงเรียนทำให้พ่อแม่ ผู้ปกครองไม่สามารถรับรู้และเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างที่ควรจะเป็น รวมถึงการขาดการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ชุมชนได้รับทราบ อีกทั้งรายงานผลการติดตามการดำเนินงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) ยังพบว่ามีปัญหาและ

โครงการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

อุปสรรคในการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ 1 การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ในเรื่อง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ดังนี้

1.1.1 พ่อแม่ ผู้ปกครองบางส่วนขาดความรู้ด้านพัฒนาการและสุขอนามัย เนื่องจากมีฐานะยากจนจึงไม่มีเวลาดูแลเด็ก ทำให้มีส่วนร่วมกับครูและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยน้อยมาก นอกจากนี้พ่อแม่ ผู้ปกครองมักเข้าใจว่าภาระการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เพียงฝ่ายเดียว

1.1.2 การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนยังขาดการประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

1.1.3 ปัญหาการสื่อสารกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง เนื่องจากไม่มีเวลาในการดูแลบุตรหลาน ได้เอง จำเป็นต้องฝากปู่ย่า ตายาย หรือญาติพี่น้องดูแล ทำให้มีปัญหาด้านการสื่อสารส่งผลต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลและพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ถูกต้องและเหมาะสม

1.1.4 การมีส่วนร่วมของครอบครัวยังมีน้อย เนื่องจากพ่อแม่ ผู้ปกครองมีภาระในการประกอบอาชีพ ทำให้เด็กส่วนใหญ่จะอยู่ในความดูแลของปู่ ย่า ตา ยาย หรือญาติพี่น้องเป็นหลัก ทำให้เด็กขาดความใกล้ชิดผูกพันกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง

1.1.5 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนมีข้อจำกัดในบางพื้นที่ เช่น ในชุมชนเมืองที่พ่อแม่ ผู้ปกครองต้องเร่งรีบในการดำรงชีวิตและการทำงาน สภาพครอบครัวที่เป็นการย้ายถิ่นฐานเข้ามาอาศัยบ้านเช่า จึงให้ความร่วมมือกับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยน้อย เนื่องจากไม่มีเวลา

1.1.6 องค์กร ชุมชน และพ่อแม่ ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางการศึกษาน้อย

1.1.7 ไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

1.1.8 คณะกรรมการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเท่าที่ควร

ดังนั้นปัญหาและอุปสรรคทั้งหมดที่กล่าวมานี้ จึงจำเป็นต้องมีรูปแบบหรือแนวทางการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย เพื่อให้การดำเนินการในเรื่องนี้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ เนื่องจากการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคคลรอบตัวที่ใกล้ชิดกับเด็กในการช่วยกันส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กให้เป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับช่วงวัย รวมทั้งช่วยให้การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นไปตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ

จากการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในประเทศไทยที่ผ่านมา พบว่ามีหลากหลายรูปแบบ เช่น กิจกรรมการเยี่ยมโรงเรียน กิจกรรมเยี่ยมบ้าน การจัดประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดกิจกรรมนันทนาการระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครองและบุคลากรในโรงเรียน การจัดทำเอกสารเพื่อเผยแพร่ข้อมูลและข่าวสารความเคลื่อนไหวของโรงเรียน การเชิญพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นอาสาสมัครในการร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับผู้เรียน เป็นต้น จากการศึกษาบทความและงานวิจัยส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบหรือแนวทางการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา โดยเฉพาะในระดับปฐมวัยสามารถสังเคราะห์ห้วงองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมได้เป็น 6 ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของ Epstein et.al (2002) ประกอบด้วย (1) การอบรมเลี้ยงดูเด็ก (Parenting) (2) การติดต่อสื่อสาร (Communicating) (3) การเป็นอาสาสมัคร (Volunteering) (4) การเรียนรู้ที่บ้าน (Learning at home) (5) การตัดสินใจ (Decision Making) และ (6) การมีส่วนร่วมกับชุมชน (Collaborating with the community) จึงได้นำรูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของ Epstein มาใช้เป็นกรอบการศึกษาวิจัย เพื่อให้ได้รูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในประเทศไทยที่มีความสมบูรณ์มากที่สุด

ด้วยเหตุนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในฐานะหน่วยงานนโยบายและแผนด้านการศึกษาของประเทศและมีฐานะเป็นฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ภายใต้พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 จึงได้ดำเนินโครงการวิจัยเพื่อศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์รูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อนำมาพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย และจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย โดยดำเนินการศึกษาสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยใน 2 สังกัด ได้แก่ สังกัดกระทรวงมหาดไทย และสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เนื่องจากมีจำนวนสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในกำกับดูแลมากที่สุด อีกทั้งมีสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยตั้งอยู่ครอบคลุมทุกพื้นที่ในประเทศไทย ซึ่งผู้วิจัยคาดหวังว่ารูปแบบฯ ที่พัฒนาขึ้นนี้จะช่วยให้สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกสังกัด รวมถึงครู ผู้ดูแลเด็ก พ่อแม่ผู้ปกครอง ได้ใช้ประโยชน์ อันจะนำไปสู่การยกระดับการพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยของไทยต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1.2.1 ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ รูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
- 1.2.2 พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย
- 1.2.3 จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

1.3 ผลผลิตการวิจัย

รูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย
ด้านการส่งเสริมพ่อแม่ผู้ปกครอง

1.4 ขอบเขตการวิจัย

- 1.4.1 **ขอบเขตด้านเนื้อหา** งานวิจัยนี้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องใน 3 ประเด็น คือ
 - 1.4.1.1 การจัดการศึกษาของเด็กปฐมวัย
 - 1.4.1.2 การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และ
 - 1.4.1.3 มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ
- 1.4.2 **ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย** กลุ่มเป้าหมายในงานวิจัยมีดังนี้
 - 1.4.2.1 กลุ่มเป้าหมายในการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลจากสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 500 แห่ง และสังกัดกระทรวงมหาดไทย จำนวน 500 แห่ง รวมทั้งสิ้น 1,000 แห่ง โดยแต่ละแห่งจะมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน ครู 2 คน และพ่อแม่ ผู้ปกครอง 3 คน เพื่อตอบแบบสอบถามสภาพการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย
 - 1.4.2.2 กลุ่มเป้าหมายในการให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อศึกษาสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย 4 ภูมิภาค ประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ โดยเลือกศึกษาสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยภูมิภาคละ 4 แห่ง ประกอบด้วย สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 2 แห่ง และสังกัดกระทรวงมหาดไทย จำนวน 2 แห่ง แต่ละแห่งจะมีกลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ จำนวน 6 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร

โครงการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

สถานศึกษา 1 คน ครู 2 คน และพ่อแม่ ผู้ปกครอง 3 คน เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำมากร่างรูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

1.4.2.3 กลุ่มเป้าหมายในการจัดเวทีสัมมนาการแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์ผลงานวิจัย จำนวน 1 ครั้ง ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านปฐมวัย รวมทั้งสิ้น 50 คน

1.4.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาทั้งหมด 270 วัน

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับ

1.5.1 ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู/ผู้ดูแลเด็ก และผู้บริหารสถานศึกษา ในการพัฒนาเด็กปฐมวัยของประเทศ

1.5.2 สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยใช้มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติเป็นเครื่องมือหลักสำหรับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อยกระดับความสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัย

1.5.3 เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับการดูแลพัฒนาอย่างมีคุณภาพ มีพัฒนาการรอบด้านและสมดุล สนใจเรียนรู้และกำกับตัวเองให้ทำสิ่งต่าง ๆ ที่เหมาะสมตามช่วงวัยได้สำเร็จ

1.6 นิยามศัพท์

การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น โดยมีรูปแบบ 6 รูปแบบ ประกอบด้วย การอบรมเลี้ยงดูเด็ก (Parenting) การติดต่อสื่อสาร (Communication) การเป็นอาสาสมัคร (Volunteering) การเรียนรู้ที่บ้าน (Learning at home) การตัดสินใจ (Decision making) และการมีส่วนร่วมกับชุมชน (Collaborating with the community)

การอบรมเลี้ยงดูเด็ก (Parenting) หมายถึง พ่อแม่ ผู้ปกครอง สร้างความรักความอบอุ่นในครอบครัวด้วยการซักถามเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน สอดแทรกคุณธรรมในขณะทีพูดคุย ให้ช่วยเหลืองานบ้าน สอนทำการบ้าน ช่วยทบทวนในสิ่งที่ครูสอน อ่านหนังสือ และ

โครงการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

เล่นนิทาน ฝึกให้เด็กมีพัฒนาการทั้งการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน โดยการจัดหาสิ่งจำเป็นพื้นฐานทางกายภาพสำหรับเด็กที่เอื้อต่อการเรียนรู้

การติดต่อสื่อสาร (Communication) หมายถึง พ่อแม่ ผู้ปกครอง เข้าร่วมประชุม ผู้ปกครองเพื่อรับฟังข้อมูลข่าวสาร กิจกรรมของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกครั้ง มีโอกาสรับทราบ ข้อมูลความก้าวหน้าของเด็กในช่วงรับหรือส่งที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีช่องทางในการแลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสารระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้บริหาร ครู และผู้ดูแลเด็กอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้าง การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก

การเป็นอาสาสมัคร (Volunteering) หมายถึง พ่อแม่ ผู้ปกครอง ช่วยเหลืองานของ สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยตามกำลังความสามารถ เช่น การมีส่วนร่วมในการสอน การอำนวยความสะดวกด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม หรือบริจาคงบประมาณสนับสนุน เพื่อสร้างการมี ส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก

การเรียนรู้ที่บ้าน (Learning at home) หมายถึง พ่อแม่ ผู้ปกครอง เข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่ เด็กกำลังเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งเปิดโอกาสให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของเด็กเพื่อส่งเสริมอย่างต่อเนื่องที่บ้านได้ เพื่อสร้าง การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก

การตัดสินใจ (Decision making) หมายถึง การสนับสนุนให้มีสมาคมพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือคัดเลือกตัวแทนพ่อแม่ ผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมในการประเมินหรือให้ข้อคิดเห็นต่อกิจกรรมและ โครงการที่เกิดขึ้นในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเพื่อกำหนดแผนและนโยบายในการพัฒนาสถานพัฒนา เด็กปฐมวัย เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก

การมีส่วนร่วมกับชุมชน (Collaborating with the community) หมายถึง พ่อแม่ ผู้ปกครอง ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กด้วยการพาไปเรียนรู้วัฒนธรรมหรือสถานที่ต่าง ๆ ที่สำคัญ ในชุมชน รวมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและประเพณีของท้องถิ่น เชื่อมโยงให้ชุมชนและ สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีการช่วยเหลือสนับสนุนกัน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก

ส่วนที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ประกอบด้วย 1. การจัดการศึกษาปฐมวัย 2. การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม 3. มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ และ 4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การจัดการศึกษาปฐมวัย

พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 ให้ความหมายเด็กปฐมวัยว่า เป็นเด็กซึ่งมีอายุต่ำกว่าหกปีบริบูรณ์ และให้หมายรวมถึงเด็กซึ่งต้องได้รับการพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาในระดับประถมศึกษา (พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย, 2562) การพัฒนาเด็กปฐมวัยจึงเป็นรากฐานที่มีผลต่อคุณภาพและประสิทธิภาพของคนตลอดชีวิตและเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าที่สุด กล่าวคือ เด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ที่มีสุขภาพดี มีความสามารถเรียนรู้ ทำงานได้เก่ง และเป็นพลเมืองดีที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในสังคม ซึ่งต้องได้รับโอกาสการพัฒนาอย่างรอบด้านในช่วงปฐมวัย นอกจากนี้ การอบรมและเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยมีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากเด็กวัยนี้ต้องการการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ด้าน จากคนรอบข้างและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลให้เกิดพัฒนาการที่เป็นรากฐานของบุคลิกภาพ อุนิสัย และการเจริญเติบโตทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา และความสามารถ เพราะเด็กในช่วงตั้งแต่ปฏิสนธิในครรภ์แม่จนถึง 4 ปี ระบบประสาทและสมองจะเจริญเติบโตในอัตราสูงสุด (ประมาณ 80% ของผู้ใหญ่) การอบรมปลูกฝังสร้างเสริมพัฒนาการทุกด้านให้แก่เด็กปฐมวัยได้เจริญเติบโตเต็มศักยภาพในช่วงวัยนี้ จึงเป็นรากฐานที่ดีทำให้เด็กเติบโตไปเป็นเยาวชนและพลเมืองที่ดี มีความเฉลียวฉลาด คิดเป็น ทำเป็น และมีความสุข ซึ่งมีนักวิชาการ นักการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ความหมายการจัดการศึกษาปฐมวัยไว้ดังนี้

เยวพา เดชะคุปต์ (2542) กล่าวว่า การจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี ซึ่งมีลักษณะแตกต่างไปจากระดับอื่น ๆ และมีชื่อเรียกต่างกันไปขึ้นอยู่กับวิธีการและลักษณะในการจัดกิจกรรมซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยพัฒนาเด็กในรูปแบบต่าง ๆ กัน

โครงการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2545) กล่าวว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาให้แก่เด็ก 6 ขวบแรก เป็นการจัดการศึกษาเพื่อการดูแล และสร้างเสริมเด็กให้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ ลักษณะการจัดการเรียนการสอนจึงมุ่งไปที่การพัฒนาเด็กให้ตรงระดับพัฒนาการตามวัยและส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวม ให้ตรงกับความต้องการและความสนใจ สร้างความพร้อมให้เด็กเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพมีพหุปัญญา

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2560) กล่าวว่า การศึกษาปฐมวัย เป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปีบริบูรณ์อย่างเป็นองค์รวม บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ดังนั้น การจัดการศึกษาปฐมวัย จึงหมายถึง การจัดการศึกษาให้แก่เด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี รวมถึงเด็กซึ่งต้องได้รับการพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาในระดับประถมศึกษา โดยมุ่งเน้นการดูแลและพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการสมวัยเต็มตามศักยภาพ ตรงกับความต้องการและความสนใจของเด็กแต่ละบุคคล บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ ภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

ในปัจจุบัน ประเทศไทยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลและจัดการศึกษาปฐมวัยอยู่หลายหน่วยงาน และหลากหลายสังกัด โดยหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบการจัดการศึกษาปฐมวัยและมีจำนวนสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและจำนวนเด็กปฐมวัยในความรับผิดชอบดูแลมากที่สุด 2 ลำดับแรก ได้แก่

1) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย มีการจัดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนมาก นับเป็นหน่วยงานสำคัญที่ดูแลการจัดการศึกษาปฐมวัยของประเทศ ทั้งนี้ ในปีการศึกษา 2559 มีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1) การจัดการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กปฐมวัย อายุ 2 - 5 ปี ในรูปแบบศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในความรับผิดชอบทั้งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเองและรับถ่ายโอนจากส่วนราชการอื่น จากการสำรวจข้อมูลในปี 2563 มีศูนย์พัฒนาเด็กจำนวน 18,810 แห่ง มีนักเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กจำนวน 798,464 คน (ข้อมูลจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น 2563, แผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2564 - 2570)

1.2) การจัดการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กอายุ 4 - 6 ปี ในรูปแบบโรงเรียนอนุบาล ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาล มีจำนวนนักเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบ จำนวน 171,671 คน ใน 1,338 โรงเรียน (ข้อมูลจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น 2563, แผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2564 - 2570)

กระทรวงมหาดไทย (2545) ได้กล่าวถึงหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยไว้ว่า เป็นหลักการที่คำนึงถึงการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม เพื่อโอกาสในการพัฒนาเด็กทุกด้านตามลำดับขั้นตอนของพัฒนาการอย่างสมดุลและเต็มตามศักยภาพ โดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล และเน้นเด็กเป็นสำคัญ ทั้งยังเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาอย่างเป็นองค์รวม ผ่านการเล่นซึ่งเป็นพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กและผ่านกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยเด็กเล็ก โดยมีผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดีของการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ที่สามารถทำให้ดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข ซึ่งต้องได้รับการประสานความร่วมมือจากครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษา

2) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 เพื่อให้สถานศึกษาและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ทุกสังกัดนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบท และจัดการศึกษาระดับปฐมวัยหลักสูตร 3 ปี (อนุบาล 3 - 5 ปี) ปัจจุบันมีสถานศึกษาจำนวน 25,893 แห่ง มีนักเรียนจำนวน 846,209 คน (ข้อมูลจากระบบจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล (Data Management Center : DMC) ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ., 2564)

กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2561) จึงกำหนดหลักการสำคัญในการจัดการศึกษาปฐมวัย คือ ผู้สอนต้องคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของเด็กทุกคน เพื่อให้เด็กพัฒนาทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างสมดุล โดยจัดกิจกรรมที่หลากหลาย บูรณาการผ่านการเล่น และกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรงผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยความร่วมมือจากครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

อารี รังสินันท์ (2527) กล่าวว่า บิดามารดา คือผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็ก ซึ่งได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และด้านสติปัญญา การที่เด็กจะเติบโตเป็นเด็กที่แข็งแรง มีสุขภาพอนามัยดี มีการปรับตัวเข้ากับเพื่อนฝูงได้ดี และมีความคิดสร้างสรรค์ในระดับสูง เป็นผลจากการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดานั่นเอง สอดคล้องกับวารสารณ์ รักวิจัย (2540) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของพ่อแม่ในการอบรมเลี้ยงดูลูก เนื่องจากการเรียนรู้ครั้งแรกของมนุษย์ขึ้นอยู่กับ การเลี้ยงดูของพ่อแม่ จึงถือว่าพ่อแม่ คือ ครูคนแรกของลูก คุณภาพและประสิทธิภาพของมนุษย์ในการเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่มีศักยภาพจึงขึ้นอยู่กับ การเรียนรู้ การฝึกฝน

และประสบการณ์ที่ต่อเนื่องกันตั้งแต่แรกเกิดถึงวัยปัจจุบัน เช่นเดียวกับทัศนีย์ นาคุณทรง (2546) ที่กล่าวว่า พ่อแม่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก เนื่องจากเป็นบุคคลแรกที่มีหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็กในครอบครัว บทบาทและหน้าที่ที่ดีของพ่อแม่จึงเป็นสิ่งที่จะต้องเรียนรู้เพื่อให้พฤติกรรมของเด็กเป็นไปในแนวทางที่ถูกต้อง นอกจากนี้ หลักฐานและงานวิจัยจำนวนมากยังกล่าวถึง ความสำคัญของความผูกพันและความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูก ซึ่งมีความสำคัญต่อความอยู่รอดและคุณภาพของพัฒนาการเด็ก (Barnardos' National Children's Resource Centre, 2006)

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการดูแลและพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 กำหนดให้บิดามารดา และพ่อแม่ ผู้ปกครองมีหน้าที่จัดให้เด็กปฐมวัยซึ่งอยู่ในความดูแลได้รับการพัฒนาตามแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้ประสงค์ให้เด็กปฐมวัยได้รับการดูแลและพัฒนาจากครอบครัวหรือบุคคลใกล้ชิด ซึ่งสอดคล้องกับหน้าที่ในปัจจุบันที่กฎหมายกำหนดให้ บิดา มารดา และผู้ปกครอง ต้องจัดให้บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลได้รับการศึกษาภาคบังคับตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ตลอดจนให้ได้รับการศึกษานอกเหนือจากการศึกษาภาคบังคับตามความพร้อมของครอบครัว และมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ผู้ปกครองมีหน้าที่ต้องให้การอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และพัฒนาเด็กที่อยู่ในความปกครองของตน แสดงให้เห็นว่าเป็นภาระหน้าที่ของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาให้บุตรหลาน ผู้ปกครองจึงควรมีส่วนร่วมในระดับปฏิบัติการหรือมีบทบาทในการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองอื่น ๆ เกี่ยวกับกิจกรรมการดำเนินงานของโรงเรียนหรือแม้แต่เป็นหลักการในการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงให้ผู้ปกครองที่รู้จักกันอยู่แล้วมีความเข้าใจในบทบาทของผู้ปกครองที่ควรจะเป็น แล้วช่วยให้เกิดการขยายกลุ่มของผู้ปกครองให้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ดังนั้น การดูแล พัฒนา และการจัดการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัยนั้น ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจและการส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกันของทุกฝ่าย ซึ่งพ่อแม่ ผู้ปกครอง รวมทั้งบุคคลในครอบครัวเป็นผู้ที่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด และครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นในการเรียนรู้ของเด็ก พ่อแม่เป็นครูคนแรกและเป็นครูที่จะอยู่กับเด็กไปตลอดชีวิต (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2561)

โดยการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคนตามขั้นตอนของพัฒนาการตามวัยนั้น จะเริ่มโดยใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ (เช่น จากการได้ยิน ได้ฟัง การเห็นภาพ) การประสานประสาทสัมผัส (เช่น มือประสานกับตา หรือกล้ามเนื้อใหญ่ประสานกับกล้ามเนื้อเล็ก) นอกจากนี้ เด็กสามารถรับรู้และมีความเข้าใจจากประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมของเด็กแต่ละคน ทั้งนี้ มีความแตกต่างระหว่างเด็กเป็นรายบุคคลอันเนื่องมาจากลักษณะพันธุกรรม ประสบการณ์ พื้นฐานทางอารมณ์

โครงการวิจัย

การพัฒนาแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

เป็นต้น การศึกษาวิจัยและการสังเกตของผู้ใหญ่พบว่า การสื่อสารเชิงบวกกับเด็ก และการอธิบาย เหตุและผลให้เด็กเข้าใจจะสนับสนุนให้เด็กได้เรียนรู้ และสามารถแสดงออกพฤติกรรมที่เหมาะสม ได้ ลักษณะวิธีการเรียนรู้ของเด็ก อาจใช้วิธีตามที่ได้กหนด ซึ่งโดยปกติจะใช้วิธีดังต่อไปนี้

1. เรียนรู้ด้วยการฟัง คือ การมีคนพูด เล่า หรืออธิบายให้เด็กฟัง
2. เรียนรู้ด้วยการเห็น คือ การมีตัวอักษร หรือมีภาพ (ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ภาพที่สามารถแสดงรายละเอียดของขั้นตอน ภาพวาด ฯลฯ)
3. เรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสส่วนอื่น (เช่น เรียนรู้จากกลิ่นและรส)
4. เรียนรู้ด้วยการจับต้อง (เช่น การจับสิ่งของ การสัมผัสด้วยพื้นผิว)
5. การเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ (เช่น เด็กใช้กรรไกรตัดกระดาษเอง เด็กปั้นดินน้ำมัน ด้วยตนเอง เด็กเด็ดผัก เรียนว่ายน้ำ ขี่จักรยาน ฯลฯ)

ดังนั้น เด็กปฐมวัยจะมีชีวิตรอดและเติบโตได้ด้วยการพึ่งพาพ่อแม่ และผู้ใหญ่ที่ช่วยเลี้ยงดู ปกป้องจากอันตราย หากผู้ใหญ่ให้ความรักเอาใจใส่ใกล้ชิด อบรมเลี้ยงดูโดยเข้าใจเด็ก พร้อมจะตอบสนองความต้องการพื้นฐานที่เปลี่ยนไปตามวัยได้อย่างเหมาะสมให้สมดุลกันทั้งทางด้าน ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาแล้ว เด็กจะเติบโตแข็งแรง แจ่มใส มีความมั่นคงทางใจ รู้ภาษา ใฝ่รู้ และใฝ่ดี พร้อมทั้งจะพัฒนาตนเองในขั้นต่อไป ให้เป็นคนเก่งและคนดีอยู่ในสังคม ได้อย่างเป็นสุขและมีประโยชน์ สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ที่กำหนด ให้เด็กในระดับปฐมวัยมีพัฒนาการรอบด้านและสมดุล สนใจเรียนรู้และกำกับตัวเองให้ทำสิ่งต่าง ๆ ที่เหมาะสมตามช่วงวัยได้สำเร็จ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดแสดงให้เห็นว่า หลักการสำคัญในการจัดการศึกษาปฐมวัย จำเป็น ต้องอาศัยความร่วมมือจากครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน สถาบัน ศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ สำหรับเด็กปฐมวัยร่วมกับสถานศึกษา โดยให้ความสำคัญกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้เลี้ยงดูเด็กเป็น หลัก เนื่องจากเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กมากที่สุด ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดการศึกษาปฐมวัยประสบความสำเร็จ และมีคุณภาพมาตรฐานเป็นที่ยอมรับตาม มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ

2. การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม

การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ของบุคคลอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ผ่านการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อให้บุคคลนำความรู้และประสบการณ์มาสร้างความสำเร็จองามให้กับสังคม การบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ สถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาตลอดชีวิตให้กับบุคคลเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คู่คุณธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นอกจากการจัดการศึกษาผ่านสถาบันการศึกษาแล้ว พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 9 (6) กำหนดให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งสังคมในที่นี้ครอบคลุมทั้งบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่วนแนวทางการจัดการศึกษาได้มอบให้สถานศึกษาร่วมกับกลุ่มสังคมที่กล่าวมานั้น จัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน ตั้งแต่การรู้จักแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร การเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ ตลอดจนแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542) และพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 มาตรา 7 กำหนดให้ บิดา มารดา และผู้ปกครอง มีหน้าที่จัดให้เด็กปฐมวัยซึ่งอยู่ในความดูแลได้รับการพัฒนาตามแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย (พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย, 2562) อีกทั้ง OECD (2006) และ UNICEF (2008) ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยควรตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โดยผู้ปกครองมีสิทธิที่จะได้รับทราบ แสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่สำคัญเกี่ยวกับบุตรของตน

การทบทวนการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในประเทศต่าง ๆ พบว่า นโยบายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองในประเทศสิงคโปร์ เกิดขึ้นจากหน่วยงานของภาครัฐ 2 แห่ง คือ 1) กระทรวงศึกษาธิการ (MOE) และ 2) กระทรวงการพัฒนาสังคมและครอบครัว (MSF) ทั้ง 2 หน่วยงาน มีหน้าที่หลักในการกำหนดนโยบายและการดำเนินการในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง โดยกระทรวงศึกษาธิการ (MOE) มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมกับพ่อแม่ ผู้ปกครองของเด็กในการศึกษาในระบบตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับเตรียมเข้ามหาวิทยาลัย ในขณะที่เดียวกัน กระทรวงการพัฒนาสังคมและครอบครัว (MSF) มุ่งเน้นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองก่อนวัยเรียนและการศึกษาชีวิตครอบครัว (Manzon, Miller, Hong & Khong, 2015) ซึ่งการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัยของพ่อแม่ ผู้ปกครอง แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่น และความกระตือรือร้นของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการพัฒนาเด็ก การมีส่วนร่วมนี้

โครงการวิจัย

การพัฒนาแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

รวมถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนและขยายการเรียนรู้ของเด็กทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ตัวอย่างเช่น การอ่านกับลูก ๆ การช่วยทำงานบ้าน การเข้าร่วมกิจกรรมและการประชุมของโรงเรียน การสังเกตชั้นเรียน การติดต่อกับโรงเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็ก หรือการเป็นอาสาสมัครในห้องเรียน (Robinson and Harris, 2014; Manzon, Miller, Hong & Khong, 2015) โดยกระทรวงศึกษาธิการ (MOE) ได้ริเริ่มโครงการ The Thinking Schools, Learning Nation (TSLN) ในปี 1997 เพื่อส่งเสริมให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการศึกษามีส่วนร่วมมากขึ้นในการทำงานร่วมกันเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการศึกษาถือเป็นจุดเน้นสำคัญที่รัฐบาลจะส่งเสริมให้เกิดมากขึ้น โดยใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแบบองค์รวม และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างครอบครัวกับโรงเรียน เพื่อช่วยเพิ่มพัฒนาการของเด็ก และยังมีหน่วยงาน COMPASS (Community and Parents in Support of Schools) ที่จัดตั้งขึ้นในเดือนธันวาคม ปี 1998 เพื่อให้คำแนะนำกระทรวงศึกษาธิการเรื่องโฮมสคูล และกระทรวงการพัฒนาสังคมและครอบครัว (MSF) ได้จัดโครงการ Allied Educator (Counselling) Scheme (AED) ทำหน้าที่อย่างใกล้ชิดกับโรงเรียนเพื่อวางแผนและสร้างระบบการให้คำปรึกษาทั้งโรงเรียน เพื่อช่วยเหลือเด็กที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง บุคลากรในโรงเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และครู ซึ่งถือเป็นอีกหนึ่งโครงการที่เป็นจุดเริ่มต้นของการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัวและโรงเรียน (MOE, 2014) ต่อมาได้มีการจัดโครงการที่เป็นการริเริ่มการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการจัดการศึกษาปฐมวัยของสิงคโปร์ คือ Parent Education in Pre-school (PEPS) (PEPS, 2012) ซึ่งไม่เพียงแต่อำนวยความสะดวกในการสร้างการสนับสนุนพ่อแม่ ผู้ปกครองกลุ่มเด็กปฐมวัยเท่านั้น แต่ยังรวมถึงโปรแกรมการศึกษาสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครองด้วย และยังกำหนดกลยุทธ์ แนวทางการสร้างการมีส่วนร่วม รวมถึงทรัพยากรและเงินทุนสำหรับโรงเรียนอนุบาลที่เข้าร่วมโครงการนี้ (Manzon, Miller, Hong & Khong, 2015)

การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของประเทศนิวซีแลนด์ มีระเบียบการจัดการศึกษาปฐมวัยและการดูแลเด็ก ปี 2008 ซึ่งข้อกำหนดหนึ่งที่สำคัญของการจัดการศึกษาคือ การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการจัดการศึกษา (Ministry of Education, 2021) ซึ่งมีหลากหลายวิธีหนึ่งในวิธีที่ได้รับการยอมรับกันอย่างกว้างขวาง คือ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของเด็กที่บ้าน การรับรู้เกี่ยวกับวิถีการเรียนรู้และความสำเร็จของเด็ก (Gonzalez, 2009; Harper and Pelletier, 2010; Mitchell et al, 2006) เนื่องจากการมีความเข้าใจในประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กที่บ้านเป็นความรู้ที่มีค่าสำหรับครูปฐมวัย เมื่อครูมีความรู้ลึกซึ้งขึ้นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเด็กในกิจกรรมของครอบครัว จะทำให้เกิดความเชื่อมโยงประสบการณ์เหล่านี้ของเด็ก ๆ ให้เกิดขึ้นภายในโปรแกรมการศึกษาที่โรงเรียน เด็ก ๆ จะได้รับความเข้าใจและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องระหว่างบ้านและโรงเรียน นอกจากนี้ยังสามารถส่งเสริมความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ของเด็ก ๆ ได้อีกด้วย

(De Gioia, 2013; Hedges and Cooper, 2014; Rivalland and Nuttall, 2010) ซึ่งครูปฐมวัยส่วนใหญ่คาดหวังให้พ่อแม่ ผู้ปกครองปฏิบัติตามแนวทางของครูในการเข้าร่วม สนับสนุนกิจกรรม และกิจวัตรของศูนย์การศึกษาปฐมวัย มากกว่าการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับครู (Dahlberg and Moss, 2005; Gonzalez, 2005)

การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของประเทศอังกฤษ มุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือรูปแบบใหม่ระหว่างโรงเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน โรงเรียนอนุบาล และการศึกษาภายนอกโรงเรียนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากโครงสร้างครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้ต้องการศูนย์รับเลี้ยงเด็ก สถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน และสิ่งอำนวยความสะดวกนอกโรงเรียนมากขึ้น จากงานวิจัยของ MacBeath (2003) พบว่าโรงเรียนท้องถิ่นหรือโรงเรียนขนาดใหญ่พยายามที่จะสร้างฐานที่กว้างขึ้นสำหรับการศึกษาของเด็กเล็ก นอกจากนี้ โรงเรียนอาจพัฒนาบริการสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง เช่น การสนับสนุนด้านการสอน หลักสูตรภาษา และหลักสูตรการเลี้ยงดูเด็ก สิ่งสำคัญคือ การสนับสนุน แรงจูงใจจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง และการสอนที่มีคุณภาพของทางโรงเรียน (Swap, 1993) มีงานวิจัยจำนวนมากศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล และวิธีการที่ช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการศึกษาของเด็กโดยเริ่มต้นจากที่บ้าน ผ่านการจัดให้มีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ถูกสุขอนามัย และการเรียนรู้ที่เหมาะสม เช่น ความรอบรู้ การสนับสนุน และทัศนคติเชิงบวกเกี่ยวกับโรงเรียน งานวิจัยหลายงานระบุว่า การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองสามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้ และการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองจะมีประสิทธิภาพสูงสุดเมื่อโรงเรียนและพ่อแม่ ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน (Epstein, 2009; Greenwood & Hickman, 1991; Henderson & Berla, 1994; Rumberger et al, 1990; Swap, 1993; Whitaker & Fiore, 2001)

จากการศึกษาบทความวิชาการและงานวิจัย พบว่า มีงานวิจัยที่สนใจศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองมาอย่างต่อเนื่อง ข้อค้นพบจากงานวิจัยดังกล่าว สะท้อนให้เห็นบทบาทสำคัญของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการจัดการศึกษาในมุมมองที่หลากหลาย รวมทั้งเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองกับทางโรงเรียนไว้ เพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัย สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของพ่อแม่ ผู้ปกครองให้มากขึ้น และควรมีรูปแบบหรือแนวทางในการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายและผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่ต้องการ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปประเด็นการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมเป็น 3 ประเด็น คือ 1) ความสำคัญ

ของการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง 2) แนวทางการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง 3) ข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และ 4) แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในระดับนโยบายของต่างประเทศ

2.1 ความสำคัญของการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง

นักวิชาการด้านการศึกษาใช้ทั้งคำว่า “การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม” และ “การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา” มีหนึ่งงานเขียนที่ใช้คำว่า การจัดการศึกษาแบบภาคีหุ้นส่วน (สาริตา เจนเขว่า และเสวียน เจนเขว่า, 2562) สำหรับงานวิจัยนี้ใช้คำว่า “การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม” มาจากคำสำคัญสองคำ คือ การจัดการศึกษา และการมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับคำว่า การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม คำว่า “การจัดการศึกษา” ตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 มีสาระสำคัญ 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก รูปแบบของการจัดการศึกษา ปรากฏในหมวด 3 ระบบการศึกษา มาตรา 15 ระบุว่าจัดการศึกษา มี 3 รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย สำหรับการจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานให้จัดในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน และศูนย์การเรียนรู้ ส่วนประเด็นที่สอง แนวทางการจัดการศึกษา ปรากฏในหมวด 4 ระบุถึงการจัดทำหลักสูตรที่มีเนื้อหาสาระ กิจกรรม การประเมินผู้เรียน ให้เหมาะสมตามช่วงวัยและศักยภาพของผู้เรียน (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542) ส่วนคำว่า “การมีส่วนร่วม” มีฐานคิดจากด้านการเมืองและการพัฒนาชุมชน ซึ่งนักวิชาการทั้งชาวต่างประเทศและชาวไทย ให้ความหมายไว้ใกล้เคียงกัน สามารถสรุปสาระสำคัญของการมีส่วนร่วม ได้ 2 ประเด็น ประเด็นที่หนึ่งคือ ผู้มีส่วนร่วม และประเด็นที่สองคือ ลักษณะการมีส่วนร่วมในประเด็นผู้มีส่วนร่วม หรือคนที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมหนึ่ง ๆ เป็นได้ทั้งบุคคล กลุ่มบุคคล สังคม องค์กร หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Erwin, 1976; Cohen & Uphoff, 1981; อุทัย บุญประเสริฐ, 2542; จินตนา สุขจามันท์, 2549; เมตต์ การุณจิต; ฉลาด จันทรมบัติ, 2553) สำหรับการมีส่วนร่วมในบริบททางการศึกษา มีความหมายในเชิงโครงสร้างทั้งในประเด็นผู้มีส่วนร่วม และลักษณะการมีส่วนร่วมคล้ายกับการมีส่วนร่วมในบริบททางการเมืองและการพัฒนาชุมชน แต่มีประเด็นเพิ่มในเรื่องเป้าหมายของการมีส่วนร่วม กล่าวคือ การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม หรือการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เป็นการร่วมมือกันของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543; อุทัย บุญประเสริฐ, 2542) เมื่อทบทวนคำว่า ภาคีหุ้นส่วนการศึกษาซึ่งใกล้เคียงกับคำว่า การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ก็พบว่า มีความหมายที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ เป็นความร่วมมือกันระหว่างกลุ่มคน องค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ทำข้อตกลงร่วมกันในการกำหนดเป้าหมาย

โครงการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

ภารกิจ และการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาโดยอาศัยความร่วมมือ ร่วมคิด และร่วมรับผิดชอบ ต่อผลลัพธ์ของงาน ซึ่งลักษณะสำคัญของภาคีหุ้นส่วน มีขอบเขตที่ชัดเจนว่ามีหน่วยงานใดร่วมเป็น สมาชิก และเป็นความสัมพันธ์ค่อนข้างเป็นทางการ (สาริตา เจนเขว่า และเสวียน เจนเขว่า, 2562)

ในงานวิจัยของ Henderson and Berla (1994) อ้างถึงใน Sapungan, Sapungan (2014) กล่าวว่า ตัวทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่แม่นยำที่สุดไม่ใช่รายได้ หรือสถานภาพทางสังคม แต่เป็นขอบเขตที่ครอบครัวของนักเรียนสามารถทำได้ ประกอบด้วย (1) การสร้างสภาพแวดล้อมในบ้านที่ส่งเสริมการเรียนรู้ (2) การแสดงความคาดหวังที่สูง (แต่ไม่เกินจริง) ต่อความสำเร็จของบุตรหลานและอาชีพในอนาคต และ (3) การมีส่วนร่วมในการศึกษาของบุตรหลาน ที่โรงเรียนและชุมชน อีกทั้งยังมีข้อค้นพบว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการเรียนรู้ของบุตรหลาน ไม่เพียงช่วยเพิ่มขวัญกำลังใจ ทศนคติ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กในทุกสาขาวิชาเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีขึ้นและการปรับตัวทางสังคม กล่าวเพิ่มเติมว่าการมีส่วนร่วมของ ครอบครัวในด้านการศึกษาช่วยให้เด็กเติบโตเป็นสมาชิกที่มีประสิทธิผลและมีความรับผิดชอบ ต่อสังคม ซึ่งหมายความว่าหากเราให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการให้การศึกษาแก่บุตรหลานของพวกเขา ก็เท่ากับว่าโรงเรียนดำเนินการเชิงรุกในการดำเนินการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนานักเรียน เมื่อพ่อแม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมมากขึ้น ครูและผู้บริหารโรงเรียนก็เพิ่มโอกาสที่จะตระหนักถึงการปฏิรูปคุณภาพ การศึกษา (Sapungan, Sapungan, 2014) ประกอบกับในหนังสือ A New Wave of Evidence, The Impact of School, Family, and Community Connections on Student Achievement ระบุว่า นักเรียนส่วนใหญ่ในทุกระดับ – ระดับประถม มัธยมต้น และมัธยมปลาย – ต้องการให้ครอบครัวของพวกเขาเป็นพันธมิตรที่มีความรู้มากขึ้นเกี่ยวกับการเรียนและเต็มใจที่จะมี บทบาทอย่างแข็งขันในการช่วยเหลือด้านการสื่อสารระหว่างบ้านและโรงเรียน ผลการศึกษายังชี้ ให้เห็นอีกว่า เมื่อผู้ปกครองมาโรงเรียนเป็นประจำ เป็นการตอกย้ำความคิดของเด็กว่าโรงเรียนและ บ้านเชื่อมโยงกัน และโรงเรียนนั้นเป็นส่วนสำคัญของชีวิตครอบครัว (Mapp K. & Henderson, A., 2002 อ้างถึงใน Sapungan, Sapungan, 2014)

ดังนั้น รูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทยในงานวิจัยเล่มนี้จึงสนใจที่จะศึกษาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นหลัก ซึ่งเมื่อทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในระดับปฐมวัย กับการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง พบว่าผลการวิจัยมีแนวโน้มให้ส่งเสริมและสนับสนุนพ่อแม่ ผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เนื่องจากมีความสำคัญและจำเป็นและเกิดประโยชน์ ในหลายด้านดังผลการศึกษาวิจัยต่อไปนี้

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องหลายฉบับมีข้อค้นพบว่า ในการศึกษาในระดับปฐมวัยนั้น ควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง เนื่องจากจะส่งผลต่อการพัฒนา

สมรรถนะของผู้เรียน ผลการเรียนรู้จะอยู่ในระดับสูง ประสบความสำเร็จทางด้านวิชาการ (Sapungan & Sapungan, 2014; Garcia and Thornton, 2014; Lemmer, 2007; Mendez, 2010; Henrich and Gadaire, 2008; Ladd, Herald, and Kochel 2006; Weiss, Caspe and Lopez, 2006) และพ่อแม่ ผู้ปกครองควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัย เนื่องจากการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองจะส่งผลทางบวกต่อทักษะทางภาษาและคณิตศาสตร์ ในเด็กปฐมวัยและประถมศึกษาตอนต้น รวมทั้งจะช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น (Epstein, 2009; Greenwood & Hickman, 1991; Henderson & Berla, 1994; Rumberger et al., 1990; Swap, 1993; Whitaker & Fiore, 2001) การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง กับเด็กเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลทางบวกกับการพัฒนาด้านภาษา การกำกับอารมณ์ และการแสดงออก (Ayoub, Vallotton, and Mastergeorge 2011) ผู้เรียนที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วม จะมีความกระตือรือร้นและพร้อมเรียนรู้ (Bono, Francesconi, Kelly & Sacker, we 2016) อีกทั้ง การได้รับการสนับสนุนทั้งทางตรงและทางอ้อมจากพ่อแม่ ผู้ปกครองจะทำให้เด็กเกิดความพร้อมทั้ง ด้านสติปัญญา ภาษา และพฤติกรรมทางสังคม (Abie, 2018) ข้อค้นพบจากงานวิจัยยังระบุว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจะมีประสิทธิภาพมากที่สุดเมื่อเป็นความร่วมมือระหว่างนักวิชาการกับ ผู้ปกครอง (Davies, 1996; Emeagwali, 2009; Epstein, 2009) จากการศึกษาการรับรู้ของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และนักวิชาการต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พบว่าควรสร้างความเข้าใจ เกี่ยวกับแนวปฏิบัติการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียน (Maša Đurišić & Mila Bunijevac, 2017) และพ่อแม่ ผู้ปกครองยังมี อิทธิพลหลักในความสำเร็จของกระบวนการจัดการศึกษาและการดูแลเด็กอีกด้วย (Bulotsky-Shearer, Bell, Romero, and Carter, 2012) ปฏิสัมพันธ์ของพ่อแม่กับลูกเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ส่งผลดีต่อพัฒนาการทางภาษา การควบคุมอารมณ์ และการแสดงออก (Ayoub, Vallotton และ Mastergeorge, 2011) ครอบครัวที่มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตั้งแต่เนิ่น ๆ ของ children สามารถ นำไปสู่ความสำเร็จทางวิชาการในภายหลังได้ (Henrich and Gadaire 2008; Ladd, Herald และ Kochel 2006; Weiss, Caspe และ Lopez 2006) นักการศึกษาที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ครอบครัวสามารถช่วยสนับสนุนผลลัพธ์การเรียนรู้ในเชิงบวกเพิ่มเติมได้ นอกจากนี้ เด็ก ๆ ของ พ่อแม่ ผู้ปกครองที่เกี่ยวข้องมักจะแสดงระดับความสำเร็จที่สูงขึ้น พฤติกรรมที่ยอมรับได้มากขึ้น และแรงจูงใจที่มากขึ้นในโรงเรียน นักเรียนที่เก่งด้านวิชาการมักมีพ่อแม่ ผู้ปกครองที่สนใจการเรียนรู้ ของบุตรหลานตั้งแต่อายุน้อยและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนับสนุน เช่น การอ่าน คำคล้องจองและการอ่านหนังสือร่วมกัน สิ่งสำคัญคือ ต้องทำความเข้าใจ อำนวยความสะดวก และ เลี้ยงดู ครอบครัวมีบทบาทสำคัญต่อการสนับสนุนการเรียนรู้ของบุตรหลานที่บ้าน (Wade & Moore, 1998; Fagbeminiyi, 2011)

Süleyman, Gulenay & Ibrahim (2022) นอกจากนี้ การวิจัยแสดงให้เห็นว่าระดับการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จด้านการเรียน เด็กที่พ่อแม่มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นในการศึกษาจะได้รับประโยชน์มากกว่าเด็กที่พ่อแม่มีส่วนร่วมเฉย ๆ โดยเฉพาะหากพ่อแม่ ผู้ปกครองเข้าร่วมการประชุมครู รับโทรศัพท์จากโรงเรียน และอ่านและลงนามรับทราบข้อความจากโรงเรียน บุตรหลานจะได้รับประโยชน์ด้านวิชาการมากกว่าเด็กที่พ่อแม่ ผู้ปกครองไม่ทำสิ่งเหล่านี้ นอกจากนี้เด็ก ๆ จะเก่งยิ่งขึ้นไปอีกเมื่อพ่อแม่ ผู้ปกครองของพวกเขาช่วยพวกเขาทำการบ้าน เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนสนับสนุน และเป็นอาสาสมัครที่โรงเรียนของลูก (Suizzo, 2007)

นอกจากการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองจะส่งผลทางบวกต่อผู้เรียนเองแล้ว จะส่งผลดีต่อทั้งครู สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และชุมชนสังคมโดยรอบอีกด้วย ความร่วมมือที่เข้มแข็งของพ่อแม่ ผู้ปกครองและโรงเรียนนำไปสู่การพัฒนาทั้งทางกายภาพและวิชาการของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมและช่วยให้โรงเรียนบรรลุเป้าหมายและพันธกิจ (Sapungan & Sapungan, 2014:45) เมื่อผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับเด็ก ๆ ในการเรียนรู้ที่บ้าน จะส่งผลต่อการเรียนรู้ที่ดีในโรงเรียนด้วย และหากพ่อแม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในโรงเรียน เด็กจะยังมีพัฒนาการที่ดี และโรงเรียนเองก็จะได้รับการพัฒนาที่ดีขึ้นด้วย (Henderson & Berla, 1994, p.15) การมีส่วนร่วมของครอบครัวในการเรียนรู้ช่วยปรับปรุงผลการเรียนของนักเรียน ลดการขาดเรียน และฟื้นฟูความมั่นใจของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการศึกษาของบุตรหลาน ผู้เรียนที่มีพ่อแม่ ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลที่มีส่วนร่วมในการศึกษาของผู้เรียน ได้เกรดและคะแนนสอบสูงขึ้น มีทักษะทางสังคมที่ดีขึ้น และมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น สิ่งนี้จะมีส่วนช่วยอย่างมากในการลดอาชญากรรมและความยากจน (Ntekane, 2018; Garcia and Thornton, 2014) สามารถนำไปสู่การปรับปรุงทั้งทางกายภาพและคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน เป็นการช่วยให้โรงเรียนบรรลุพันธกิจและเป้าหมาย (Sapungan & Sapungan, 2014:45) ผู้เรียนที่พ่อแม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วม มีความกระตือรือร้นและพร้อมที่จะเรียนรู้ พวกเขาเรียนรู้ที่จะตรงต่อเวลาตั้งแต่ยังเด็ก พวกเขาเรียนรู้ที่จะอดทนเพราะพ่อแม่ ผู้ปกครองจะสอบถามเกี่ยวกับความก้าวหน้าของพวกเขาอย่างต่อเนื่องและพวกเขาจะไม่ต้องการทำให้ผิดหวัง ซึ่งรวมถึงความภาคภูมิใจในตนเองที่ดีขึ้น อัตราการเข้าเรียนในโรงเรียนที่สูง และพฤติกรรมทางสังคมในเชิงบวก เสริมว่าการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง เชื่อมโยงกับพฤติกรรมที่ดีขึ้น การขาดเรียนในระดับต่ำ และทัศนคติในแง่ดี (Lemmer, 2007; Sivertsen, 2015) เมื่อครอบครัวมีส่วนร่วมในการศึกษาของบุตรหลานและมีความสัมพันธ์ที่เกื้อหนุนกับครู (White, 2019) กลยุทธ์ของครูเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัว และการรับรู้ความสามารถของตนเองของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในทางตรงกันข้าม การมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนและที่บ้านของพ่อแม่ ผู้ปกครองในระดับต่ำอาจส่งผลเสียต่อทักษะทางสังคมของ

โครงการวิจัย

การพัฒนาแบบแผนการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

เด็ก (Mendez, 2010) เมื่อพ่อแม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการศึกษาของบุตรหลานที่บ้าน พวกเขาจะทำได้ดีขึ้นในโรงเรียน และเมื่อพ่อแม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในโรงเรียน เด็ก ๆ จะก้าวหน้าในโรงเรียน และโรงเรียนจะมีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น (Henderson & Berla, 1994, p.15) นอกจากนี้ยังพบว่าความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครองรับรู้การสนับสนุนทางสังคมกับผลลัพธ์ทางความคิดและพฤติกรรมที่ดีขึ้นในเด็ก (Carothers, Borksowski & Whitman, 2006)

ผลของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการจัดการศึกษาที่มีต่อสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย พ่อแม่ ผู้ปกครอง เด็ก และชุมชน สรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 ผลของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

กลุ่มผู้ได้รับผลกระทบ	ผลของการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม
สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย	<ul style="list-style-type: none">• การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองกระตุ้นให้การดำเนินงานของครู และโรงเรียนเป็นไปโดยคำนึงถึงคุณภาพ ตามปรัชญา หลักการ ความคาดหวัง หลักสูตรทั้งในส่วนของกำหนดยุทธศาสตร์ แผนงาน และการตรวจสอบ ติดตามผล• สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ และอาคารสถานที่ที่จำเป็นจากชุมชน และได้ประโยชน์จากทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างเต็มที่• ครูและผู้บริหารมักจะได้รับความเคารพในอาชีพของพวกเขาจากพ่อแม่ ผู้ปกครองมากขึ้น มีแนวโน้มที่จะมีขวัญกำลังใจสูงขึ้น• การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอนำไปสู่การปรับปรุงการสื่อสารและความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และผู้บริหาร• ครูและผู้บริหารได้รับความเข้าใจที่ดีขึ้นเกี่ยวกับวัฒนธรรมและความหลากหลายของครอบครัว และสร้างความเคารพอย่างลึกซึ้งต่อความสามารถและเวลาของพ่อแม่ ผู้ปกครอง• กิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้รับการสนับสนุนให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมมักจะทำได้ดีกว่าและมีคุณภาพสูงกว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง
พ่อแม่ ผู้ปกครอง	<ul style="list-style-type: none">• มีโอกาสได้เรียนรู้วิธีการใหม่เกี่ยวกับการแนะนำการเจริญเติบโตและพัฒนาการ มีความรู้ความเข้าใจโดยตรงเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ หรือหลักสูตรที่สามารถนำมาประยุกต์ที่บ้านได้

โครงการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

กลุ่มผู้ได้รับผลกระทบ	ผลของการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม
<p>พ่อแม่ ผู้ปกครอง (ต่อ)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และมีความมั่นใจในการแสดงบทบาทการจัดการศึกษาปฐมวัย ● เพิ่มประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้แก่เด็ก การทำงานร่วมกันนำไปสู่ความสัมพันธ์ในเชิงอาชีพและการงานมีโอกาสรู้จักทักษะใหม่ ๆ ในการพัฒนาการศึกษาของลูก และการพัฒนาตนเอง ● พ่อแม่ ผู้ปกครองเพิ่มปฏิสัมพันธ์และการสนทนากับบุตรหลานของพวกเขา และตอบสนองและไวต่อความต้องการด้านพัฒนาการทางสังคม อารมณ์ และสติปัญญาของเด็กมากขึ้น ● พ่อแม่ ผู้ปกครองมีความมั่นใจมากขึ้นในทักษะการเลี้ยงดูและการตัดสินใจ ● เมื่อพ่อแม่ ผู้ปกครองได้รับความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก ส่งผลให้มีการแสดงความรักและการเสริมแรงเชิงบวกมากขึ้น และการลงโทษเด็กน้อยลง ● พ่อแม่ ผู้ปกครองมีความเข้าใจเกี่ยวกับงานของครูและหลักสูตรของโรงเรียนมากขึ้น ● เมื่อพ่อแม่ ผู้ปกครองทราบว่าบุตรหลานของตนกำลังเรียนรู้อะไร พวกเขามีแนวโน้มที่จะช่วยเหลือเมื่อได้รับการร้องขอจากครูให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ของบุตรหลานที่บ้านมากขึ้น ● เมื่อการรับรู้ของพ่อแม่ ผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียนดีขึ้น ความสัมพันธ์และความมุ่งมั่นที่มีต่อโรงเรียนก็จะแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ● เมื่อพ่อแม่ ผู้ปกครองได้รับการร้องขอจากสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ให้เป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจ พ่อแม่ ผู้ปกครองจะมีความตระหนักและกระตือรือร้นมากขึ้นเกี่ยวกับนโยบายที่ส่งผลต่อการศึกษาของเด็ก
<p>ผู้เรียน</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● มีพัฒนาการด้านสติปัญญา ด้านจิตใจอารมณ์ และด้านสังคมในระดับสูงขึ้นกว่าปกติ และมีแนวโน้มเป็นไปในทางที่ดีขึ้น เพราะครูและพ่อแม่ ผู้ปกครองมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ตัวเด็กรู้สึกถึงความสนใจ เอาใจใส่ จนทำให้มั่นใจ ● มีโอกาสในการเตรียมความพร้อม ด้านทักษะทางสังคมในระหว่างเรียน มีโอกาสปรับปรุงระดับการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพอื่น ๆ มีผู้ดูแลอย่างใกล้ชิด และได้รับการป้องกันจากภาวะเสี่ยง

โครงการวิจัย

การพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

กลุ่มผู้ได้รับผลกระทบ	ผลของการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม
<p>ผู้เรียน (ต่อ)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● เด็กมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จมากขึ้น โดยไม่คำนึงถึงภูมิหลังทางชาติพันธุ์หรือเชื้อชาติ สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม หรือระดับการศึกษาของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ● เด็กทำการบ้านอย่างสม่ำเสมอ โดยทั่วไปมีผลการเรียน คะแนนสอบ และการเข้าเรียนดีขึ้น เรียนพิเศษและเรียนซ่อมเสริมน้อยลง ● เด็กมีความนับถือตนเองดีขึ้น มีวินัยในตนเองมากขึ้น และมีแรงบันดาลใจและแรงจูงใจในการไปโรงเรียนสูงขึ้น ● ทักษะคิดเชิงบวกของเด็กเกี่ยวกับโรงเรียนมักจะส่งผลให้พฤติกรรมในโรงเรียนดีขึ้น ● เด็กที่มีภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่หลากหลายมีแนวโน้มที่จะมีพัฒนาการดีขึ้นเมื่อพ่อแม่ ผู้ปกครองและผู้เชี่ยวชาญทำงานร่วมกัน เพื่อลดช่องว่างระหว่างวัฒนธรรมที่บ้านและวัฒนธรรมในโรงเรียน
<p>ชุมชน</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● โรงเรียนกับชุมชนมีความสัมพันธ์กันมากขึ้น ● ประชาชนในชุมชนมีโอกาสเรียนรู้ระบบการจัดการศึกษาในโรงเรียน และนำมาปรับใช้ในชุมชน ● ได้รับความร่วมมือจากครอบครัวต่าง ๆ ในการพัฒนาชุมชนนำไปสู่การขยายจิตสำนึก และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสนับสนุนการศึกษาของเด็กในชุมชน ● มีการนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษามากขึ้น ● ชุมชนและท้องถิ่นได้รับความภาคภูมิใจในความรู้สึกรับเป็นเจ้าของสถานที่ และมีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากสถานศึกษา ● โรงเรียนที่ให้พ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง มีแนวโน้มที่จะสร้างชื่อเสียงที่ดีขึ้นในชุมชน

สรุปได้ว่าการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย จะส่งผลดีต่อพัฒนาการของเด็กในทุกด้าน รวมไปถึงการพัฒนาทั้งทางด้านกายภาพ และด้านวิชาการให้กับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยอีกด้วย งานวิจัยนี้จึงเน้นที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจากทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมกับประเทศไทยต่อไป อย่างไรก็ตามงานวิจัยของ Pinantoan (2013) อ้างถึงใน Sapungan & Sapungan (2014) ชี้ว่าไม่ควรประเมินอิทธิพลของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองต่อความสำเร็จด้านการเรียนของนักเรียน

2.2 แนวทางการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง

การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง ครู และพ่อแม่ ผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการและเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก ด้วยการใช้เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ซึ่งพ่อแม่ ผู้ปกครองอาจกระทำด้วยตนเองหรือให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีลักษณะการมีส่วนร่วมที่แตกต่างหลากหลายตามบริบทของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย อาจจะเริ่มตั้งแต่การวางแผนการทำงาน การเรียนรู้ และการตัดสินใจว่าสิ่งใดควรสอน และสอนโดยใคร เป็นต้น เพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีความเข้าใจความต้องการของเด็ก กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู รวมทั้งให้การศึกษาที่เหมาะสมแก่เด็ก นอกจากนี้ยังควรมีการทำงานร่วมกันระหว่างสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและพ่อแม่ ผู้ปกครอง ทั้งในการจัดโปรแกรมการให้การศึกษาพ่อแม่ ผู้ปกครอง และการจัดอบรมพ่อแม่ ผู้ปกครองในการดูแลและพัฒนาเด็ก การมีโปรแกรมในการช่วยเหลือครอบครัวและเด็กในด้านสุขภาพอนามัย โภชนาการ และการส่งเสริมพัฒนาการ การเยี่ยมบ้านเด็กโดยเฉพาะช่วงรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาของเด็กในการเปลี่ยนระดับชั้นหรือเข้าสู่สถานศึกษา การสื่อสารกับพ่อแม่ ผู้ปกครองในช่องทางต่าง ๆ ที่เหมาะสม การขออาสาสมัครจากพ่อแม่ ผู้ปกครองที่มีความสามารถหลากหลาย มีเวลา หรือต้องการช่วยเหลือสนับสนุนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการดูแลและพัฒนาเด็กของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย การสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กที่บ้านที่เชื่อมต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย การเปิดโอกาสให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในการดูแลและพัฒนาเด็ก โดยการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยความไว้วางใจ ความเคารพซึ่งกันและกัน รวมทั้งการร่วมรับผิดชอบสำหรับการจัดการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัยอย่างมีคุณภาพ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2561)

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง พบว่ามีแนวทางการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย อีกหลายแนวทาง ทั้งนี้ งานวิจัยส่วนใหญ่จะใช้แนวคิดของ Epstein ซึ่งมีการจำแนกการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของพ่อแม่ ผู้ปกครองเป็น 6 ด้าน (นวียา วาจาสัตย์, 2556; ธรรมรัตน์

พงษ์ทอง, 2559; Caspe & Lopez 2006; Clinton & Hattie, 2013; Đurišić & Bunijevac, 2017; Epstein, 2002; Fagbeminiyi, 2011; Ntekane, 2018; OECD, 2006; Sapungan & Sapungan, 2014; White, 2019) ประกอบด้วย 1) ด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็ก 2) ด้านการติดต่อสื่อสาร 3) ด้านการเป็นอาสาสมัคร 4) ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน 5) ด้านการตัดสินใจ และ 6) ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน โดยมีรายละเอียดแต่ละด้านดังต่อไปนี้

2.2.1 ด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็ก (Parenting) การเรียนรู้ของเด็กเริ่มต้นที่บ้าน โดยพ่อแม่ ผู้ปกครองจัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและดีต่อสุขภาพ สนับสนุนการเรียนรู้และการเจริญเติบโตของเด็ก สร้างสภาพแวดล้อมที่บ้านเพื่อสนับสนุนเด็กในฐานะผู้เรียน สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม การสนับสนุน และให้ทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับโรงเรียน โดยครูสนับสนุนองค์ความรู้ให้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง เช่น ส่งเสริมและสนับสนุนทักษะการเป็นพ่อแม่ การกระตุ้นพัฒนาการที่บ้าน ให้ข้อมูลและแนวคิดแก่ครอบครัวเกี่ยวกับการกระตุ้นพัฒนาการของเด็ก การฝึกอบรมสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง โปรแกรมสนับสนุนครอบครัวเพื่อช่วยเหลือครอบครัวในเรื่องสุขภาพโภชนาการ และบริการอื่น ๆ รวมถึงกิจกรรมทั้งหมดที่พ่อแม่ ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมเพื่อเลี้ยงดูเด็กที่มีสุขภาพดีและมีความสุข ซึ่งแตกต่างจากครูซึ่งมีอิทธิพลต่อเด็กค่อนข้างจำกัด พ่อแม่มักยังคงผูกพันกับลูกตลอดชีวิต

2.2.2 ด้านการติดต่อสื่อสาร (Communicating) สถานศึกษาต้องมีปฏิสัมพันธ์กับพ่อแม่ ผู้ปกครองผ่านสื่อต่าง ๆ และเป็นการติดต่อสื่อสารจากโรงเรียนสู่บ้านและจากบ้านสู่โรงเรียนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรในโรงเรียนและพัฒนานักเรียน การสอบถามผลการเรียนของผู้เรียนในโรงเรียน ครอบครัวและโรงเรียนสื่อสารกันหลายวิธี โรงเรียนอาจส่งบันทึกย่อ บันทึกช่วยจำ โทรศัพท์ จดหมายข่าว หรือ ใบปลิวเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญและกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ขณะเดียวกันพ่อแม่ ผู้ปกครองก็ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพและประวัติการศึกษาของบุตรหลานแก่ครู เว็บไซต์โรงเรียนเป็นช่องทางเพิ่มเติมในการสื่อสารกับพ่อแม่ ผู้ปกครองและครอบครัว รวมถึงการประชุมกับผู้ปกครองทุกคนอย่างน้อยปีละครั้ง การเยี่ยมบ้าน กรณีที่มีผู้เรียนพหุภาษาอาจมีล่ามแปลภาษาเพื่อช่วยเหลือครอบครัวตามความจำเป็น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี เกิดกระบวนการส่งเสริม ให้คำปรึกษา เป็นผู้นำ และสร้างแรงบันดาลใจ

2.2.3 ด้านการเป็นอาสาสมัคร (Volunteering) แนวทางในการมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยด้วยการเป็นอาสาสมัครมี 3 แนวทาง คือ 1) การเป็นอาสาสมัครในห้องเรียน โดยช่วยเหลือครูและผู้ดูแลระบบในฐานะติวเตอร์หรือผู้ช่วยเหลือและสนับสนุนการเรียนการสอนหรือช่วยเหลือโดยใช้ทักษะและความเชี่ยวชาญในการให้ความรู้กับผู้เรียน ช่วยวางแผนและดำเนินกิจกรรมของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย 2) การเป็นอาสาสมัครให้กับโรงเรียน เช่น การระดมทุนเพื่อจัดงานหรือส่งเสริมโรงเรียนในชุมชน รับผิดชอบและจัดการช่วยเหลืองานต่าง ๆ ในสถานพัฒนา

เด็กปฐมวัย สละเวลาเพื่อปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก และ 3) การเข้าร่วมโครงการ กิจกรรม การแสดงของโรงเรียน ร่วมเดินทางไปทัศนศึกษา เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง กับครู

2.2.4 ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน (Learning at home) พ่อแม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมโดยตรงในการเรียนรู้ของบุตรหลานที่บ้าน ปฏิบัติตามหน้าที่ในฐานะพ่อแม่ ผู้ปกครองในการตรวจสอบ ให้แน่ใจว่าผู้เรียนได้รับความช่วยเหลือในกระบวนการเรียนรู้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ พ่อแม่ ผู้ปกครองจัดการเรียนรู้ที่บ้าน จัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ ช่วยนักเรียน ทำการบ้านและกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร โดยมีครูคอยให้ข้อมูลและแนวคิด ช่วยให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเข้าใจกระบวนการศึกษาและบทบาทของพวกเขาในการสนับสนุนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กิจกรรมเหล่านี้กระตุ้นให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีปฏิสัมพันธ์กับหลักสูตรของโรงเรียน

2.2.5 ด้านการตัดสินใจ (Decision Making) คัดเลือกผู้นำในโรงเรียนที่เป็นตัวแทนของพ่อแม่ ผู้ปกครองเพื่อทำงานร่วมกันกับชุมชน นำทรัพยากรและบริการภายในชุมชน เพื่อส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนรวมกลุ่มหรือจัดตั้งสมาคมพ่อแม่ ผู้ปกครองในการตัดสินใจของโรงเรียนและการพัฒนาผู้นำผู้ปกครอง ให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการ กำกับดูแลโรงเรียนหรือเข้าร่วมองค์กรต่าง ๆ เช่น สมาคมผู้ปกครอง มอบหมายให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง เข้าร่วมกิจกรรมการตัดสินใจอื่น ๆ เช่น การมีบทบาทเป็นผู้นำในการเผยแพร่ข้อมูลแก่พ่อแม่ ผู้ปกครองคนอื่น ๆ จัดตั้งสภาที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อให้มีการปฏิรูปและปรับปรุงโรงเรียน สร้างเครือข่ายเชื่อมโยงทุกครอบครัวในโรงเรียน

2.2.6 ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน (Collaborating with the community) เป็นการเชื่อมโยงให้ชุมชนสนับสนุนโรงเรียน การเรียนรู้ของนักเรียน หรือพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือ อาจจะเป็นการเชื่อมโยงโรงเรียนให้ช่วยเหลือชุมชนหรือโครงการต่าง ๆ ของชุมชน จัดหาหรือนำทรัพยากรของชุมชนมาใช้เพื่อสนับสนุนโรงเรียน ครอบครัว และการเรียนรู้ของนักเรียน การจัดบริการและทรัพยากรของชุมชนเพื่อสนับสนุนและเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับโรงเรียน นักเรียน และครอบครัว รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน วัฒนธรรม สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การสนับสนุนทางสังคม โปรแกรมหรือบริการอื่น ๆ ที่เชื่อมโยงให้เกิดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน

นอกจากงานวิจัยข้างต้นที่แบ่งการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองออกเป็น 6 ด้าน งานวิจัยในประเทศไทยยังพบรูปแบบการมีส่วนร่วมที่แตกต่างออกไป ดังนี้

ศิริบงกช เจริญทอง (2557) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี และแบ่งการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนา

โครงการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

เด็กเล็ก ออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็ก 2) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม 3) ความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนทุกภาคส่วน

เยาวลักษณ์ แก้วโกย, เภาพงษ์พัฒน์ บุญกะนันท์ และ กิติวัชร ถ้วยงาม (2560) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลปะเคียบ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยแบ่งการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองออกเป็น 6 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 4) ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร 5) ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุน และ 6) ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

โชติกา เหมืองอุ้น (2563) ได้ศึกษาการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โรงเรียนสบเปิงวิทยา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ โดยแบ่งการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านการจัดประสบการณ์ 2) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม 3) ด้านการติดต่อสื่อสาร และ 4) ด้านการตัดสินใจ

เจนภพ ปัญญาสงค์, ชัชภุมิ สีชมภู และ พิมพกา ธรรมสิทธิ์ (2565) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โดยการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในกลุ่มโรงเรียนฝั่งนที สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 โดยแบ่งการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองออกเป็น 5 ด้าน คือ 1) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม 3) ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน 4) ด้านการติดต่อสื่อสาร และ 5) ด้านการตัดสินใจ

ซึ่งเมื่อนำทุกด้านมาวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัย พบว่าทุกด้านสามารถนำมาจัดกลุ่มได้เป็น 6 ด้าน ซึ่งสอดคล้องตามแนวคิดของ Epstein โดยจัดกลุ่มด้านที่มีองค์ประกอบที่คล้ายกันไว้ด้วยกัน และกำหนดนิยามแต่ละด้านไว้ดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1 การอบรมเลี้ยงดูเด็ก หมายถึง พ่อแม่ ผู้ปกครองสร้างความรักความอบอุ่นในครอบครัวด้วยการซักถามเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สอดแทรกคุณธรรมในขณะที่พูดคุย ให้ช่วยเหลืองานบ้าน สอนทำการบ้าน ช่วยทบทวนในสิ่งที่ครูสอน อ่านหนังสือ และเล่นกีฬา ฝึกให้เด็กมีพัฒนาการทั้งการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน โดยการจัดหาสิ่งจำเป็นพื้นฐานทางกายภาพสำหรับเด็กที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก

ด้านที่ 2 การติดต่อสื่อสาร หมายถึง พ่อแม่ ผู้ปกครองเข้าร่วมประชุมผู้ปกครองเพื่อรับฟังข้อมูลข่าวสาร กิจกรรมของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกครั้ง มีโอกาสรับทราบข้อมูลความก้าวหน้าของเด็กในช่วงรับหรือส่งที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีช่องทางในการแลกเปลี่ยน

ข้อมูลข่าวสารระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้บริหาร ครู และผู้ดูแลเด็ก อย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก

ด้านที่ 3 การเป็นอาสาสมัคร (รวมกับด้านบุคลากร และบริหารจัดการ ด้านอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร) หมายถึง พ่อแม่ ผู้ปกครองช่วยเหลืองานของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยตามกำลังความสามารถ เช่น การมีส่วนร่วมในการสอน การอำนวยความสะดวกด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม หรือบริจาคงบประมาณสนับสนุน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก

ด้านที่ 4 การเรียนรู้ที่บ้าน หมายถึง พ่อแม่ ผู้ปกครองเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กกำลังเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเปิดโอกาสให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของเด็กเพื่อส่งเสริมอย่างต่อเนื่องที่บ้านได้ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก

ด้านที่ 5 การตัดสินใจ (รวมกับด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ด้านการวางแผน ตรวจสอบ และประเมินผล) หมายถึง การสนับสนุนให้มีสมาคมผู้ปกครองหรือคัดเลือกตัวแทนพ่อแม่ ผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมในการประเมินหรือให้ข้อคิดเห็นต่อกิจกรรมและโครงการที่เกิดขึ้นในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเพื่อกำหนดแผนและนโยบายในการพัฒนาสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก

ด้านที่ 6 การมีส่วนร่วมกับชุมชน (รวมกับด้านการให้ความร่วมมือและสนับสนุนทุกภาคส่วน) หมายถึง พ่อแม่ ผู้ปกครองส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กด้วยการพาไปเรียนรู้วัฒนธรรมหรือสถานที่ต่าง ๆ ที่สำคัญในชุมชน รวมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและประเพณีของท้องถิ่น เชื่อมโยงให้ชุมชนและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีการช่วยเหลือสนับสนุนกัน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก

นอกจากการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองที่กล่าวข้างต้นแล้ว การจัดการเรียนการสอนโดยอาศัยความร่วมมือของคนในชุมชนและการมีส่วนร่วมของชุมชนก็มีความสำคัญเช่นกัน เนื่องจากทำให้คนในชุมชนได้รับทราบงานและช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน รวมทั้งสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา ซึ่งถือเป็นหน้าที่ของชุมชนที่จะต้องให้ความสนใจและมีส่วนร่วมดูแลการจัดการศึกษาของโรงเรียน

2.3 ข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง

ในบริบทของประเทศไทยซึ่งมีความเหลื่อมล้ำของรายได้ประชากรอยู่ค่อนข้างสูง ประกอบกับบางพื้นที่อยู่ห่างไกล การเดินทางยังไม่สะดวก รวมไปถึงจนถึงความหลากหลายของภาษาและวัฒนธรรม เหล่านี้จึงเป็นข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคสำคัญในการสร้างการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย จากการศึกษาข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง

ของทั้งในและต่างประเทศ (เจนภพ ปัญญาสงค์, ชัชภูมิ สีชมภู และ พิมพกา ธรรมสิทธิ์, 2565; โชติกา เหมืองอุ่น, 2563; Sapungan & Sapungan, 2014; Ho, 2009; Bæck, 2010; Flynn, 2007; Lee & Bowen, 2006; Greenwood & Hickman, 1991; Đurišić & Bunijevac, 2017; Williams & Sanchez, 2011) สามารถสรุปได้เป็น 6 ประเด็นดังต่อไปนี้

2.3.1 ทศนคติของพ่อแม่ ผู้ปกครอง

พ่อแม่ ผู้ปกครองยังไม่เห็นความสำคัญของการส่งเสริมการเรียนรู้ต่าง ๆ ภายในบ้าน จึงมุ่งเน้นให้ครูมีหน้าที่รับผิดชอบการพัฒนาเด็กโดยตรง บางส่วนรู้สึกว่าการเรียนมากเกินกว่าจะมีส่วนร่วม และยังคงมีความต้องการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ประกอบกับมองว่าตนเองไม่มีบทบาทหน้าที่ในการจะช่วยเหลือบุตรหลานด้านการศึกษา ในพ่อแม่ ผู้ปกครองบางกลุ่มอาจจะขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เนื่องจากอดีตไม่ประสบความสำเร็จในการศึกษา

2.3.2 ทศนคติของครู

ครูส่วนใหญ่ยังไม่เต็มใจที่จะยอมรับให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทในชั้นเรียน โดยแบ่งแยกอย่างชัดเจนว่าการเรียนในโรงเรียนเป็นบทบาทหน้าที่ของครู เมื่อเด็กกลับบ้านแล้วเป็นหน้าที่ของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการดูแล การเข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียนจึงทำให้รู้สึกเหมือนว่าพ่อแม่ ผู้ปกครองเข้ามาก้าวล่วงในส่วนความรับผิดชอบมากเกินไป รวมทั้งครูบางกลุ่มก็ไม่สบายใจที่จะพูดถึงประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในชั้นเรียนต่อหน้าพ่อแม่ ผู้ปกครอง

2.3.3 เวลาและการเดินทาง

สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือกรณีที่มีพ่อแม่ ผู้ปกครองต้องเดินทางไปทำงานในเมือง ส่งผลให้การเดินทางไปรับส่งหรือร่วมกิจกรรมค่อนข้างลำบาก ประกอบกับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยไม่มีบริการรับส่งสำหรับครอบครัวเพื่อเข้าร่วมการประชุม และการประชุมมักจะจัดขึ้นในช่วงเดียวกับเวลาทำงานเท่านั้น พ่อแม่ ผู้ปกครองที่ทำงานประจำและมีชั่วโมงการทำงานที่ไม่ยืดหยุ่น จึงไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของทางสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

2.3.4 งบประมาณ

พ่อแม่ ผู้ปกครองขาดทรัพยากรที่พร้อมสนับสนุนการมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย พ่อแม่ผู้ปกครองจะไม่ได้รับค่าจ้างในเวลาที่พวกเขาหยุดงานเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมกับทางสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ไม่ว่าจะเป็นการประชุม กีฬา ฯลฯ ประกอบกับพ่อแม่ ผู้ปกครองบางส่วนมีรายได้น้อย อาจไม่มีทุนทรัพย์ในการจัดหาหนังสือและสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กที่บ้าน จึงทำให้เด็กขาดประสบการณ์และทักษะต่าง ๆ อีกทั้งการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

เป็นเรื่องที่ใช้งบประมาณมาก นโยบายจากรัฐบาลยังไม่มี การสนับสนุนค่าใช้จ่ายให้พ่อแม่ผู้ปกครอง สำหรับชดเชยการเสียเวลาและงบประมาณช่วยเหลือด้านต่าง ๆ

2.3.5 ทักษะความรู้

พ่อแม่ ผู้ปกครองบางส่วนขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนในระดับการศึกษาปฐมวัย ไม่เข้าใจบทบาทของตนเองที่จะช่วยส่งผลต่อความสำเร็จของบุตรหลาน อีกทั้งไม่สามารถสนับสนุนงานวิชาการของโรงเรียนได้ พ่อแม่ ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ทราบถึงรายละเอียด ลักษณะที่เหมาะสมของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ที่ส่งเสริมการเรียนรู้เด็กปฐมวัย เช่น มุมประสบการณ์ต่าง ๆ บางครอบครัวไม่เคยเข้าร่วมการประชุม/ คณะกรรมการของโรงเรียน เนื่องจากไม่ทราบขั้นตอนและนโยบาย

2.3.6 ความแตกต่างด้านบริบทการเลี้ยงดู เชื้อชาติวัฒนธรรม ภาษา

พ่อแม่ ผู้ปกครองกลุ่มชาติพันธุ์ไม่สามารถสื่อสารกับครูได้ หรือการสื่อสารดังกล่าวไม่สามารถสร้างความเข้าใจที่ตรงกันได้ เนื่องจากใช้ภาษาแตกต่างกัน มีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน รวมไปถึงกลุ่มผู้เรียนที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดา มารดาที่แท้จริง แต่อาศัยอยู่กับ ปู่ ย่า ตา ยาย ซึ่งเป็นผู้สู่วัยไม่ถนัดในการใช้เครื่องมือสื่อสาร ส่งผลให้การได้รับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ จากทางโรงเรียนไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรจะเป็น

จากเอกสารงานวิจัยที่ศึกษา พบว่าในหลายประเทศมีความพยายามกำหนดนโยบายหรือปรับกฎหมายเพื่อลดข้อจำกัดดังกล่าว จะเห็นได้จากกระทรวงศึกษาธิการ (MOE) ของประเทศ สิงคโปร์ ได้ริเริ่มโครงการ The Thinking Schools, Learning Nation (TSLN) ในปี 1997 เพื่อส่งเสริมให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการศึกษามีส่วนร่วมมากขึ้นในการทำงานร่วมกันเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการศึกษาถือเป็นจุดเน้นสำคัญที่รัฐบาลจะส่งเสริมให้เกิดมากขึ้น โดยใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแบบองค์รวม และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างครอบครัวกับโรงเรียน เพื่อช่วยเพิ่มพัฒนาการของเด็ก และยังมีหน่วยงาน COMPASS (Community and Parents in Support of Schools) ที่จัดตั้งขึ้นในเดือนธันวาคม ปี 1998 เพื่อให้คำแนะนำกระทรวงศึกษาธิการเรื่องโฮมสคูล และความร่วมมือของชุมชน (MOE, 2014)

อีกทั้งยังมีกระทรวงการพัฒนาสังคมและครอบครัว (MSF) ของสิงคโปร์ที่ได้จัดโครงการ Allied Educator (Counselling) Scheme (AED) ทำหน้าที่อย่างใกล้ชิดกับโรงเรียนเพื่อวางแผน และสร้างระบบการให้คำปรึกษาทั้งโรงเรียน เพื่อช่วยเหลือเด็กที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง บุคลากรในโรงเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และครู ซึ่งถือเป็นอีกหนึ่งโครงการที่เป็นจุดเริ่มต้นของการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัวและโรงเรียน (MOE, 2014) ต่อมาได้มีการจัดโครงการที่เป็นการริเริ่มการ

โครงการวิจัย

การพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

มีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัยของสิงคโปร์ โดยการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ภายใต้โครงการ Parent Education in Pre-school (PEPS) ซึ่งไม่เพียงแต่อำนวยความสะดวกในการสร้างการสนับสนุนพ่อแม่ ผู้ปกครองกลุ่มเด็กปฐมวัยเท่านั้น แต่ยังรวมถึงโปรแกรมการศึกษาสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครองด้วย PEPS ยังให้กลยุทธ์ แนวทางการสร้างความมีส่วนร่วม ทรัพยากร และเงินทุนสำหรับโรงเรียนอนุบาลที่เข้าร่วมโครงการนี้

นอกจากนี้ ยังพบแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในระดับนโยบายของต่างประเทศ ดังนี้

Arizona - สถานิติบัญญัติได้แก้ไขร่างกฎหมายในปี 2538 เพื่อกำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการจัดทำโปรแกรมอบรมพ่อแม่ให้เป็นครู (parents as teachers)

California - ผ่านร่างกฎหมายในปี 2537 และขยายร่างกฎหมายในปี 2540 ซึ่งระบุว่า นายจ้างที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 25 คนขึ้นไปควรใช้เวลาพนักงานถึง 40 ชั่วโมงในการเข้าเรียนในโรงเรียนของบุตร ภายใต้กฎหมายนี้ บิดามารดา ปู่ย่าตายาย หรือพ่อแม่ ผู้ปกครองได้รับอนุญาตให้ใช้เวลาวันหยุด การลาส่วนบุคคลหรือลาป่วย เวลาชดเชย หรือลาโดยไม่ต้องจ่ายเงินเพื่อเข้าร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน

Louisiana - กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการแห่งรัฐ คณะกรรมการโรงเรียนในท้องถิ่น และโรงเรียนคัดเลือกพ่อแม่ ผู้ปกครองที่ช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง รับฟังคำร้องเรียนของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอำนวยความสะดวกในการสื่อสารระหว่างโรงเรียนและครอบครัว

Minnesota - ในปี 1990 สถานิติบัญญัติอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นบิดามารดา ใช้เวลาลาพักร้อน ลาป่วย หรือเวลาอื่น ๆ ที่จัดให้มีขึ้นเพื่อเข้าร่วมการประชุมผู้ปกครอง/ครู หรือการประชุมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของบุตรธิดาได้ถึง 16 ชั่วโมง

Virginia - ในปี 1992 ให้เวลา 8 ชั่วโมงในการลางานสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครองที่ทำงานให้กับรัฐ โดยวันลาสามารถใช้พบปะครู เข้าร่วมงานของโรงเรียน หรือเป็นอาสาสมัครที่โรงเรียนได้

Washington - กำหนดให้มีหน่วยกิตเฉพาะในการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองสำหรับหลักสูตรการเป็นครู

Wisconsin - ปี 1991 สถานิติบัญญัติได้ปรับปรุงโรงเรียนอนุบาลด้วยการให้ความช่วยเหลือเขตต่าง ๆ ที่จัดกิจกรรมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ตัวอย่างของกิจกรรม ได้แก่ การเยี่ยมบ้าน การประชุมผู้ปกครองที่โรงเรียน การศึกษาสำหรับของพ่อแม่ ผู้ปกครอง กิจกรรมของพ่อแม่และลูก กิจกรรมครอบครัวตอนกลางคืน การปฐมมนิเทศเข้าและออกจากโรงเรียนอนุบาล การฝึกอบรมการมีส่วนร่วมในห้องเรียน การเยี่ยมศูนย์ทรัพยากรครอบครัว

จากข้อจำกัดและแนวนโยบายของต่างประเทศ จะเห็นได้ว่าหลายประเทศตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และมีความพยายามที่จะแก้ไขและเยียวยาปัญหาเหล่านั้น อย่างไรก็ตามต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการดำเนินการ เนื่องจากต้องใช้งบประมาณจำนวนมากอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทำให้การพัฒนาเด็กปฐมวัยบรรลุเป้าหมายอย่างยั่งยืน

3. มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดทำมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติเป็นมาตรฐานกลางของประเทศใช้แทนมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติเดิม (ซึ่งเป็นมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2554) เพื่อให้ทุกหน่วยงานและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ทั้งภาครัฐและเอกชนทั่วประเทศ ใช้เป็นแนวทางในการประเมินผลการดำเนินงานและยกระดับคุณภาพ รวมถึงใช้เป็นเครื่องมือประกันคุณภาพภายใน เพื่อรองรับการตรวจประเมินจากต้นสังกัด และภายนอก จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) โดยในการจัดทำมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการ ได้แก่ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรุงเทพมหานคร สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) นอกจากนี้ผลการวิจัยของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และมาตรฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น มาตรฐานคุณภาพของอาเซียน มาตรฐานความปลอดภัย คู่มือเฝ้าระวังคัดกรองและส่งเสริมพัฒนาการ DSPM เป็นต้น นำมาใช้ประกอบในการจัดทำมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติด้วย

มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติถือเป็นมาตรฐานขั้นต้นที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาเด็กของประเทศ และเป็นมาตรฐานเชิงคุณภาพเพื่อใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานและจัดบริการให้เด็กปฐมวัยได้มีโอกาสเริ่มต้นชีวิตอย่างมีคุณภาพและเท่าเทียมกัน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ เป็นการเพิ่มคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญที่สุดในการนำประเทศไทยสู่ความเจริญก้าวหน้า มั่นคง ยั่งยืน ท่ามกลางความท้าทายของโลกในศตวรรษที่ 21 มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติประกอบด้วยมาตรฐาน 3 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานด้านที่ 1 การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มาตรฐานด้านที่ 2 ครู/ผู้ดูแลเด็กให้การดูแล และจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่น เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย และมาตรฐานด้านที่ 3 คุณภาพของเด็กปฐมวัย

ทั้งนี้ ในมาตรฐานที่ 1 การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ตัวบ่งชี้ที่ 1.5 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน กำหนดตัวบ่งชี้ย่อยไว้ดังนี้

1.5.1 มีการสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครองกับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับตัวเด็กและการดำเนินงานของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

1.5.2 การจัดกิจกรรมที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง/ครอบครัว และชุมชนมีส่วนร่วม

1.5.3 ดำเนินงานให้สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นแหล่งเรียนรู้แก่ชุมชนในเรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัย

1.5.4 มีคณะกรรมการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

ดังนั้น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองจึงถือเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญอีกตัวหนึ่งในการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ประสบความสำเร็จ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้มีการติดตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติในหน่วยงานระดับพื้นที่ ในปีงบประมาณ 2565 ในภาพรวมพบว่าด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน มีการทำงานร่วมกันของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน ที่ตื่นตัวในการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยในแต่ละพื้นที่มีการจัดโครงการที่แตกต่างหลากหลาย มีการร่วมประชุมผู้ปกครอง ใช้เทคโนโลยีในการแจ้งข้อมูลผ่านสื่อออนไลน์ เน้นการสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีงามระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครองกับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีกระบวนการเยี่ยมบ้าน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มยังพบปัญหาอุปสรรคบางประการ ดังนี้

3.1 ปัญหาอุปสรรค

3.1.1 หน่วยงานแต่ละพื้นที่มีบทบาทและความเข้มแข็งของเครือข่ายแตกต่างกัน ส่งผลต่อการสนับสนุนการพัฒนาสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่แตกต่างกันด้วย บางพื้นที่การทำงานแบบเครือข่ายน้อย ทั้งนี้ ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของการบริหารจัดการ คือ ผู้บริหาร ครู ผู้ดูแลเด็ก ซึ่งหากกลุ่มคนเหล่านี้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ มีความเต็มใจและใส่ใจในการดูแลและพัฒนาเด็ก จะช่วยส่งผลให้การบริหารจัดการของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.1.2 พ่อแม่ ผู้ปกครองขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เน้นพัฒนาการครบทุกด้าน ส่วนใหญ่เน้นให้เด็กปฐมวัยอ่านออกเขียนได้ ทั้งนี้ในวัยนี้เหมาะกับการทำกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างกล้ามเนื้อและจินตนาการมากกว่า

3.1.3 ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยขนาดเล็กที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลจากตัวเมืองและการจัดการความรู้ในเรื่องการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ส่งผลต่อการพัฒนางานของผู้บริหาร เนื่องจากขาดความเป็นระบบและขาดความต่อเนื่อง

3.1.4 ในพื้นที่ชานเมืองและห่างไกล จะมีปัญหา ตายายเป็นผู้ปกครอง จึงทำให้ การดูแลเด็กไม่เป็นไปตามพัฒนาการ ยังขาดการเลี้ยงดูเด็กที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย

3.2 ความต้องการและข้อเสนอแนะด้านพ่อแม่ ผู้ปกครอง สามารถสรุปได้ดังนี้

3.2.1 พ่อแม่ ผู้ปกครองมีความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและครอบครัวมากขึ้น ในการพัฒนาเด็ก พ่อแม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประชาพิจารณ์ เนื้อหา หลักสูตร เพื่อสร้าง การรับรู้ร่วมกันระหว่างครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และครอบครัว ว่าจะมีความร่วมมือในการพัฒนาเด็ก อย่างไร เพื่อเป็นการกระตุ้นเด็กให้เกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

3.2.2 พ่อแม่ ผู้ปกครองต้องการมีส่วนร่วมมากขึ้นในกิจกรรมที่ทางสถานศึกษาจัดขึ้น

3.2.3 พ่อแม่ ผู้ปกครองอยากเพิ่มเติมเรื่องจิตวิทยาสำหรับครู เพื่อการดูแลเด็ก เสริมพลังบวกให้เด็ก การดูแลเรื่องความปลอดภัยเบื้องต้น/เหตุสุดวิสัย การรับมือกับเหตุการณ์ฉุกเฉิน อุบัติเหตุ การปฐมพยาบาลเบื้องต้น รวมถึงการนำความรู้ทางด้านโภชนาการและความต้องการ ของเด็กลงสู่การปฏิบัติ

3.2.4 พ่อแม่ ผู้ปกครองอยากให้มีการอบรมการเรียนการสอนในการช่วยเหลือตนเอง ในการทำกิจวัตรประจำวันของเด็ก และการส่งเสริมให้เด็กอยากทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง

3.2.5 มีการรายงานน้ำหนักร ส่วนสูง การแปลผลตามเกณฑ์เป็นระยะให้พ่อแม่ ผู้ปกครองทราบ เพื่อให้เห็นพัฒนาการของเด็กได้ชัดเจน

3.2.6 ให้ความรู้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พ่อแม่ ผู้ปกครอง เกี่ยวกับวิธีการเลือกใช้สื่อ ในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก

3.2.7 ให้ความรู้ความเข้าใจของพ่อแม่ ผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย ที่เน้นพัฒนาการครบทุกด้าน

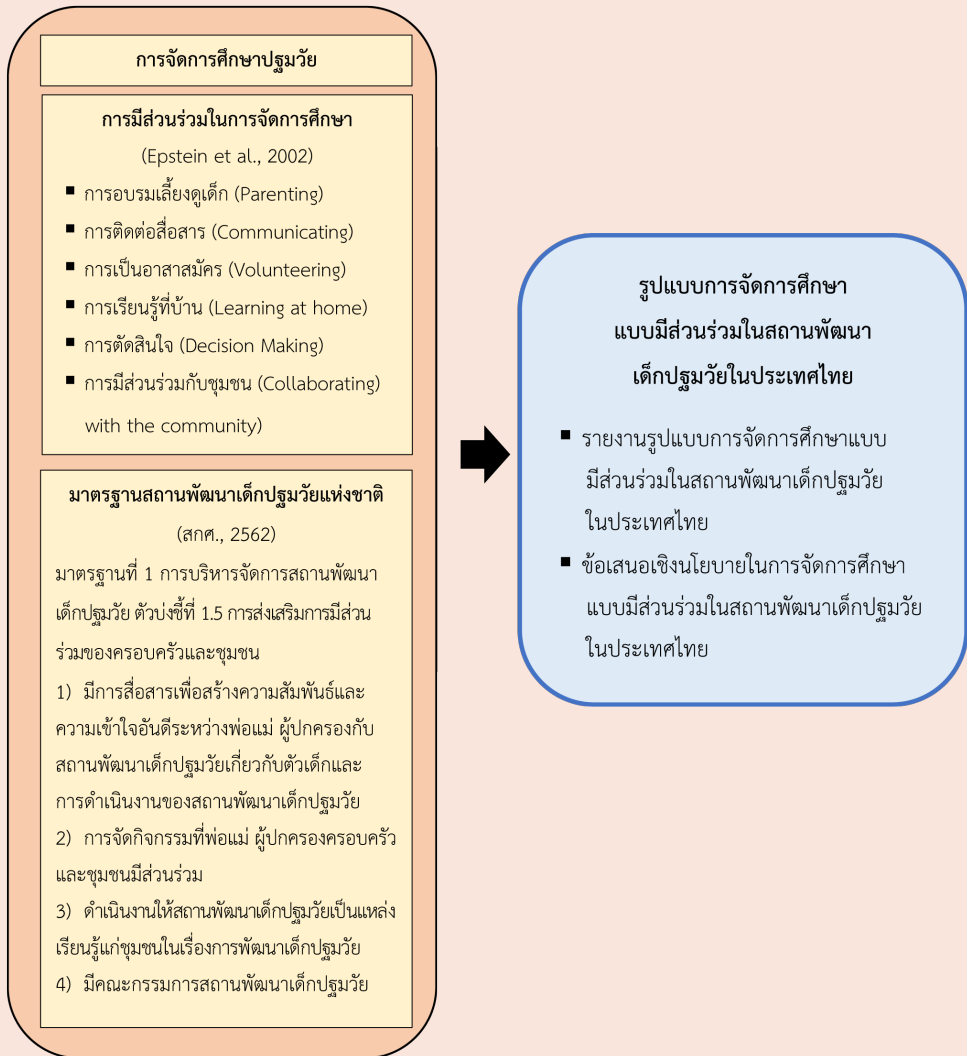
3.2.8 มีการทำความเข้าใจกับพ่อแม่ ผู้ปกครองในด้านของความบกพร่องทาง การเรียนรู้ ทำให้เด็กได้รับการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสม

3.2.9 พ่อแม่ ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำอาหารกลางวันให้กับเด็ก ให้ถูกต้องตรงตามหลักโภชนาการและทั่วถึง เพื่อสุขภาพ อนามัยที่ดีให้กับเด็ก

จากผลการติดตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจะเห็นว่าในในมาตรฐานที่ 1 การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ตัวบ่งชี้ที่ 1.5 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัว และชุมชน ยังคงมีประเด็นที่จะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการพัฒนา ซึ่งหากงานวิจัยนี้สามารถ ค้นพบรูปแบบที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในสถานพัฒนา เด็กปฐมวัยก็จะเกิดประโยชน์ต่อผู้บริหารและครูในการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อให้บรรลุตัวชี้วัดนี้ต่อไปได้

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าการจัดการศึกษาปฐมวัยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นอย่างมาก และการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองสามารถกำหนดรูปแบบได้หลากหลายตามความเหมาะสมของบริบทสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมดังกล่าวจะส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อทั้งผู้เรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยอีกด้วย ทั้งนี้ ในงานวิจัยจะแบ่งการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองออกเป็น 6 ด้านตามแนวคิดของ Epstein ประกอบด้วย ด้านที่ 1 การอบรมเลี้ยงดูเด็ก ด้านที่ 2 การติดต่อสื่อสาร ด้านที่ 3 การเป็นอาสาสมัคร ด้านที่ 4 การเรียนรู้ที่บ้าน ด้านที่ 5 การตัดสินใจ ด้านที่ 6 การมีส่วนร่วมกับชุมชน ประกอบกับศึกษาผลการติดตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2565 ในมาตรฐานที่ 1 การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ตัวบ่งชี้ที่ 1.5 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ตัวบ่งชี้ย่อย 4 ตัวบ่งชี้ คือ 1) มีการสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครองกับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับตัวเด็กและการดำเนินงานของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย 2) การจัดกิจกรรมที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว และชุมชนมีส่วนร่วม 3) ดำเนินงานให้สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นแหล่งเรียนรู้แก่ชุมชนในเรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัย และ 4) มีคณะกรรมการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

ข้อมูลที่ศึกษาวิเคราะห์จะรวบรวมมาจากการสัมภาษณ์และการตอบแบบสอบถามของผู้บริหาร ครู ครูพี่เลี้ยง ผู้ดูแลเด็ก และพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เพื่อนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย พร้อมทั้งจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้จริงต่อไป

ภาพที่ 2.1 กรอบการวิจัยรูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม
ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Abie (2018) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการศึกษาพบว่าจากงานวิจัยของ Garcia and Thornton (2014) แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมของครอบครัวในการเรียนรู้ของบุตรหลานช่วยปรับปรุงผลการเรียนของนักเรียนให้ดีขึ้น ลดการขาดเรียน และช่วยฟื้นฟูความมั่นใจของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการศึกษาของบุตรหลาน ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับคะแนนสอบและผลการเรียนที่สูงขึ้น มีทักษะทางสังคมและแสดงพฤติกรรมที่ดีขึ้น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการศึกษาของบุตรหลานจึงมีส่วนช่วยในการลดปัญหาอาชญากรรมและความยากจน การศึกษาวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นศึกษากการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผลเสียของการไม่มีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และวิธีการที่พ่อแม่ ผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมได้ โดยพบว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมในการศึกษาของบุตรหลานได้หลากหลายรูปแบบ เช่น ให้ความใส่ใจในผลการเรียนของบุตรหลาน ติดตามผลการเรียนของบุตรหลานกับครูเพื่อระบุจุดที่เด็กกำลังเผชิญกับความท้าทาย รับฟังเด็กในขณะที่อ่านหนังสือหรือเล่าเรื่องราวต่าง ๆ และช่วยให้พวกเขาทำการบ้านหรือกิจกรรมของโรงเรียนให้แล้วเสร็จ เข้าร่วมประชุมผู้ปกครองและประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการศึกษา มีส่วนร่วมในกิจกรรมกีฬาของเด็ก รวมถึงมีส่วนร่วมในคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์เชิงบวกของเด็กในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เช่น เด็กมีทักษะการเรียนรู้ เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อสังคม ดังนั้น การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองจึงทำหน้าที่เป็นตัวช่วยให้การเรียนรู้ของเด็กเป็นที่น่าพอใจและกระตุ้นให้เด็กมีความขยันมากขึ้น เพื่อพยายามทำให้คนที่ใกล้ชิดมีความภาคภูมิใจในตัวของพวกเขา สอดคล้องกับ Annie (2019) ซึ่งพบว่า ความผูกพันในครอบครัวคือ ศูนย์กลางในการศึกษาของเด็กปฐมวัย เด็กพร้อมสำหรับการใช้ชีวิตในโรงเรียนเมื่อมีนักการศึกษาและพ่อแม่ ผู้ปกครองทำงานร่วมกัน แต่การวิจัยแสดงให้เห็นว่าพ่อแม่ ผู้ปกครองและครูมักไม่ทำงานร่วมกัน และสิ่งนี้อาจส่งผลเสียต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย จึงได้ศึกษาอิทธิพลการมีส่วนร่วมของครอบครัวและศักยภาพในการทำงานร่วมกันระหว่างนักการศึกษาและพ่อแม่ ผู้ปกครองเพื่อประเมินการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โดยการทดสอบกับอาสาสมัครครอบครัวและครูในรัฐแคลิฟอร์เนีย ผลการศึกษาทำให้ได้แนวทางสนับสนุนการมีส่วนร่วมของครอบครัว 7 แนวทาง ได้แก่ 1) ครูและพ่อแม่ ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของเด็กร่วมกัน 2) การตอบสนองทางอารมณ์ต่อการเรียนรู้ของเด็ก 3) ให้ความสำคัญกับการแบ่งปันเรื่องราวการเรียนรู้ 4) กระบวนการสะท้อนความคิด 5) การมองการเรียนรู้ของเด็กแบบองค์รวม 6) การให้เกียรติและรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลาย และ 7) บทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครองในฐานะผู้นำ เพื่อนำไปสู่การจัดทำแนวทางเชิงปฏิบัติการและเชิงนโยบายต่อไป

Swap (1993) อ้างถึงใน Đurišić & Bunijevac (2017) ได้กำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

4.1 รูปแบบการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครอง ตามแนวคิดของ Swap มี 3 รูปแบบ

4.1.1 รูปแบบการป้องกัน (Protective Model) – เป้าหมายของรูปแบบนี้คือเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งระหว่างครูและพ่อแม่ ผู้ปกครองโดยแยกหน้าที่การสอนและการเลี้ยงดูออกจากกัน เรียกว่ารูปแบบการป้องกันเนื่องจากวัตถุประสงค์คือปกป้องโรงเรียนจากการแทรกแซงจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ความรับผิดชอบของครูคือการให้ความรู้แก่เด็ก ๆ ในขณะที่ความรับผิดชอบของพ่อแม่ ผู้ปกครองคือการดูแลให้เด็ก ๆ ไปโรงเรียนตรงเวลา ในรูปแบบนี้ การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองถูกมองว่าไม่จำเป็นและอาจรบกวนการศึกษาของเด็ก

4.1.2 รูปแบบการส่งผ่าน (Transmission Model) – ครูเห็นว่าตนเองเป็นแหล่งความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเด็ก แต่ตระหนักถึงประโยชน์ของการใช้พ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นแหล่งข้อมูล ในรูปแบบนี้ ครูยังคงเป็นผู้ควบคุมและตัดสินใจ แต่ยอมรับว่าพ่อแม่ ผู้ปกครองสามารถมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความก้าวหน้าของเด็กได้ ครูที่ใช้แนวทางนี้ต้องมีทักษะเพิ่มเติม รวมถึงเทคนิคในการแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครองอย่างมีประสิทธิภาพและทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเพื่อสร้างความสัมพันธ์ในการทำงานที่มีประสิทธิผล ข้อเสียประการหนึ่งของแนวทางนี้คือสมมติฐานที่ว่าพ่อแม่ ผู้ปกครองทุกคนสามารถเข้ามามีบทบาทในการทำหน้าที่เป็นผู้ให้ข้อมูล รูปแบบนี้อาจทำให้พ่อแม่ ผู้ปกครองรับภาระหนักเกินไป โดยกำหนดให้พวกเขาทำกิจกรรมต่าง ๆ ในบ้านมากเกินไป

4.1.3 รูปแบบการเพิ่มคุณค่าหลักสูตร (Curriculum-enrichment Model) – เป้าหมายของแบบจำลองนี้คือการขยายหลักสูตรของโรงเรียนโดยการช่วยเหลือของพ่อแม่ ผู้ปกครอง รูปแบบนี้ตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่าความร่วมมือของพ่อแม่ ผู้ปกครองที่มีความเชี่ยวชาญจะช่วยสร้างคุณค่า และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครองและครูจะช่วยปรับปรุงหลักสูตรและวัตถุประสงค์ทางการศึกษาของโรงเรียน การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในรูปแบบนี้มุ่งเน้นไปที่หลักสูตรและการสอนภายในโรงเรียนเป็นหลัก ข้อเสียเปรียบที่สำคัญของรูปแบบนี้คือครูจะอนุญาตให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีข้อมูลมากมายเกี่ยวกับสิ่งที่สอนและวิธีการสอน ในบางกรณี อาจดูเหมือนเป็นการคุกคามครู

จากนั้นในปี 2011 Hornby (2011) อ้างถึงใน Đurišić & Bunijevac (2017) นำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองเพิ่มเติมอีก 3 รูปแบบ ดังนี้

4.2 รูปแบบการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ตามแนวคิดของ Hornby มี 3 รูปแบบ

4.2.1 รูปแบบผู้เชี่ยวชาญ (Expert Model) – ในแบบจำลองนี้ ครูถือว่าตนเองเป็นผู้เชี่ยวชาญในทุกด้านของการพัฒนาและการศึกษาของเด็ก ในขณะที่มุมมองของพ่อแม่ ผู้ปกครองไม่ค่อยได้รับความเชื่อถือ (Cunningham & Davis, 1985) ครูเป็นผู้ควบคุมการตัดสินใจทั้งหมด ในขณะที่บทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครองคือการรับข้อมูลและคำแนะนำเกี่ยวกับบุตรหลานของตน มุมมองและความรู้สึกของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ความต้องการความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และการแบ่งปันข้อมูลจะได้รับการพิจารณาเพียงเล็กน้อย

4.2.2 รูปแบบผู้บริโภค (Consumer Model) – ในแบบจำลองนี้ ครูทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษามากขึ้น ในขณะที่พ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นผู้ตัดสินใจว่าควรดำเนินการอย่างไร (Cunningham & Davis, 1985) ความรับผิดชอบในการตัดสินใจขึ้นอยู่กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง แต่เป็นความรับผิดชอบของครูที่จะต้องให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องและตัวเลือก ในรูปแบบนี้ ครูจะให้ความสำคัญกับพ่อแม่ ผู้ปกครองซึ่งวางบทบาทเป็นผู้เชี่ยวชาญ เนื่องจากพ่อแม่เป็นผู้ควบคุมกระบวนการตัดสินใจ พวกเขาจึงมีแนวโน้มที่จะพึงพอใจกับบริการที่ได้รับ รู้สึกมั่นใจในการเป็นพ่อแม่มากขึ้น และพึ่งพามืออาชีพน้อยลง

4.2.3 รูปแบบความร่วมมือ (Partnership Model) – เป็นรูปแบบที่เหมาะสมที่สุด ซึ่งครูได้รับการพิจารณาให้เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและพ่อแม่ ผู้ปกครองถูกมองว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับบุตรหลานของตน เป้าหมายคือการสร้างความร่วมมือที่ครูและพ่อแม่ ผู้ปกครองแบ่งปันความเชี่ยวชาญและการควบคุมดูแล เพื่อให้การศึกษาที่เหมาะสมที่สุดแก่เด็ก ๆ แต่ละฝ่ายมีจุดแข็งที่แตกต่างกันในความสัมพันธ์ การเคารพซึ่งกันและกัน ความมุ่งมั่นในระยะยาวต่อกิจกรรมที่หลากหลาย และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการวางแผนและการตัดสินใจเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นสำหรับการเป็นหุ้นส่วนที่แท้จริงระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครองและครูที่จะเกิดขึ้น

งานวิจัยของ Serra & Yusuf (2014) ได้ศึกษาแนวทางการปฏิบัติสำหรับการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการกระตุ้นพัฒนาการเด็กปฐมวัยและการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กปฐมวัย โดยจัดทำเป็นโปรแกรมสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครองขึ้นมา ซึ่งได้กล่าวถึงบทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครองในโปรแกรมดังกล่าว ความสำคัญของการพัฒนาทฤษฎี ข้อบังคับ และแนวทางปฏิบัติที่เน้นการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง กลยุทธ์เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัว ข้อควรปฏิบัติในการหารือเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัว การปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในโปรแกรมดังกล่าว ซึ่งพบว่าการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองที่มีประสิทธิภาพเกี่ยวข้องกับการวางแผนอย่างรอบคอบ การรักษาสายสัมพันธ์ และความเข้าใจในความต้องการและความสนใจของพ่อแม่ ผู้ปกครองแต่ละบุคคล โปรแกรมอาจมีวิธีการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองได้หลากหลายวิธี ซึ่งควรระบุความแตกต่างความต้องการ และ

โครงการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

ความสนใจของพ่อแม่ ผู้ปกครองไว้ด้วย และงานวิจัยของ Koch (2018) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการศึกษาปฐมวัยและผลกระทบต่อการพัฒนาทักษะภาษาและการอ่านเขียนในระดับปฐมวัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในโปรแกรม Early Beginnings Head Start และเพื่อกำหนดผลกระทบจากการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะภาษาและการอ่านออกเขียนได้ของเด็กก่อนวัยเรียน การศึกษาวิจัยนี้เปิดเผยว่าโปรแกรม Early Beginnings Head Start ใช้ประโยชน์จากหลายวิธีการในการมีส่วนร่วมและให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง เช่น การประชุม การประชุมเชิงปฏิบัติการ การเยี่ยมบ้าน จดหมายข่าว ผลการศึกษาวิจัยพบว่า การประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นวิธีการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองที่แสดงค่าสูงที่สุดในด้านการให้ความรู้แก่พ่อแม่

ศิริบงกช เจริญทอง (2557) ศึกษาการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ 1) ด้านบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็ก 2) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม 3) ความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4) ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนทุกภาคส่วน สำหรับการมีส่วนร่วมด้านส่งเสริมเครือข่ายพัฒนาเด็กปฐมวัย อยู่ในระดับปานกลาง จากการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี พบปัญหา คือ พ่อแม่ ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและยังพบปัญหาด้านบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ส่วนใหญ่คุณวุฒิไม่ตรงกับลักษณะงานที่ทำและอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อม ทั้งภายใน และภายนอกยังไม่ได้มาตรฐาน เนื่องจากมีการสร้างมานานแล้ว โดยส่วนใหญ่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทางองค์การบริหารส่วนตำบลและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเปิดโอกาสให้พ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมน้อย ควรมีการเปิดโอกาสให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมทุกกระบวนการคือร่วมรับรู้ ร่วมทำ และร่วมคิด ร่วมทำร่วมตัดสินใจใน 6 ด้าน คือ ด้านบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และด้านส่งเสริมพัฒนาเครือข่ายเด็กปฐมวัย โดยการเชิญพ่อแม่ ผู้ปกครองเข้าร่วมประชุม เชิญร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและกระตุ้นให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมองเห็นความสำคัญของเครือข่ายระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครองกับองค์การบริหารส่วนตำบล

เยาวลักษณ์ แก้วโกย, เผ่าพงษ์พัฒน์ บุญกะนันท์ และ กิติวัชร ถ้วยงาม (2560) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลปะเคียบ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ข้อค้นพบจากงานวิจัย พบว่า ในส่วนของการ

โครงการวิจัย

การพัฒนาแบบแผนการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

มีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลปะเคียบ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจากพ่อแม่ ผู้ปกครองส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรมจึงไม่มีเวลาในการแสดงบทบาทในกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและเห็นว่าการจัดการศึกษาของบุตรหลานเป็นเรื่องของศูนย์พัฒนาเด็กกับครูเท่านั้น จึงยกบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาของบุตรหลานให้เป็นเรื่องของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งหมด พ่อแม่ ผู้ปกครอง ได้รับข้อมูลการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กน้อย ทำให้ไม่ทราบความเคลื่อนไหวหรือนโยบายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่งผลให้ไม่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เท่าที่ควร

นันทวีร์ พงษ์นาค (2561) ศึกษาการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 โดยเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 และชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ปีการศึกษา 2560 จำนวน 89 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ย ได้แก่ ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ด้านการเลี้ยงดู ด้านการสื่อสาร ด้านการให้ความร่วมมือกับชุมชน ด้านการตัดสินใจ และด้านอาสาสมัคร เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย จำแนกตามระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการเลี้ยงดู และด้านอาสาสมัคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชนมธิดา ยาแก้ว และคณะ (2561) ได้ศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เขตพื้นที่ภาคตะวันออก เพื่อศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เขตพื้นที่ภาคตะวันออก ตามกรอบทฤษฎีของ Epstein โดยแบ่งการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของโรงเรียน ออกเป็น 6 ด้าน ประกอบด้วย การอบรมเลี้ยงดูเด็ก การติดต่อสื่อสาร การอาสาสมัคร การเรียนรู้ที่บ้าน การตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมกับชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ พ่อแม่ ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 395 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรม

โครงการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อดูรายด้านพบว่า ด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็กอยู่ในระดับมาก และด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

จริยา ทรงนิพิฐกุล (2562) ได้ศึกษาบทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครองกับการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 โดยศึกษาบทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย การจัดการศึกษาปฐมวัยตามหลักการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 และความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครองกับการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 จำนวน 81 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล โรงเรียนละ 2 คน ได้แก่ 1) ผู้บริหารงานฝ่ายวิชาการ และ 2) พ่อแม่ ผู้ปกครองเด็กระดับปฐมวัย รวมทั้งสิ้น จำนวน 162 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครองและการจัดการศึกษาตามหลักการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก ดังนี้คือ การเป็นแบบอย่างที่ดี การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของเด็ก การป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนพัฒนาสถานศึกษา และการอบรมเลี้ยงดูส่วนด้านการเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ การสนับสนุนทรัพยากร และการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง การจัดการศึกษาตามหลักการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และบทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครองกับการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ฉันทย์ สุภาแสน (2563) ศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดเชียงใหม่ เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันในการจัดกิจกรรมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และศึกษาข้อเสนอแนะของพ่อแม่ ผู้ปกครองเกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาการเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครองของนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัด

เชียงใหม่ จำนวน 390 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับที่สำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ด้านอาสาสมัคร และด้านการอบรมเลี้ยงดูในฐานะพ่อแม่ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาการเด็กปฐมวัยไม่แตกต่างกัน และข้อเสนอแนะของพ่อแม่ ผู้ปกครองพบว่า โรงเรียนควรมีการสื่อสารกันมากขึ้นที่มีลักษณะเฉพาะ เพื่อความสะดวกรวดเร็ว และควรมีการจัดประชุม ฝึกอบรมเพื่อนำไปสู่การพัฒนา

เจนภพ ปัญญาสงค์, ชัชภูมิ สีชมภู และ พิมพกา ธรรมสิทธิ์ (2565) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โดยการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในกลุ่มโรงเรียนฝั่งนที สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาโดยรวม เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน 2) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม 3) ด้านการติดต่อสื่อสาร 4) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 5) ด้านการตัดสินใจ ส่วนความต้องการจำเป็นโดยรวม เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน 2) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม 3) ด้านการติดต่อสื่อสาร 4) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 5) ด้านการตัดสินใจ ทั้งนี้ ได้กำหนดแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยโดยการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ด้านการเรียนรู้ที่บ้านไว้ ดังนี้ 1) ควรมีการจัดกิจกรรมที่เด็กสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง จัดสภาพแวดล้อม วัสดุ อุปกรณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในสภาพจริง 2) ควรมีสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับวัยและไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก 3) ควรมีการประชาสัมพันธ์โรงเรียนในช่องทางที่หลากหลาย ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพ ด้านการตัดสินใจ ควรเน้นการมีบทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครองร่วมประชุมวางแผนและตัดสินใจ

นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในสถานการณ์โควิด-19 ดังนี้ Eva & Jian-Bin (2021) ได้ศึกษาความพร้อมของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ฮ่องกงในช่วงการแพร่ระบาดของ COVID-19: การมีส่วนร่วมจากการสนับสนุนทางสังคมที่พ่อแม่ ผู้ปกครองรับรู้ ความสามารถของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และเวลาที่ใช้กับเด็ก งานวิจัยได้กล่าวถึงความพร้อมของโรงเรียนเป็นเรื่องสำคัญและท้าทายต่อการพัฒนาเด็กโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงโควิด-19 เนื่องจากไม่สามารถจัดกิจกรรมภายในโรงเรียนได้ตามปกติ จึงเกิดช่องว่างเกี่ยวกับความรู้ที่จำเป็นในการส่งเสริมความพร้อมสำหรับการไปโรงเรียนของเด็ก ในการศึกษาครั้งนี้ จึงได้ตรวจสอบว่าเด็กมีความพร้อมสำหรับการเข้าเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษาเพียงใด โดยศึกษาขอบเขตที่พ่อแม่ ผู้ปกครองเห็นว่าการสนับสนุนทางสังคมเกี่ยวข้องกับความพร้อมในการไปโรงเรียนของเด็ก

และศึกษาว่าความสามารถของพ่อแม่ ผู้ปกครองและเวลาที่ใช้กับเด็กจะมีความเชื่อมโยงกับความพร้อมดังกล่าวหรือไม่ สืบเนื่องจากการสุ่มตัวอย่างประชากร โดยส่งอีเมลไปยังโรงเรียนอนุบาลทุกแห่งในฮ่องกงเพื่อเชิญชวนให้เข้าร่วมการศึกษาวิจัยนี้โดยแจกลิงก์แบบสำรวจไปยังพ่อแม่ผู้ปกครองของนักเรียนระดับอนุบาล 3 พ่อแม่ ผู้ปกครองชาวฮ่องกงจำนวน 643 คน ซึ่งบุตรหลานกำลังจะเปลี่ยนไปเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา (มารดา 87.1%) เข้าร่วมการศึกษานี้ โดยตอบแบบสำรวจที่ออกแบบมาเฉพาะสำหรับการศึกษาผ่านทางออนไลน์นี้ว่า พวกเขาคิดว่าบุตรหลานของตนพร้อมสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาเพียงใด มีความสามารถในการช่วยเหลือโรงเรียนของบุตรหลานได้ดีเพียงใด การเปลี่ยนแปลงและระยะเวลาที่พวกเขาใช้กับลูก โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วย PROCESS macro ใน SPSS ผลการศึกษาพบว่าพ่อแม่ ผู้ปกครองส่วนใหญ่มองว่าบุตรหลานยังไม่พร้อมสำหรับการเรียนโดยเฉพาะด้านวิชาการ การจัดการตนเอง และการเตรียมความพร้อมด้านจิตใจ นอกจากนี้ การวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าหลังจากควบคุมตัวแปรทางประชากรจำนวนหนึ่งแล้ว พ่อแม่ ผู้ปกครองรับรู้ว่าการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพร้อมในการเข้าเรียนที่ดีขึ้นของเด็ก และการเชื่อมโยงนี้ได้รับการตรวจสอบร่วมกันโดยความสามารถของพ่อแม่ ผู้ปกครองและเวลาที่ใช้กับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็กที่ได้รับการจัดอันดับว่าพร้อมที่สุดเมื่อพ่อแม่ ผู้ปกครองรับรู้ถึงการสนับสนุนทางสังคมที่แข็งแกร่งขึ้น รู้สึกว่ามีความสามารถมากขึ้น และใช้เวลากับเด็กมากขึ้น นอกจากนี้การวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าหลังจากควบคุมตัวแปรทางประชากรจำนวนหนึ่งแล้ว พ่อแม่ ผู้ปกครองรับรู้ว่าการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพร้อมในการเข้าเรียนที่ดีขึ้นของเด็ก

งานวิจัยของ Süleyman, Gulenay & Ibrahim (2022) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัยในช่วงการระบาดของโควิด-19: บทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้บริหาร ครู และพ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กก่อนวัยเรียน การศึกษาครั้งนี้สำรวจประสบการณ์และการรับรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการศึกษาปฐมวัย (ครู ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล และพ่อแม่ ผู้ปกครอง) อันเป็นผลมาจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 ในตุรกี โดยสัมภาษณ์ผู้บริหาร 2 คน ครู 9 คน และพ่อแม่ ผู้ปกครอง 7 คนในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และใช้วิธีการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยาในการรวบรวม วิเคราะห์ และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า 1) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียประสบกับความท้าทายอย่างมากในการศึกษาออนไลน์ 2) การจัดส่งเนื้อหาการเรียนการสอนทางออนไลน์ได้เปลี่ยนบทบาทการจัดหาเงินทุนและความเป็นผู้นำด้านการสอนของผู้ดูแลระบบ 3) ครูได้รับบทบาทใหม่ในบางด้าน เช่น การสื่อสาร การพัฒนาเนื้อหา และการใช้เทคโนโลยี นอกจากนี้ บทบาทการให้คำปรึกษาและความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารและครูเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19

ส่วนที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยใช้วิธีการวิจัยแบบเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ รูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย 2) พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย และ 3) จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย มีรายละเอียดวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาแนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลด้วยการสืบค้นและคัดเลือกเอกสารจากฐานข้อมูลออนไลน์เป็นหลัก เช่น เว็บไซต์ของหน่วยงานหรือสถาบันที่เกี่ยวข้อง ฐานข้อมูลวิจัยในประเทศต่าง ๆ อาทิ งานวิจัย บทความวิชาการ และการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ทรงคุณวุฒิและบุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ เป็นต้น จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อหาองค์ประกอบของการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมต่อสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทยและใช้สมมติฐานดังกล่าวกำหนดกรอบการวิจัยสำหรับการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบสอบถามสำหรับครู/ครูพี่เลี้ยง/ผู้ดูแลเด็ก แบบสอบถามสำหรับผู้ปกครอง และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

ขั้นตอนที่ 2 ประชุมพิจารณากรอบการดำเนินงานวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์หลักการ แนวคิด ทฤษฎี ข้อค้นพบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จัดทำกรอบการดำเนินงานวิจัย และจัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณากรอบการดำเนินงานวิจัย จำนวน 5 ท่าน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

- 1) เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย
- 2) เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยทางการศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 ประชุมพิจารณาเครื่องมือและจัดส่งแบบสอบถาม

ผู้วิจัยออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูลรูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย จำนวน 4 ชุด ได้แก่

1) แบบสอบถาม สำหรับครู/ครูพี่เลี้ยง/ผู้ดูแลเด็ก 1 ชุด และแบบสอบถามสำหรับผู้ปกครอง 1 ชุด ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม (สำหรับครู/ครูพี่เลี้ยง/ผู้ดูแลเด็ก) ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในตำแหน่ง ระดับการศึกษาสูงสุด สาขาที่จบการศึกษา ระดับชั้นที่สอน สังกัดสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ปฏิบัติงาน และข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม (สำหรับผู้ปกครอง) ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ความเกี่ยวข้องกับนักเรียน รายได้ครัวเรือน ระดับการศึกษาสูงสุด สังกัดสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่บุตรหลานกำลังศึกษา ระดับชั้นที่บุตรหลานกำลังศึกษา

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย เป็นแบบ Rating scale 5 ระดับ (ระดับ 5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วยมาก 3 = เห็นด้วยปานกลาง 2 = เห็นด้วยน้อย 1 = ไม่เห็นด้วย) จำนวน 30 ข้อ ข้อคำถามแบ่งเป็น 6 ด้าน ด้านละ 5 ข้อ ดังนี้

- ด้านที่ 1 การอบรมเลี้ยงดูเด็ก
- ด้านที่ 2 การติดต่อสื่อสาร
- ด้านที่ 3 การเป็นอาสาสมัคร
- ด้านที่ 4 การเรียนรู้ที่บ้าน
- ด้านที่ 5 การตัดสินใจ
- ด้านที่ 6 การมีส่วนร่วมกับชุมชน

ตอนที่ 3 จัดอันดับความสำคัญของรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย เป็นแบบสอบถามแบบลำดับความสำคัญ (Ranking Question Analysis)

2) **แบบสัมภาษณ์** สำหรับผู้บริหาร/ครู/ครูพี่เลี้ยง/ผู้ดูแลเด็ก 1 ชุด และ สำหรับผู้ปกครอง 1 ชุด ประกอบด้วย ข้อมูลสภาพปัจจุบันของรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองแบบสัมภาษณ์ทั้งโครงสร้าง ข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

โดยเครื่องมือทั้งสองฉบับได้ผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้

- 1) เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย
- 2) เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาทางการศึกษา
- 3) เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดและประเมินผล
- 4) เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านบริหารการศึกษา
- 5) เป็นครูผู้สอนในระดับปฐมวัย

ขั้นตอนที่ 4 เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม เรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย โดยสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแต่ละแห่งจะได้รับแบบสอบถามจำนวน 1 ชุด ประกอบด้วย แบบสอบถามสำหรับครู/ครูพี่เลี้ยง/ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 2 ฉบับ และแบบสอบถามสำหรับพ่อแม่/ผู้ปกครอง 4 ฉบับ รวมทั้งสิ้น 6 ฉบับ โดยจะสุ่มสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย จำนวน 1,000 แห่ง มีรายละเอียดการสุ่มดังนี้

1) สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจะเลือกสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน เนื่องจากมีจำนวนเด็กใกล้เคียงกับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากนั้นแบ่งกลุ่มตามผลการประเมิน สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) โดยให้การสุ่มอย่างง่ายจำนวน 500 แห่ง แบ่งเป็นโรงเรียนที่มีผลการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ระดับดีหรือดีมาก 250 แห่ง ผลการประเมินระดับพอใช้ 250 แห่ง

โครงการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

2) สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะใช้การสุ่มอย่างง่าย จำนวน 500 แห่ง แบ่งเป็นโรงเรียนที่มีผลการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ระดับดีหรือดีมาก 250 แห่ง ผลการประเมินระดับพอใช้ 250 แห่ง รวมแบบสอบถามที่ใช้เก็บข้อมูลทั้งสิ้น 6,000 ฉบับ ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 กลุ่มตัวอย่างสำหรับการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สังกัด สพฐ. (500 แห่ง)		สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สังกัด อปท. (500 แห่ง)	
	ผลการประเมิน สมศ. ระดับดี-ดีมาก (250 แห่ง)	ผลการประเมิน สมศ. ระดับพอใช้ (250 แห่ง)	ผลการประเมิน สมศ. ระดับดี-ดีมาก (250 แห่ง)	ผลการประเมิน สมศ. ระดับพอใช้ (250 แห่ง)
1. ครู/พี่เลี้ยงเด็ก (แห่งละ 2 คน)	500 คน	500 คน	500 คน	500 คน
2. ผู้ปกครอง (แห่งละ 4 คน)	1,000 คน	1,000 คน	1,000 คน	1,000 คน
รวม	1,500 คน	1,500 คน	1,500 คน	1,500 คน

ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ เรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย จาก 4 ภูมิภาค ประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคกลาง โดยใช้การสุ่มอย่างง่าย ภูมิภาคละ 1 จังหวัด แต่ละภูมิภาค จะเก็บข้อมูลจากสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจำนวน 4 แห่ง แบ่งเป็นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2 แห่ง และสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2 แห่ง โดยแต่ละสังกัดจะแบ่งกลุ่มตามผลการประเมิน สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) จากนั้นใช้การสุ่มอย่างง่าย รวมทั้งสิ้น 16 แห่ง โดยแต่ละแห่งจะมีผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ 1 คน ครู/ครูพี่เลี้ยง/ผู้ดูแลเด็ก 2 คน และผู้ปกครอง 2 คน ดังตารางที่ 3.2

โครงการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

ตารางที่ 3.2 กลุ่มตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์

ภาค	สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สังกัด สพฐ.		สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สังกัด อปท.	
	ผลการประเมิน สมศ. ระดับดี-ดีมาก	ผลการประเมิน สมศ. ระดับพอใช้	ผลการประเมิน สมศ. ระดับดี-ดีมาก	ผลการประเมิน สมศ. ระดับพอใช้
1. ภาคเหนือ (จังหวัดเชียงราย)	1 แห่ง	1 แห่ง	1 แห่ง	1 แห่ง
2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดร้อยเอ็ด)	1 แห่ง	1 แห่ง	1 แห่ง	1 แห่ง
3. ภาคใต้ (จังหวัดสงขลา)	1 แห่ง	1 แห่ง	1 แห่ง	1 แห่ง
4. ภาคกลาง (จังหวัดนครปฐม)	1 แห่ง	1 แห่ง	1 แห่ง	1 แห่ง
รวม	4 แห่ง	4 แห่ง	4 แห่ง	4 แห่ง

ขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยใช้สถิติเชิงบรรยาย และวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อร่างรูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

ขั้นตอนที่ 6 จัดประชุมพิจารณาร่างรูปแบบฯ

ผู้วิจัยนำเสนอร่างรูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และปรับปรุงแก้ไขให้เป็นรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 7 จัดประชุมเผยแพร่ผลงาน

ผู้วิจัยจัดประชุมนำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ต่อบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลและพัฒนาเด็กปฐมวัย

ส่วนที่ 4

รูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ในประเทศไทย

ด้านการส่งเสริมพ่อแม่ผู้ปกครอง

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ในการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์จากผู้บริหาร ครู/ครูพี่เลี้ยง/ผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง และการสอบถามความคิดเห็นของครู/ครูพี่เลี้ยง/ผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง ใน 4 ภูมิภาค โดยใช้แบบสอบถาม รวมทั้งข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิที่วิพากษ์งานวิจัย สรุปได้ดังนี้

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ด้านที่มีการกล่าวถึงเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยประกอบด้วย 1) ด้านการติดต่อสื่อสาร 2) ด้านการเป็นอาสาสมัคร และ 3) ด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ด้านที่ครู/ครูพี่เลี้ยง/ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครองเห็นว่ามี ความสำคัญมากกว่าร้อยละ 50 มี 4 ด้าน คือ 1) ด้านการติดต่อสื่อสาร 2) ด้านการเป็นอาสาสมัคร 3) ด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และ 4) ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ดังตารางที่ 4.1

โครงการวิจัย

การพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

ตารางที่ 4.1 สรุปความคิดเห็นการมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

ด้าน	ครูพี่เลี้ยง		ผู้ปกครอง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ด้านที่ 1 การอบรมเลี้ยงดูเด็ก	2,441	100	3,221	100	5,662	100.00
เห็นด้วยมากที่สุด	2,031	83.20	2,218	68.86	4,249	76.03
เห็นด้วยมาก	396	16.22	947	29.40	1,343	22.81
เห็นด้วยปานกลาง	11	0.45	52	1.61	63	1.03
เห็นด้วยน้อย	3	0.12	4	0.12	7	0.12
ไม่เห็นด้วย	0	0.00	0	0.00	0	0.00
ด้านที่ 2 การติดต่อสื่อสาร	2,113	100	2,750	100	4,863	100.00
เห็นด้วยมากที่สุด	1,548	73.26	1,588	57.75	3,136	65.50
เห็นด้วยมาก	545	25.79	1,093	39.75	1,638	32.77
เห็นด้วยปานกลาง	18	0.85	66	2.40	84	1.63
เห็นด้วยน้อย	2	0.09	3	0.11	5	0.10
ไม่เห็นด้วย	0	0.00	0	0.00	0	0.00
ด้านที่ 3 การเป็นอาสาสมัคร	2,060	100	2,706	100	4,766	100.00
เห็นด้วยมากที่สุด	1,319	64.03	1,274	47.08	2,593	55.55
เห็นด้วยมาก	697	33.83	1,267	46.82	1,964	40.33
เห็นด้วยปานกลาง	42	2.04	161	5.95	203	3.99
เห็นด้วยน้อย	2	0.10	4	0.15	6	0.12
ไม่เห็นด้วย	0	0.00	0	0.00	0	0.00
ด้านที่ 4 การเรียนรู้ที่บ้าน	2,090	100	2,819	100	4,909	100.00
เห็นด้วยมากที่สุด	1,452	69.47	1,556	55.20	3,008	62.34
เห็นด้วยมาก	611	29.23	1,180	41.86	1,791	35.55
เห็นด้วยปานกลาง	23	1.10	80	2.84	103	1.97
เห็นด้วยน้อย	4	0.19	3	0.11	7	0.15
ไม่เห็นด้วย	0	0.00	0	0.00	0	0.00

โครงการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

ข้อมูลจากแบบสอบถามสอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ใน 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการติดต่อสื่อสาร 2) ด้านการเป็นอาสาสมัคร 3) ด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ส่วนด้านการเรียนรู้ที่บ้านปรากฏว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่ามีสำคัญในการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมากกว่าร้อยละ 50 เมื่อพิจารณาจากผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์พบว่าไม่ได้กล่าวถึงชัดเจน แต่เห็นว่าในบทสัมภาษณ์จะกล่าวรวมอยู่ในด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็กเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นในบริบทของประเทศไทยผู้วิจัยจึงเห็นควรว่าต้องผนวกทั้งด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และด้านการเรียนรู้ที่บ้านเข้าด้วยกัน เป็นด้านใหม่ คือ ด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็กและสร้างการเรียนรู้ที่บ้าน ทั้งนี้ องค์ประกอบของรูปแบบเน้นการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นสิ่งสำคัญ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดชื่อรูปแบบให้มีความเฉพาะเจาะจงและสอดคล้องกับองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านเป็น “รูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทยด้านการส่งเสริมพ่อแม่ผู้ปกครอง” โดยมีองค์ประกอบ 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการสื่อสาร 2) ด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็กและสร้างการเรียนรู้ที่บ้าน และ 3) ด้านการเป็นอาสาสมัคร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 ชื่อรูปแบบ

รูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทยด้านการส่งเสริมพ่อแม่ผู้ปกครอง

4.2 หลักการและแนวคิด

พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 มาตรา 7 กำหนดให้ บิดา มารดา และผู้ปกครองมีหน้าที่จัดให้เด็กปฐมวัยซึ่งอยู่ในความดูแลได้รับการพัฒนาตามแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย ประกอบกับ มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ มาตรฐานที่ 1 การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ตัวบ่งชี้ที่ 1.5 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน กำหนดตัวบ่งชี้ย่อยไว้ดังนี้

- 1.5.1 มีการสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครองกับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับตัวเด็กและการดำเนินงานของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
- 1.5.2 การจัดกิจกรรมที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว และชุมชนมีส่วนร่วม
- 1.5.3 ดำเนินงานให้สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นแหล่งเรียนรู้แก่ชุมชนในเรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัย
- 1.5.4 มีคณะกรรมการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

จากความสำคัญดังกล่าว พ่อแม่ ผู้ปกครองจึงมีส่วนสำคัญในการพัฒนาให้เด็กปฐมวัยเติบโตอย่างสมวัย ด้วยการช่วยเหลือ ปกป้องจากอันตราย หากผู้ใหญ่ให้ความรักเอาใจใส่ใกล้ชิด อบรมเลี้ยงดูโดยเข้าใจเด็ก พร้อมจะตอบสนองความต้องการพื้นฐานที่เปลี่ยนไปตามวัยได้อย่างเหมาะสมให้สมดุลกันทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาแล้ว เด็กจะเติบโตแข็งแรง แจ่มใส มีความมั่นคงทางใจ รู้ภาษา ใฝ่รู้ และใฝ่ดี พร้อมทั้งจะพัฒนาตนเองในขั้นต่อไป ให้เป็นคนเก่งและคนดีอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขและมีประโยชน์ ไม่เพียงแต่การเลี้ยงดูบุตรหลานที่บ้านเท่านั้น ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยก็จำเป็นต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โดยเน้นให้มีการทำงานร่วมกันระหว่างครู และผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการและเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก ด้วยการใช้เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ซึ่งผู้ปกครองอาจกระทำด้วยตนเองหรือให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ลักษณะการมีส่วนร่วม มีตั้งแต่การวางแผนการทำงาน การเรียนรู้ และการตัดสินใจ (Grolnick & Slowiaczck, 1994; ธีรภัทร์ เจริญดี, 2542; ฉันทนา ภาคบงกช, 2537; พรรษา นิลวิเชียร, 2535; อรุณี หรดาล, 2536) เพื่อนำไปสู่เป้าหมายในการให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจความต้องการและลักษณะของเด็ก รวมทั้งให้การศึกษที่เหมาะสม อันจะนำไปสู่การมีพัฒนาการที่สมวัยของเด็กปฐมวัย

ทั้งนี้ จากการศึกษาองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัยของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และองค์ประกอบส่วนท้องถิ่น ทั้ง 4 ภูมิภาค พบว่า องค์ประกอบที่สำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ด้านการสื่อสาร ด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็กและสร้างการเรียนรู้ที่บ้าน และด้านการเป็นอาสาสมัคร โดยอาศัยการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด สาธารณสุขจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล/จังหวัด และคนในชุมชน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความยั่งยืนต่อไป

4.3 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการสมวัย
- 2) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

4.4 องค์ประกอบของรูปแบบ

รูปแบบการเสริมพลังพ่อแม่ผู้ปกครองเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนในระดับปฐมวัยให้มีพัฒนาการสมวัย ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครอง ผู้บริหาร ครู และครูพี่เลี้ยงในการมีส่วนร่วมทั้ง 3 ด้าน คือ 1) ด้านการสื่อสาร 2) ด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็กและสร้างการเรียนรู้ที่บ้าน และ 3) ด้านการเป็นอาสาสมัคร ทั้งนี้ แนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

องค์ประกอบ	แนวทางการสร้างการมีส่วนร่วม		ข้อจำกัด
	แบบเป็นทางการ	แบบไม่เป็นทางการ	
ด้านการสื่อสาร	<ul style="list-style-type: none"> ● การเข้าร่วมประชุมผู้ปกครองเพื่อรับฟังข้อมูลข่าวสาร ● การเข้าร่วมกิจกรรมของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ● การสร้างช่องทางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ● การเยี่ยมบ้านผู้เรียน ● การจัดกิจกรรมโดยใช้ “ภาษาแม่ของเด็ก” และเชิญพ่อแม่ผู้ปกครองเข้าร่วมด้วย 	<ul style="list-style-type: none"> ● การสื่อสารผ่านทางแอปพลิเคชันไลน์ ● การรับส่งบุตรหลานที่โรงเรียน ● การพบปะกับผู้ปกครองในชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> ● เด็กต้องอาศัยอยู่กับพ่อแม่ผู้ปกครอง ● พ่อแม่ผู้ปกครองสามารถสื่อสารภาษาไทยได้

โครงการวิจัย

การพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

องค์ประกอบ	แนวทางการสร้างการมีส่วนร่วม		ข้อจำกัด
	แบบเป็นทางการ	แบบไม่เป็นทางการ	
ด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และสร้างการเรียนรู้ที่บ้าน	<ul style="list-style-type: none"> ครูกำหนดชิ้นงานหรือการบ้านให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับครูในการสนทนาเกี่ยวกับพัฒนาการของผู้เรียนทั้ง 4 ด้าน 	<ul style="list-style-type: none"> การเล่นิทาน การเล่นเกม การให้ช่วยเหลืองานบ้าน การสอดแทรกคุณธรรมในขณะที่พูดคุย การซักถามเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย การจัดหาสิ่งจำเป็นพื้นฐานทางกายภาพสำหรับเด็กที่เฝ้าต่อการเรียนรู้ 	<ul style="list-style-type: none"> พ่อแม่ผู้ปกครองต้องมีเวลา เด็กต้องอาศัยอยู่กับพ่อแม่ผู้ปกครอง พ่อแม่ผู้ปกครองสามารถสื่อสารภาษาไทยได้ พ่อแม่ผู้ปกครองต้องมีความรู้ด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัย
ด้านการเป็นอาสาสมัคร	<ul style="list-style-type: none"> สถานพัฒนาเด็กฯ สร้างบทบาทของผู้ปกครองให้เป็นผู้ประสานเพื่อเป็นสะพานเชื่อมระหว่างโรงเรียนกับบ้าน สถานพัฒนาเด็กฯ ออกหนังสือขอความร่วมมือให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการสอนกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ศิลปะ วัฒนธรรม ดนตรี กีฬา ฯลฯ การบริจาคงบประมาณสนับสนุน 	<ul style="list-style-type: none"> พ่อแม่ผู้ปกครองช่วยเหลืองานโรงเรียนตามความถนัดและตามกำลังความสามารถ การตัดหญ้า ตัดต้นไม้ การทำอาหารกลางวัน การอำนวยความสะดวก อาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม 	<ul style="list-style-type: none"> บ้านและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยอยู่ในละแวกใกล้เคียง

โครงการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจะเป็นรูปธรรมและเกิดความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอย่างน้อย 4 กลุ่ม ประกอบด้วย หน่วยงานต้นสังกัด สาธารณสุขจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล/จังหวัด และคนในชุมชน ดังนี้

หน่วยงานต้นสังกัด

1) กำหนดกรอบกิจกรรมของการประชุมผู้ปกครองให้กับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยจำเป็นต้องจัดอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ซึ่งหน่วยงานต้นสังกัดควรกำกับติดตามรูปแบบของการจัดประชุมเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ปกครองและเด็กอย่างสูงสุด ซึ่งอาจจะเป็นในลักษณะของการให้ความรู้ผ่านคู่มือการจัดประชุมผู้ปกครอง หรือ ให้การสนับสนุนวิทยากร/ผู้ให้ความรู้ ในประเด็นต่าง ๆ ที่น่าสนใจตามยุคสมัย ตามที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องการ เพื่อดึงดูดให้ผู้ปกครองเข้าร่วมในการประชุม

2) กำหนดกรอบกิจกรรมการเยี่ยมบ้าน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สำคัญในการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครองกับครู หากมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายที่ชัดเจน จะเกิดประโยชน์อย่างมาก ทั้งนี้ หน่วยงานต้นสังกัดอาจให้การสนับสนุนในเรื่องเครื่องมือการเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ หรือ แบบสอบถามออนไลน์ ที่สามารถนำมาวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคลได้ อีกทั้งยังสามารถส่งต่อข้อมูลไปยังครูที่ดูแลในระดับชั้นต่อไปได้สะดวกขึ้น

สาธารณสุขจังหวัด

1) เป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างผู้ปกครองกับครูในการเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรหลาน เนื่องจากในบางปัญหาผู้ปกครองบางท่านไม่เชื่อมั่นในตัวครูมากเท่าแพทย์หรือพยาบาล หากมีการประสานความร่วมมือกันระหว่างสาธารณสุขจังหวัดและครู ในการสื่อสารสร้างความเข้าใจจะช่วยให้แก้ปัญหาได้รวดเร็วขึ้น

2) สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยอาจขอความร่วมมือจากสาธารณสุขจังหวัดในการมาอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรหลานอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และเชิญพ่อแม่ผู้ปกครองมาเข้าร่วมรับฟังด้วย เพื่อจะได้ให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสุขภาพของเด็กในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่พัฒนาการสมวัยในอนาคต

องค์การบริหารส่วนตำบล/จังหวัด

1) เนื่องจากพ่อแม่ผู้ปกครองส่วนใหญ่มักจะส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยใกล้บ้าน ทำให้ในทุกตำบลจะมีสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งหากตำบล/จังหวัดใดมีงบประมาณที่เพียงพอก็จะสามารถดูแลในเรื่องสภาพแวดล้อม อาคารเรียน สาธารณูปโภคต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี แต่บางแห่งที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยขาดแคลนมาก องค์การบริหารส่วนตำบล/จังหวัด ก็อาจจะต้องสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร หรือ เป็นตัวกลางในการระดมสรรพกำลังของคนในพื้นที่เพื่อมาดูแลสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในเขตที่อยู่ในความรับผิดชอบ

2) ควรจัดให้มีพื้นที่สาธารณะที่เป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับเด็กปฐมวัยในการมารวมกลุ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ ในทุกตำบลหรือหมู่บ้าน เช่น สนามเด็กเล่น ห้องสมุด สวนสัตว์ พิพิธภัณฑ์สำหรับเด็ก เป็นต้น เนื่องจากแหล่งเรียนรู้เหล่านี้จะเป็นศูนย์รวมให้ครู พ่อแม่ผู้ปกครอง เด็ก เข้ามาใช้บริการ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางในการเลี้ยงดูบุตรหลาน รวมทั้งช่วยให้เด็กที่พ่อแม่ผู้ปกครองไม่มีเวลามาใช้เวลาทำกิจกรรมในแหล่งเรียนรู้เหล่านี้ได้อีกด้วย

ชุมชน

1) ผู้นำชุมชนเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โดยการสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร สถานที่ และสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน หรือเป็นตัวกลางในการสื่อสารระหว่างครูกับผู้ปกครองที่อยู่ในชุมชนที่มีความหลากหลายทางพหุวัฒนธรรม

2) ผู้นำชุมชนร่วมจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนกับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

3) ในบางชุมชนที่พ่อแม่ผู้ปกครองไปทำงานต่างถิ่น หรือทำงานไกลบ้าน ไม่มีเวลารับลูกหลังเลิกเรียน ช่วงเวลาดังกล่าวอาจทำให้เด็กปฐมวัยบางกลุ่มถูกทอดทิ้ง ผู้นำชุมชนอาจรวมกลุ่มคนในชุมชนที่อยู่ในวัยเกษียณและพอจะมีเวลาอาจจะรวมกลุ่มกันเพื่ออบรมสั่งสอนหรือจัดกิจกรรมให้เด็กเหล่านี้ได้

4) ผู้นำชุมชนอาจใช้สถานที่ทางศาสนา เช่น วัด โบสถ์ มัสยิด ที่มีนักบวชประจำอยู่ อาจจัดกลุ่มกิจกรรมตามความสนใจให้กับเด็กปฐมวัยช่วงเย็นหลังเลิกเรียน โดยอาจจะเป็นการสอนการบ้าน เล่านิทาน งานศิลปะต่าง ๆ เพื่อช่วยผ่อนคลายความเครียด และสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กไปด้วย

5) ในบางชุมชนจะมีคนหลากหลายวัย บางบ้านจะมีรุ่นพี่และรุ่นน้อง ครูอาจจะฝากให้รุ่นพี่ช่วยดูแลรุ่นน้องที่อยู่ในช่วงปฐมวัย โดยสอดแทรกผ่านกิจกรรมในบทเรียน เช่น ให้ฝึกอ่านนิทานโดยให้มีน้อง ๆ ช่างบ้านมาฟังอย่างน้อย 2 คน เป็นต้น

รูปแบบการเสริมพลังพ่อแม่ผู้ปกครองเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยข้างต้น สามารถแสดงเป็นแผนภาพที่ 4.1 ดังนี้

โครงการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

4.5 เงื่อนไขและปัจจัยความสำเร็จ

1) ด้านนโยบาย

กำหนดให้การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองบรรจุอยู่ในแผนและนโยบายการศึกษาของทุกสังกัด โดยกำหนดเป็นแผนงานหรือกลยุทธ์ของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยหรือของหน่วยงานต้นสังกัด สร้างความตระหนักถึงความสำคัญให้กับคนในประเทศ ควรกำหนดตัวชี้วัดสำหรับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย รวมทั้งให้สิ่งจูงใจและการสนับสนุนสำหรับการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครอง ในระดับท้องถิ่นที่มีความห่างไกลและขาดแคลน หน่วยงานต้นสังกัดสามารถสนับสนุนให้พ่อแม่ผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทและสร้างความรับผิดชอบในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

ให้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังควรมีการวิเคราะห์ความต้องการ การจัดลำดับความสำคัญ และการติดตามและประเมินผลระหว่างหน่วยงานต้นสังกัด สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และพ่อแม่ผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง

2) ด้านหลักสูตร

2.1) หลักสูตรสำหรับครูปฐมวัย

หลักสูตรสำหรับครูปฐมวัย ควรกำหนดให้มีรายวิชาที่สร้างความตระหนักหรือให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้บ้านและโรงเรียนมีส่วนร่วมกันมากขึ้น หรือเพิ่มเติมกระบวนการจัดกิจกรรมที่มีพ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในทุกรายวิชาของหลักสูตร เพื่อให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาไปเป็นครูมีทัศนคติทางบวกต่อการส่งเสริมและสนับสนุนพ่อแม่ผู้ปกครองให้เข้ามามีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมากขึ้น ซึ่งจะช่วยส่งผลให้กระบวนการศึกษาประสบความสำเร็จได้โดยง่าย

2.2) หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยควรเน้นบทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองที่จำเป็นต่อการเรียนของบุตรหลาน โดยกำหนดวัตถุประสงค์หนึ่งๆ ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เพื่อสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของพ่อแม่ผู้ปกครองในการสนับสนุนการเจริญเติบโตและพัฒนาการของบุตรหลาน เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน ปรับปรุงการสื่อสารระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน และร่วมกันปรับปรุงผลการเรียนรู้ของบุตรหลาน

3) ด้านผู้บริหาร/ครู/ครูพี่เลี้ยง/ผู้ดูแลเด็ก

ผู้บริหาร ครูและครูพี่เลี้ยงควรได้รับการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการสร้างการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองเพื่อให้มีความรู้และมีวิธีการที่ถูกต้องในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการศึกษาของบุตรหลาน โดยกำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนที่แตกต่างกันหลากหลาย นอกเหนือจากการจัดการประชุมหรือจัดกิจกรรมที่ให้พ่อแม่ผู้ปกครองเข้าร่วม แต่อาจเพิ่มกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์และดึงดูดพ่อแม่ผู้ปกครองเข้าสู่ห้องเรียน เช่น การสร้างพื้นที่ร่วมกันระหว่างครูกับพ่อแม่ผู้ปกครองสำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและซักถามข้อสงสัย การเยี่ยมบ้านผู้เรียนที่มีการแลกเปลี่ยนเรื่องการเรียนรู้ของบุตรหลาน เป็นต้น

ส่วนที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ รูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย 2) พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย และ 3) จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย โดยผู้วิจัยออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูล 4 ชุด ประกอบด้วย 1) แบบสอบถาม เรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย จำนวน 2 ชุด แบ่งเป็น สำหรับครู/พี่เลี้ยงเด็ก 1 ชุด และ สำหรับผู้ปกครอง 1 ชุด และ 2) แบบสัมภาษณ์ เรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย จำนวน 2 ชุด แบ่งเป็น สำหรับผู้บริหาร/ครู/พี่เลี้ยงเด็ก 1 ชุด และสำหรับผู้ปกครอง 1 ชุด เก็บข้อมูลจากผู้บริหาร ครู ครูพี่เลี้ยง และพ่อแม่ผู้ปกครอง ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ แบ่งการนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 2 อภิปรายผลการวิจัย

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ตอนที่ 1 สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาวិเคราะห์ สังเคราะห์ รูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร ครู ครูพี่เลี้ยง และพ่อแม่ผู้ปกครอง สรุปได้ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

กลุ่มครูและครูพี่เลี้ยง

ครูและครูพี่เลี้ยงที่ให้ความคิดเห็นในแบบสำรวจอย่างครบถ้วน รวมทั้งสิ้นจำนวน 3,734 คน โดยข้อมูลเบื้องต้นประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 7 รายการ คือ เพศ อายุ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในตำแหน่งที่สังกัดสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ปฏิบัติงาน ระดับการศึกษาสูงสุด สาขาที่สำเร็จการศึกษา และระดับชั้นที่สอน โดยมีรายละเอียดการสรุปผลดังนี้

- **เพศ** ครูและครูพี่เลี้ยงส่วนใหญ่เป็นครูผู้หญิง จำนวน 3,673 คน คิดเป็นร้อยละ 98.37 โดยเป็นครูผู้ชาย จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 1.58
- **อายุ** ครูและครูพี่เลี้ยงมีอายุระหว่าง 41-50 มากที่สุด จำนวน 1,178 คน คิดเป็นร้อยละ 31.55 รองลงมา คือ อายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 1,123 คน คิดเป็นร้อยละ 30.07 และมีอายุต่ำกว่า 31 ปี จำนวน 771 คน คิดเป็นร้อยละ 20.65
- **ตำแหน่ง** ครูและครูพี่เลี้ยงส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นครูมากที่สุด จำนวน 3,119 คน คิดเป็นร้อยละ 83.53 รองลงมา คือ พี่เลี้ยงเด็ก จำนวน 497 คน คิดเป็นร้อยละ 13.31 และเป็นผู้อำนวยการ/หัวหน้าศูนย์ จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 3.16
- **ประสบการณ์ในตำแหน่ง** ที่สังกัดสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ปฏิบัติงาน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์อยู่ในระหว่าง 1-5 ปี มากที่สุด จำนวน 976 คน คิดเป็นร้อยละ 26.14 รองลงมา คือ 6-10 ปี จำนวน 823 คน คิดเป็นร้อยละ 22.04
- **ระดับการศึกษาสูงสุด** ครูและครูพี่เลี้ยงส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงสุด คือ ระดับปริญญาตรี จำนวน 2,821 คน คิดเป็นร้อยละ 75.55 รองลงมา คือ ระดับปริญญาโท จำนวน 723 คน คิดเป็นร้อยละ 19.36
- **สาขาที่สำเร็จการศึกษา** ครูและครูพี่เลี้ยงส่วนใหญ่จบการศึกษาปฐมวัย/อนุบาลศึกษา จำนวน 2,953 คน คิดเป็นร้อยละ 79.08 รองลงมา คือ จบสาขาการศึกษา จำนวน 476 คน คิดเป็นร้อยละ 12.75
- **ระดับชั้นที่สอน** ครูและครูพี่เลี้ยงส่วนใหญ่สอนในระดับชั้นอนุบาล 3 เพียงชั้นเดียว จำนวน 990 คน คิดเป็นร้อยละ 26.51 รองลงมา คือ สอนในระดับชั้นเตรียมอนุบาล จำนวน 680 คน คิดเป็นร้อยละ 18.21

กลุ่มผู้ปกครอง

ข้อมูลเบื้องต้น ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 7 รายการ คือ เพศ อายุ สถานภาพ การสมรส ระดับการศึกษาสูงสุด รายได้ครัวเรือน ความเกี่ยวข้องกับนักเรียน และระดับชั้นที่บุตรหลานเรียนอยู่ โดยผู้ปกครองที่ให้ความคิดเห็นในแบบสำรวจ รวมทั้งสิ้นจำนวน 5,602 คน (ซึ่งมีบางรายการที่ตอบคำถามไม่ครบถ้วน) มีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ดังนี้

- **เพศ** ผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง จำนวน 4,146 คน คิดเป็นร้อยละ 74.01 โดยที่เป็นผู้ชาย จำนวน 1,446 คน คิดเป็นร้อยละ 25.81
- **อายุ** ผู้ปกครองที่ตอบคำถาม จำนวน 5,595 คน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุด จำนวน 2,532 คน คิดเป็นร้อยละ 45.25 รองลงมา คือ อายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 1,678 คน คิดเป็นร้อยละ 29.99 และมีอายุ 41-50 ปี จำนวน 900 คน คิดเป็นร้อยละ 16.09
- **สถานภาพการสมรส** ผู้ปกครองที่ตอบคำถาม จำนวน 5,562 คน ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 3,931 คน คิดเป็นร้อยละ รองลงมามีสถานภาพโสด จำนวน 1,318 คน คิดเป็นร้อยละ 23.70
- **ระดับการศึกษาสูงสุด** ผู้ปกครองที่ตอบคำถาม จำนวน 5,484 คน ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงสุด คือ ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 3,724 คน คิดเป็นร้อยละ 67.91 รองลงมา คือ ระดับปริญญาตรี จำนวน 1,590 คน คิดเป็นร้อยละ 28.99 ระดับปริญญาโท จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 2.99 และระดับปริญญาเอก จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 0.11
- **รายได้ครัวเรือน** (หน่วย:บาทต่อเดือน) ผู้ปกครองที่ตอบคำถาม จำนวน 5,590 คน ส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท/เดือน จำนวน 3,154 คน คิดเป็นร้อยละ 56.42 รองลงมา คือ มีรายได้ 15,000-30,000 บาท/เดือน จำนวน 1,849 คน คิดเป็นร้อยละ 33.08 มีรายได้ 30,001-50,000 บาท/เดือน จำนวน 390 คน คิดเป็นร้อยละ 6.98 และมีรายได้มากกว่า 50,000 บาท/เดือน จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 3.52
- **ความเกี่ยวข้องกับนักเรียน** ผู้ปกครองที่ตอบคำถาม จำนวน 5,566 คน ส่วนใหญ่เป็นพ่อแม่ จำนวน 4,914 คน คิดเป็นร้อยละ 88.29 รองลงมา คือ ปู่/ย่า/ตา/ยาย จำนวน 409 คน คิดเป็นร้อยละ 7.35 และลุง/ป้า/น้า/อา จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 3.81

- **ระดับชั้นที่บุตรหลานเรียนอยู่** ผู้ปกครองที่ตอบคำถาม จำนวน 5,141 คน ส่วนใหญ่มีบุตรหลานเรียนอยู่ระดับชั้นอนุบาล 3 เพียงชั้นเดียว จำนวน 1,689 คน คิดเป็นร้อยละ 32.85 รองลงมา คือ ระดับชั้นอนุบาล 2 จำนวน 1,357 คน คิดเป็นร้อยละ 26.40 และระดับชั้นเตรียมอนุบาล จำนวน 1,065 คน คิดเป็นร้อยละ 20.72

1.2 การวิเคราะห์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย “กิจกรรมที่จะช่วยในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กมากที่สุด”

กลุ่มครูและครูพี่เลี้ยง

ครูและครูพี่เลี้ยง จำนวน 3,734 คน มีความเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกิจกรรมที่จะช่วยในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ผู้ปกครองสร้างความรักความอบอุ่นในครอบครัว ผู้ปกครองเข้าร่วมประชุมและกิจกรรมของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กด้วยการพาไปเรียนรู้ชุมชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ลำดับที่ 1 ผู้ปกครองสร้างความรักความอบอุ่นในครอบครัวด้วยการซักถามเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สอดแทรกคุณธรรมในขณะที่พูดคุย ให้ช่วยเหลืองานบ้าน สอนทำการบ้าน ช่วยทบทวนในสิ่งที่ครูสอน อ่านหนังสือ และเล่นิทาน ฝึกให้เด็กมีพัฒนาการทั้งการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน โดยการจัดหาสิ่งจำเป็นพื้นฐานทางกายภาพสำหรับเด็กที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จำนวน 2,619 คน คิดเป็นร้อยละ 70.14

ลำดับที่ 2 ผู้ปกครองเข้าร่วมประชุมผู้ปกครองเพื่อรับฟังข้อมูลข่าวสาร กิจกรรมของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกครั้ง มีโอกาสรับทราบข้อมูลความก้าวหน้าของเด็กในช่วงรับหรือส่งที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีช่องทางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างผู้ปกครอง ผู้บริหาร ครู และผู้ดูแลเด็ก อย่างสม่ำเสมอ จำนวน 382 คน คิดเป็นร้อยละ 10.23

ลำดับที่ 3 ผู้ปกครองส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กด้วยการพาไปเรียนรู้วัฒนธรรม หรือสถานที่ต่าง ๆ ที่สำคัญในชุมชน รวมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและประเพณีของท้องถิ่น เชื่อมโยงให้ชุมชนและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีการช่วยเหลือสนับสนุนกัน จำนวน 306 คน คิดเป็นร้อยละ 8.19

กลุ่มผู้ปกครอง

ผู้ปกครองจำนวน 5,595 คน มีความเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกิจกรรมที่จะช่วยในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ผู้ปกครองสร้างความรักความอบอุ่นในครอบครัว ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กด้วยการพาไปเรียนรู้ชุมชน และผู้ปกครองเข้าร่วมประชุมและกิจกรรมของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

โครงการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

ลำดับที่ 1 ผู้ปกครองสร้างความรักความอบอุ่นในครอบครัวด้วยการซักถามเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สอดแทรกคุณธรรมในขณะที่พูดคุย ให้ช่วยเหลืองานบ้าน สอนทำการบ้าน ช่วยทบทวนในสิ่งที่ครูสอน อ่านหนังสือ และเล่านิทาน ฝึกให้เด็กมีพัฒนาการทั้งการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน โดยการจัดหาสิ่งจำเป็นพื้นฐานทางกายภาพสำหรับเด็กที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จำนวน 3,592 คน คิดเป็นร้อยละ 64.20

ลำดับที่ 2 ผู้ปกครองส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กด้วยการพาไปเรียนรู้วัฒนธรรมหรือสถานที่ต่าง ๆ ที่สำคัญในชุมชน รวมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและประเพณีของท้องถิ่น เชื่อมโยงให้ชุมชนและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีการช่วยเหลือสนับสนุนกัน จำนวน 806 คน คิดเป็นร้อยละ 14.41

ลำดับที่ 3 ผู้ปกครองเข้าร่วมประชุมผู้ปกครองเพื่อรับฟังข้อมูลข่าวสาร กิจกรรมของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกครั้ง มีโอกาสรับทราบข้อมูลความก้าวหน้าของเด็กในช่วงรับหรือส่งที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีช่องทางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างผู้ปกครอง ผู้บริหาร ครู และผู้ดูแลเด็ก อย่างสม่ำเสมอ จำนวน 610 คน คิดเป็นร้อยละ 10.90

1.3 การวิเคราะห์รูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

กลุ่มครูและครูพี่เลี้ยง

ความเห็นที่ครูและครูพี่เลี้ยงเห็นด้วยมากที่สุด โดยไม่มีผู้ที่ไม่เห็นด้วย 3 ลำดับแรกถึงกิจกรรมที่จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง คือ การเล่าเรื่องราว การทำกิจกรรมร่วมกัน และการสอดแทรกคุณธรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

ลำดับที่ 1 (ข้อ 4) เด็กที่มีผู้ปกครองคอยเล่าเรื่องราว ประสบการณ์ นิทาน รวมทั้งการอ่านหนังสือให้ฟัง จะทำให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน และจะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก จำนวน 2,852 คน คิดเป็นร้อยละ 75.38

ลำดับที่ 2 (ข้อ 3) เด็กที่มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกันกับผู้ปกครองระหว่างอยู่บ้าน จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก รวมทั้งการฝึกให้เด็กรู้จักช่วยเหลือและพึ่งพาตนเองได้ จำนวน 2,814 คน คิดเป็นร้อยละ 75.36

ลำดับที่ 3 (ข้อ 2) เด็กที่มีผู้ปกครองสอดแทรกคุณธรรมในการสอน และฝึกระเบียบวินัยให้กับเด็ก จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก จำนวน 2,809 คน คิดเป็นร้อยละ 75.23

กลุ่มผู้ปกครอง

ความคิดเห็นเรื่องรูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครอง จำนวน 5,602 คน **เห็นด้วยมากที่สุด 3 ลำดับแรก** คือ การสอดแทรกคุณธรรม การทำกิจกรรมร่วมกัน และการเล่าเรื่องราว โดยมีรายละเอียดดังนี้

ลำดับที่ 1 (ข้อ 2) เด็กที่มีผู้ปกครองสอดแทรกคุณธรรมในการสอน และฝึกระเบียบวินัยให้กับเด็ก จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก จำนวน 3,419 คน คิดเป็นร้อยละ 61.03

ลำดับที่ 2 (ข้อ 3) เด็กที่มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกันกับผู้ปกครองระหว่างอยู่บ้าน จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก รวมทั้งการฝึกให้เด็กรู้จักช่วยเหลือและพึ่งพาตนเองได้ จำนวน 3,400 คน คิดเป็นร้อยละ 60.69

ลำดับที่ 3 (ข้อ 4) เด็กที่มีผู้ปกครองคอยเล่าเรื่องราว ประสบการณ์ นิทาน รวมทั้งการอ่านหนังสือให้ฟัง จะทำให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน และจะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก จำนวน 3,301 คน คิดเป็นร้อยละ 58.93

1.4 ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู/ครูพี่เลี้ยง/ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครอง

จากบทสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู/ครูพี่เลี้ยง/ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครองของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในสังกัดข้างต้น สรุปได้ว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่สำคัญและส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการติดต่อสื่อสาร 2) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการเป็นอาสาสมัคร และ 3) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก (Parenting) ส่วนด้านการเรียนรู้ที่บ้าน (Learning at home) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการตัดสินใจ (Decision Making) และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน (Collaborating with the community) ค่อนข้างน้อย ไม่ได้ถูกกล่าวถึงเท่าใดนักในบริบทของสังคมไทยปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าด้านการเรียนรู้ที่บ้าน (Learning at home) ควรเกิดควบคู่ไปกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก (Parenting) เนื่องจากกิจกรรมมีความเกี่ยวเนื่องสอดคล้องกันเมื่อได้สัมภาษณ์จากครู และผู้ปกครอง จึงอาจจะกำหนดรวมกันเป็น “ด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็กและสร้างการเรียนรู้ที่บ้าน” เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับบริบทสังคมไทย

1.5 การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย ได้ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์จากผู้บริหาร ครู/ครูพี่เลี้ยง/ผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง ในสถานพัฒนา

เด็กปฐมวัยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากนั้นพัฒนาเป็นร่างรูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านการบริหารการศึกษา และด้านการวิจัย การศึกษา รวมทั้งสิ้น 5 ท่าน เพื่อวิพากษ์รูปแบบฯ และปรับปรุงเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ชื่อรูปแบบ

รูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย
ด้านการส่งเสริมพ่อแม่ผู้ปกครอง

2) หลักการและแนวคิด

พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 มาตรา 7 กำหนดให้ บิดา มารดา และผู้ปกครองมีหน้าที่จัดให้เด็กปฐมวัยซึ่งอยู่ในความดูแลได้รับการพัฒนาตามแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย ประกอบกับ มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ มาตรฐานที่ 1 การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ตัวบ่งชี้ที่ 1.5 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน กำหนดตัวบ่งชี้ย่อยไว้ดังนี้

1.5.1 มีการสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครองกับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับตัวเด็กและการดำเนินงานของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

1.5.2 การจัดกิจกรรมที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว และชุมชนมีส่วนร่วม

1.5.3 ดำเนินงานให้สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นแหล่งเรียนรู้แก่ชุมชนในด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย

1.5.4 มีคณะกรรมการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

จากความสำคัญดังกล่าว พ่อแม่ ผู้ปกครองจึงมีส่วนสำคัญในการพัฒนาให้เด็กปฐมวัยเติบโตอย่างสมวัย ด้วยการช่วยเหลือดู ปกป้องจากอันตราย หากผู้ใหญ่ให้ความรักเอาใจใส่ ใกล้ชิด อบรมเลี้ยงดูโดยเข้าใจเด็ก พร้อมจะตอบสนองความต้องการพื้นฐานที่เปลี่ยนแปลงไปตามวัย ได้อย่างเหมาะสมให้สมดุลกันทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาแล้ว เด็กจะเติบโตแข็งแรง แจ่มใส มีความมั่นคงทางใจ รู้ภาษา ใฝ่รู้ และใฝ่ดี พร้อมทั้งจะพัฒนาตนเองในขั้นต่อไป ให้เป็นคนเก่งและคนดีอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขและมีประโยชน์ ไม่เพียงแต่การเลี้ยงดู บุตรหลานที่บ้านเท่านั้น ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยก็จำเป็นต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โดยเน้นให้มีการทำงานร่วมกันระหว่างครู และผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการและเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก ด้วยการใช้เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ซึ่งผู้ปกครองอาจกระทำด้วยตนเองหรือให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ลักษณะการมีส่วนร่วม มีตั้งแต่การวางแผนการทำงาน การเรียนรู้ และการตัดสินใจ (Grolnick & Slowiaczck, 1994; ซีร์กัธท์ เจริญดี, 2542;

ฉันทนา ภาคบงกช, 2537; ھرรษา นิลวิเชียร, 2535; อรุณี ھرดาล, 2536) เพื่อนำไปสู่เป้าหมายในการให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจความต้องการและลักษณะของเด็ก รวมทั้งให้การศึกษาที่เหมาะสมอันจะนำไปสู่การมีพัฒนาการที่สมวัยของเด็กปฐมวัย

ทั้งนี้ จากการศึกษาองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัยของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง 4 ภูมิภาค พบว่า องค์ประกอบที่สำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ด้านการสื่อสาร ด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็กและสร้างการเรียนรู้ที่บ้าน และด้านการเป็นอาสาสมัคร โดยอาศัยการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และคนในชุมชน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความยั่งยืนต่อไป

3) วัตถุประสงค์

3.1) เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการสมวัย

3.2) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

4) องค์ประกอบของรูปแบบ

รูปแบบการเสริมพลังพ่อแม่ผู้ปกครองเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนในระดับปฐมวัยให้มีพัฒนาการสมวัย ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครอง ผู้บริหาร ครู และครูพี่เลี้ยงในการมีส่วนร่วมใน 3 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านการสื่อสาร

ด้านที่ 2 ด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็กและสร้างการเรียนรู้ที่บ้าน

ด้านที่ 3 ด้านการเป็นอาสาสมัคร

ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจะเป็นรูปธรรมและเกิดความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอย่างน้อย 4 กลุ่ม ประกอบด้วย หน่วยงานต้นสังกัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน

5) เงื่อนไขและปัจจัยความสำเร็จ

รูปแบบการเสริมพลังพ่อแม่ผู้ปกครองเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจะสำเร็จได้จำเป็นต้องมีการส่งเสริมใน 3 ส่วน คือ ด้านนโยบาย ด้านหลักสูตร ด้านผู้บริหารและครู/ครูพี่เลี้ยง/ผู้ดูแลเด็ก

ตอนที่ 2 อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย ได้สำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม โดยมีกลุ่มเป้าหมายจำนวน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มครูและครูพี่เลี้ยง และกลุ่มผู้ปกครอง ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถอภิปรายผลจากการศึกษา ได้ดังนี้

1) ครู/ครูพี่เลี้ยง/ผู้ดูแลเด็กกับพ่อแม่/ผู้ปกครอง มีความคิดเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่จะช่วยในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กมากที่สุด คือ การอบรมเลี้ยงดู โดยผู้ปกครองสร้างความรักความอบอุ่นในครอบครัวด้วยการซักถามเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สอดแทรกคุณธรรมในขณะที่พูดคุย ให้ช่วยเหลืองานบ้าน สอนทำการบ้าน ช่วยทบทวนในสิ่งที่ครูสอน อ่านหนังสือ และเล่นนิทาน ฝึกให้เด็กมีพัฒนาการทั้งการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน โดยการจัดหาสิ่งจำเป็นพื้นฐานทางกายภาพสำหรับเด็กที่เอื้อต่อการเรียนรู้ อาจเป็นเพราะปัจจุบันที่ประเทศไทยกำลังเผชิญปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ผู้ปกครองต้องมีส่วนร่วมกับครูผู้สอนในการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัย รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีในการดำเนินงานและจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการที่สมวัยทั้ง 4 ด้าน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). รายงาน เรียนออนไลน์ยุคโควิด-19 : วิฤตหรือโอกาสการศึกษาไทย. สืบค้น 20 มกราคม 2566.) สอดคล้องกับงานวิจัยของนันทิยา น้อยจันทร์ (2563) ได้ศึกษาระดับการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผลการวิจัยพบว่า ระดับการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กปฐมวัยในด้านการเลี้ยงดู อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับวัชรภรณ์ ศรีโนนยาง (2562) ได้ศึกษาความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น ผลวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมด้านการอบรมเลี้ยงดูอยู่ในระดับมากที่สุด อย่างไรก็ตามมีพ่อแม่/ผู้ปกครองชาวต่างชาติบางครอบครัวไม่สามารถสอนลูกทำการบ้านหรือทบทวนสิ่งที่ครูสอนได้ เนื่องจากไม่สามารถอ่านหรือเข้าใจภาษาไทย แต่สามารถที่จะอบรมให้ลูกช่วยเหลือตนเองได้ เช่น การทานอาหาร การล้างมือ หรือการเก็บรักษาของส่วนตัว เป็นต้น

2) การเรียนรู้ที่บ้านเป็นด้านที่ผู้ให้ข้อมูลจากแบบสอบถามเห็นว่ามีสำคัญมากที่สุดถึงร้อยละ 62.34 แต่จากการสัมภาษณ์กลับพบว่าไม่มีการกล่าวถึงในด้านนี้เท่าใดนัก จะพบว่า

ผู้ปกครองที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีจะมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของบุตรหลานมากกว่าและมีการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่บ้านให้เหมาะสมส่วนพ่อแม่ผู้ปกครองในกลุ่มที่ต้องทำงานและไม่มีเวลาดูแลบุตรหลาน จะเป็นอุปสรรคหนึ่งในการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ สอดคล้องกับผลการวิจัยจากสหราชอาณาจักรที่กล่าวว่า ผู้ปกครองจากกลุ่มชาติพันธุ์และ/หรือกลุ่มชนกลุ่มน้อยทางภาษาจะไม่มี ความมั่นใจหรือทักษะในการชี้แนะบุตรหลานของตน หรือครูและโรงเรียนอาจมองว่ามีความสามารถและประสิทธิผลน้อยกว่าในการสนับสนุนการศึกษาของบุตรหลาน (Goodall และ Vorhaus , 2553) งานวิจัยของ Williams and Sanchez (2011) ได้สนับสนุนความเห็นดังกล่าว โดยระบุถึงอุปสรรค 4 ด้านต่อการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครอง คือ เวลาของพ่อแม่ผู้ปกครอง การขาดความเข้าใจ การขาดทรัพยากรทางการเงิน และการขาดความตระหนักในบริบทของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยของประเทศไทยที่มีบริบทของพ่อแม่ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกรรม พบว่าผู้ปกครองส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรมจึงไม่มีเวลาในการแสดงบทบาทในกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และเห็นว่าการจัดการศึกษาของบุตรหลานเป็นเรื่องของศูนย์พัฒนาเด็กกับครูเท่านั้น (เยาวลักษณ์ แก้วโกย เผาพงษ์พัฒน์ บุญกะนันท์ และ กิติวัชร ถ้วยงาม, 2560)

3) ด้านการติดต่อสื่อสารเป็นด้านที่ผู้ให้ข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ มีความเห็นตรงกันว่าควรให้ความสำคัญเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย อย่างไรก็ตามในบางพื้นที่ห่างไกล การเดินทางยากลำบาก หรือกรณีพ่อแม่ผู้ปกครองต้องไปทำงานในช่วงที่มีการจัดประชุมผู้ปกครอง ทำให้การสื่อสารแบบที่มีโอกาสพบปะกันน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gina Madrigal Sapungan, Ronel Mondragon Sapungan (2014) ที่กล่าวถึงอุปสรรคทางด้านการเดินทางของพ่อแม่ผู้ปกครองมาร่วมประชุม ไม่มีบริการรับส่งเพื่อไปประชุม และการประชุมจะจัดขึ้นในช่วงเวลาทำงาน ประกอบกับอุปสรรคของระบบการจ้างงานที่ไม่มีการจ่ายเงินช่วยเหลือ ไม่มีสิทธิลางานเพื่อกิจกรรมของบุตรหลาน ขาดทรัพยากรที่พร้อมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและครอบครัว นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคทางด้านภาษาในกลุ่มชาติพันธุ์ ทำให้ครูไม่สามารถสื่อสารกับพ่อแม่ผู้ปกครองได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิรดี ไชยกาล วรวรรณ เหมชะญาติ และ สร้อยสน สกลรักษ์ (2561) การจัดการเรียนการสอนในพื้นที่ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีลักษณะเฉพาะของวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษากลุ่มชาติพันธุ์ที่ไม่ใช่ภาษาไทย ครูจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับภาษาถิ่น ไม่เช่นนั้นจะไม่สามารถสื่อสารกับคนในพื้นที่ได้ ชุมชนก็จะไม่ให้ความร่วมมือเพราะรู้สึกถึงความแปลกแยกทางวัฒนธรรม ดังนั้นการจัดการศึกษาบนพื้นฐานของความหลากหลายของชาติพันธุ์จึงควรนำวัฒนธรรมและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียน นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มผู้เรียนที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดา มารดาที่แท้จริง แต่อาศัยอยู่กับ ปู่ ย่า ตายาย ซึ่งเป็นผู้สูงวัย ไม่ถนัดในการใช้เครื่องมือสื่อสาร

โครงการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

4) ในบริบทของสถานศึกษาในประเทศไทย บทบาทของผู้ปกครองในด้านการตัดสินใจค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะของการดำเนินการตามนโยบายหรือข้อสั่งการของต้นสังกัดหรือคณะกรรมการสถานศึกษา จึงทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองกล่าวถึงด้านนี้น้อยมาก ประกอบกับทัศนคติของครูและพ่อแม่ผู้ปกครองที่มองว่าหน้าที่ในโรงเรียนเป็นของครูมากกว่าที่จะให้พ่อแม่ผู้ปกครองเข้ามาตัดสินใจร่วม ซึ่งพ่อแม่ผู้ปกครองบางส่วนก็เห็นความชอบอำนาจการตัดสินใจให้กับทางโรงเรียน การเข้ามามีบทบาทมากเกินไปอาจจะทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้น ดังเช่นในงานวิจัยของต่างประเทศจะมีการกำหนดรูปแบบของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไว้เป็นรูปแบบการป้องกัน (Protective Model) – เป้าหมายของรูปแบบนี้คือ เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งระหว่างครูและผู้ปกครองโดยแยกหน้าที่การสอนและการเลี้ยงดูออกจากกัน เรียกว่ารูปแบบการป้องกันเนื่องจากวัตถุประสงค์คือ ปกป้องโรงเรียนจากการแทรกแซงจากผู้ปกครอง ความรับผิดชอบของครูคือการให้ความรู้แก่เด็ก ๆ ในขณะที่ความรับผิดชอบของผู้ปกครองคือการดูแลให้เด็ก ๆ ไปโรงเรียนตรงเวลา ในรูปแบบนี้ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองถูกมองว่าไม่จำเป็นและอาจรบกวนการศึกษาของเด็ก (Swap, 1993 อ้างถึงใน Maša Đurišić and Mila Bunijevac, 2017) ซึ่งในบริบทประเทศไทยสอดคล้องกับงานวิจัยของ โชติกา เหมือนอ่อน (2563) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจในระดับน้อย เหตุที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะว่าผู้ปกครองยังขาดความร่วมมือและการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย กิจกรรมการเรียนการสอน สภาพแวดล้อม การสื่อสาร

5) ด้านอาสาสมัคร จากการสัมภาษณ์ พบว่า พ่อแม่ผู้ปกครองในเมืองจะมีส่วนร่วมในการเป็นอาสาสมัครค่อนข้างน้อย เนื่องจากสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยค่อนข้างมีความพร้อมในทุกด้าน สามารถจัดหางบประมาณในการดำเนินการด้านต่าง ๆ ได้เอง โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยพ่อแม่ผู้ปกครองเข้ามาช่วยเหลือ สอดคล้องกับงานวิจัยของนนทวีร์ พงษ์นาค (2561) ทำให้การมีส่วนร่วมด้านอาสาสมัครที่อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ เป็นเพราะผู้ปกครองมีภาระหน้าที่ที่ต้องใช้เวลาในการทำงาน หาเลี้ยงครอบครัว ทำให้ไม่มีเวลาในการร่วมเป็นอาสาสมัครของทางโรงเรียน และผลการวิจัยของนริสา รอดบำรุง (2558) เรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนในเครือข่ายแกลงบูรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนในเครือข่ายแกลงบูรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ในด้านการอาสาสมัครอยู่ในระดับปานกลาง อย่างไรก็ตาม พ่อแม่ผู้ปกครองในเขตห่างไกลทุรกันดาร ยังคงต้องอาศัยทั้งแรงงานและงบประมาณในการสนับสนุน เช่น การสร้างรั้ว สร้างสนามเด็กเล่น ตัดหญ้า ตัดต้นไม้ ซึ่งข้อดีคือ ทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองรู้สึกถึงการเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนอยากดูแลรักษามากขึ้น

6) ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน เป็นด้านที่สำคัญมากสำหรับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีขนาดเล็ก ขาดแคลนงบประมาณสนับสนุน เนื่องจากคนในชุมชนสามารถระดมทรัพยากรในด้านต่าง ๆ มาช่วยเหลือได้ค่อนข้างมาก ในบางพื้นที่ที่สัมภาษณ์ หากพ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในชุมชน ชุมชนเองก็จะช่วยเหลือบุตรหลานด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดิเรก มั่นเมือง ทวนทอง เขาวีรดิพงษ์ และเจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม (2560) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา กลยุทธ์นี้มีความสำคัญ เนื่องจากการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในปัจจุบัน ต้องเปิดโอกาสให้ชุมชน สถาบันทางศาสนา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่น ๆ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ในรูปของ “ภาคี” เพื่อพัฒนาโรงเรียนตามความต้องการของชุมชน ทั้งนี้ชุมชน หน่วยงานในพื้นที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือด้านการเงิน แรงงาน วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล อย่งไรก็ตาม บทบาทของชุมชนในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค่อนข้างน้อย หากมีพื้นที่ให้พ่อแม่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมก็จะเป็นประโยชน์มากขึ้น

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

3.1 ข้อเสนอเชิงนโยบาย

1) กำหนดให้การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองบรรจุอยู่ในแผนและนโยบายการศึกษาของทุกสังกัด โดยกำหนดเป็นแผนงานหรือกลยุทธ์ของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยหรือของหน่วยงานต้นสังกัด สร้างความตระหนักถึงความสำคัญให้กับคนในประเทศ ควรกำหนดตัวชี้วัดสำหรับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย รวมทั้งให้สิ่งจูงใจและการสนับสนุนสำหรับการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครอง ในระดับท้องถิ่นที่มีความห่างไกลและขาดแคลน หน่วยงานต้นสังกัดสามารถสนับสนุนให้พ่อแม่ผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทและสร้างความรับผิดชอบในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังควรมีการวิเคราะห์ความต้องการ การจัดลำดับความสำคัญ และการติดตามและประเมินผลระหว่างหน่วยงานต้นสังกัด สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และพ่อแม่ผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง

2) หลักสูตรสำหรับครูปฐมวัย ควรกำหนดให้มีรายวิชาที่สร้างความตระหนักหรือให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้บ้านและโรงเรียนมีส่วนร่วมกันมากขึ้น หรือเพิ่มเติมกระบวนการจัดกิจกรรมที่มีพ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในทุกรายวิชาของหลักสูตร เพื่อให้ผู้ที่จบไปเป็นครูมีทัศนคติทางบวกต่อการส่งเสริมและสนับสนุนพ่อแม่

ผู้ปกครองให้เข้ามามีส่วนร่วมสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้กระบวนการศึกษาประสบความสำเร็จได้โดยง่าย

3) หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยควรเน้นบทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองที่จำเป็นต่อการเรียนของบุตรหลาน โดยกำหนดวัตถุประสงค์หนึ่งที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เพื่อสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของคุณพ่อคุณแม่ผู้ปกครองในการสนับสนุนการเจริญเติบโตและพัฒนาการของบุตรหลาน เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน ปรับปรุงการสื่อสารระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน และร่วมกันปรับปรุงผลการเรียนรู้ของบุตรหลาน รวมถึงคำนึงถึงการจัดการกิจกรรมที่ใช้ “ภาษาแม่ของเด็ก” ในกลุ่มผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์

4) ผู้บริหาร ครูและครูพี่เลี้ยงควรได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการสร้างการมีส่วนร่วมของคุณพ่อคุณแม่ผู้ปกครอง เพื่อให้มีความรู้และมีวิธีการที่ถูกต้องในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเรียนของบุตรหลาน โดยปรับกรอบความคิดใหม่ว่าการมีส่วนร่วมนั้นไม่ใช่แค่การจัดการประชุมหรือจัดกิจกรรมที่ให้พ่อแม่ผู้ปกครองเข้าร่วม แต่เปิดใจรับพ่อแม่ผู้ปกครองเข้าสู่ห้องเรียน เช่น การสร้างพื้นที่เฉพาะสำหรับคำถามและคำตอบจากผู้ปกครอง และจัดการเยี่ยมบ้านที่มีการแลกเปลี่ยนเรื่องการเลี้ยงดูบุตรหลาน

5) หน่วยงานต้นสังกัดควรมีนโยบายรองรับเกี่ยวกับการปิดโรงเรียนและการศึกษาทางไกล และจำเป็นต้องคำนึงถึงศักยภาพของผู้ปกครองที่แตกต่างกันในการช่วยให้บุตรหลานเรียนรู้ โดยอาจให้การสนับสนุนด้วยชุดการเรียนรู้ที่บ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่ไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ตหรือไฟฟ้า จากสถานการณ์โควิดที่ผ่านมา พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ทำให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเรียนของบุตรหลานมากขึ้น และทำให้ผู้ปกครองเข้าใจระดับการเรียนรู้ของบุตรหลานดีขึ้น สิ่งสำคัญคือ กลยุทธ์ใด ๆ ที่พัฒนาขึ้นจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างและหลากหลายของผู้ปกครองและบริบทของครอบครัวและชุมชนด้วย

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ศึกษาเชิงลึกถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมในด้านการสื่อสาร เพื่อนำไปสู่แนวทางในการออกแบบกิจกรรม หลักสูตร และนโยบายต่าง ๆ เนื่องจากเป็นด้านที่มีความสำคัญและเป็นจุดเริ่มต้นในการมีส่วนร่วมด้านอื่น ๆ ต่อไป

2) วิจัยเชิงนโยบายในการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดนโยบายร่วมกันแบบบูรณาการ

3) ศึกษาการมีส่วนร่วมของคุณพ่อคุณแม่ผู้ปกครองในกลุ่มผู้เรียนที่ต้องเรียนออนไลน์ในช่วงสถานการณ์โควิด รวมถึงพัฒนาการของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาต่อไป

4) การสร้างการมีส่วนร่วมของคุณพ่อคุณแม่ผู้ปกครองในกลุ่มสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีความหลากหลายทางด้านชาติพันธุ์ และมีความแตกต่างของภาษาแม่

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กระทรวงมหาดไทย. (2545). *คู่มือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: อาสารักษาดินแดน.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2545). *รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา*. กรุงเทพฯ: เอดิสัน เพรส โปรดักส์จำกัด.
- จริยา ทรงนิพิฐกุล. (2562). *บทบาทของผู้ปกครองกับการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1*. [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เจนภพ ปัญญาสงค์, ชัชภูมิ สีชมภู และ พิมพกา ธรรมสิทธิ์ (2565). ศึกษาแนวทางการส่งเสริม การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกลุ่มโรงเรียนฝึ่งนที่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2. *วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 5(6), เดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม
- ชนมธิดา ยาแก้ว, รวี ศิริปริชยากร, จิราภรณ์ ยกอินทร์, อารีย์ พรหมเล็ก, และ อัญชิษฐา ปิยะจิตติ. (2561). พฤติกรรมมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียง. *วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนา มนุษย์*, 2(2), 1-14.
- โชติกา เหมืองอ่อน. (2563). *การบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โรงเรียนสบเปิงวิทยา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ทัศนีย์ นาคุณทรง. (2546). *การจัดการศึกษาระดับบริหาร*. มหาสารคาม : คณะครุศาสตร์ สถาบัน ราชภัฏมหาสารคาม.
- ธันย์ สุภาแสน. (2563). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมพัฒนาการเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โครงการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

- ธรรมรัตน์ พงษ์ทอง. (2559). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนในเขตอำเภอแก่งหางแมว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นวิยา วาจาสัตย์. (2556). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตเทศบาลเมืองวังน้ำเย็น อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นันทวีร์ พงษ์นาค. (2561). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรีเขต 2*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562. (2562, 30 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 ตอนที่ 36. หน้า 5-16.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, 19 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. (2545, 19 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 119 ตอนที่ 123 ก. หน้า 16-21.
- พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546. (2546, 2 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 120 ตอนที่ 95 ก. หน้า 1-28.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). *การบริหารและการนิเทศการศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ ฯ : เจ้าพระยา ระบบการพิมพ์.
- เยาวลักษณ์ แก้วโกย, เผ่าพงษ์พัฒน์ บุญเกษนันทน์ และ กิติวัชร ถ้วยงาม. (2560). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลปะเคียบ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์*. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษา ระดับชาติ และนานาชาติ 2560. วันที่ 10 มีนาคม 2560.
- วราภรณ์ รักรวิชัย. (2540). *การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ ฯ : แสงศิลป์การพิมพ์.
- ศิริบงกช เจริญทอง. (2557). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี*. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

- สาริตา เจนเข้ว่า และเสวียน เจนเข้ว่า. (2562). การจัดการศึกษาแบบภาคีหุ้นส่วน: แนวทางการปฏิรูปการศึกษา, *วารสารการจัดการความรู้สู่การปฏิบัติที่เป็นเลิศ วิทยาลัยนครราชสีมา*. 1/2562
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561*. บริษัท 21 เซ็นจูรี่ จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ*. บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *แผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2564 - 2570*. บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *รายงานวิจัยการสำรวจและติดตามการดำเนินงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2563* ของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย. สำนักงานฯ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- อารี รังสินันท์. (2527). *รวมบทความการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก*. ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2542). *รายงานการวิจัยการศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ภาษาอังกฤษ

- Annie, W. (2019). Engaging families through observation and reflection: a collaborative approach to making learning visible. *Journal of Children and Poverty*, <https://doi.org/10.1080/10796126.2019.1566695>
- Ayoub, C., Vallotton, C. D., Mastergeorge, A. M. (2011). Developmental pathways to integrated social skills: the roles of parenting and early intervention. *Child Dev.* 2011 Mar-Apr; 82(2): 583-600.

- Barnardos' National Children's Resource Centre. (2006). *Parental Involvement - A handbook for childcare providers*. The National Children's Resource Centre Barnardos Christchurch Square Dublin 8.
- Bæck, U. D. K. (2010). Parental involvement practices in formalized home - school cooperation. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 54(6), 549–563.
- Bono, E. D., Francesconi, M., Kelly, Y., & Sacker, A. (2016). Early maternal time investment and early child outcomes. *The Economic Journal*, 126(596), F96-F135.
- Bulotsky-Shearer, R. J., Bell, E. R., Romero, S. L., & Carter, T. M. (2012). Preschool interactive peer play mediates problem behavior and learning for low-income children. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 33(1), 53–65.
- Carothers S. S., Borksowski J. G., Whitman T. L. (2006). Children of adolescent mothers: exposure to negative life events and the role of social supports on their socioemotional adjustment. *J. Youth Adolesc.* 35, 822–832
- Caspe, M., & Lopez, E. (2006). *Lessons from family-strengthening interventions: Learning from evidence-based practice*. Retrieved from Cambridge, MA.:
- Clinton, J. & Hattie, J. 2013. New Zealand students' perceptions of parental involvement in learning and schooling. *Asia Pacific journal of Education*, 33(3): 324-337.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T., (1981). *Rural Development Participation: Concepts and Measure for Project Design Implementation and Evaluation*.
- Dahlberg, G. & Moss, P. (2005). *Ethics and Politics in Early Childhood Education*, RoutledgeFalmer, London.
- De Gioia, K. (2013). Cultural negotiation: Moving beyond a cycle of misunderstanding in early childhood settings. *Journal of Early Childhood Research* 11(2): 108-122. Crossref.
- Emegwali, S. (2009). Fostering parent-teacher collaboration in the classroom. *Techniques (Association for Career and Technical Education)*, 84(5), 8

- Epstein J. L., Sanders, M. G., Simon, B. S., Salinas, K. C., Jansorn, N. R., Van Voorhis, F. L. (2002). *School, family, and community partnerships: Your handbook for action*, 2nd edition. Thousand Oaks, CA: Corwin Press
- Epstein, J.L. (2009). In *School, family, and community partnerships: Your handbook for action* (3rd ed.). USA: Corwin Press.
- Erwin W. (1976) *Participation Management: Concept Theory and Implementation*. Atlanta G.: Georgia State University.
- Eva, Y. H. L & Jian-Bin, L. (2021) Hong Kong Children's School Readiness in Times of COVID-19: The Contributions of Parent Perceived Social Support, Parent Competency, and Time Spent With Children. *Educational Psychology*, 2021(12). <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.779449>
- Fagbeminiyi, 2011 Fagbeminiyi, F.F. (2011). The role of parents in Early Childhood Education: A casestudy of Ikeja, Lagos State, Nigeria. *Global Journal of Human Social Science*. 11 (2)
- Flynn, J.R. (2007). *What is intelligence? Beyond the Flynn Effect*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Garcia, L.E. & Thornton, O. (2014). The enduring importance of parental involvement. <http://Neatoday.org/2014/11/18/the-enduring-importance-of-parental-involvement-2/>
- Greenwood, G. E., & Hickman, C. W. (1991). Research and practice in parent involvement: Implications for teacher education. *The Elementary School Journal*, 91(3), 279–288.
- Gonzalez, N. (2005). Beyond culture: The hybridity of funds of knowledge. In: Gonzalez N, Moll L, Amanti C (eds) *Funds of Knowledge: Theorizing Practices in Households, Communities, and Classrooms*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, pp. 29-46.
- Gonzalez, V. (2009). *Young Learners, Diverse Children: Celebrating Diversity in Early Childhood*. Thousand Oaks. CA: Corwin.

- Harper, SN & Pelletier, J. (2010). Parent involvement in early childhood: A comparison of English language learners and English first language families. *International Journal of Early Years Education* 18(2): 123-141. Crossref.
- Hedges, H. & Cooper, M. (2014). *Inquiring minds, meaningful responses: Children's interests, inquiries, and working theories*. Wellington, New Zealand: Teaching and Learning Research Initiative. Available at [http://www.tlri.org.nz/tlri-research-research-completed/ece-sector/inquiring-minds-meaningful-responses-children'E2%80%99s](http://www.tlri.org.nz/tlri-research-research-completed/ece-sector/inquiring-minds-meaningful-responses-children%E2%80%99s)
- Henderson, A., & Berla, N. (1994). *A new generation of evidence: The family is critical to student achievement*. Columbia, MD: National Committee for Citizens in Education.
- Henrich, C. C., & Gadaire, D. M. (2008). Head Start and parent involvement. *Infants & Young Children*, 21(1), 56–69
- Ho, E. S. (2009). Educational leadership for parental involvement in an Asian context: Insights from Bourdieu's theory of practice. *The School Community Journal*, 19(2), 101–122
- Manzon, M., Miller, R., Hong, H., & Khong, L. (2015). *Parent engagement in education* (NIE Working Paper Series No. 7). Singapore: National Institute of Education.
- Ladd, G. W., Herald, S. L., & Kochel, K. P. (2006). School readiness: Are there social prerequisites? *Early Education and Development*, 17(1), 115–150
- Lee, J.S. and Bowen, N.K. (2006) Parent Involvement, Cultural Capital, and the Achievement Gap among Elementary School Children. *American Educational Research Journal*, 43, 193-218.
- Lemmer, E. M. 2007. Parent involvement in teacher education in South Africa: *International Journal about parents in Education*, 1(0): 218-229

- Koch, L.A. (2018). Parent Involvement in Early Childhood Education and Its Impact on the Development of Early Language and Literacy Skills: An Exploration of One Head Start Program's Parent Involvement Model.
- MacBeath, J. (2003). Learning outside school, in: S. Castelli, M. Mendel & B. Ravn (Eds) School, family, and community partnership in a world of differences and changes (Gdansk, University of Gdansk), 227-230.
- Manzon, M., Miller, R., Hong, H., & Khong, L. (2015). Parent engagement in education (NIE Working Paper Series No. 7). Singapore: National Institute of Education. <https://hdl.handle.net/10497/18865>
- Duriscic, M., Bunijevac, M. (2017). Parental involvement as an important factor for successful education. CEPS Journal 7 3, S. 137-153.
- Mendez, J. L. (2010). How can parents get involved in preschool? Barriers and engagement in education by ethnic minority parents of children attending Head Start programs. Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology, 16(1), 26-36
- Ministry of Education. (2021). The New Zealand Curriculum Update. Wellington, NZ: Ministry of Education.
- Mitchell L, Haggerty M, Hampton V, et al. (2006) Teachers, Parents, and Whanau Working Together in Early Childhood Education. Wellington New Zealand: New Zealand Council for Educational Research.
- MOE. (2014, 22 Jul). COMPASS (COMMunity and PARENTs in Support of Schools) overview. Ministry of Education (MOE). Retrieved from <http://www.moe.gov.sg/compass/>
- Ntekane, A. (2018), Parental Involvement in Education, Northwest University of Africa.
- OECD (2006), Starting Strong II: Early Childhood and Care, OECD, Paris.

- PEPS. (2012). Parent Education in Pre-school (PEPS) Guide on set up and management. Ministry of Social and Family Development (MSF). Retrieved from <http://app.msf.gov.sg/portals/0/pepsguideonsetupandmanagementfinal15feb2012.pdf>.
- Rivalland CMP, Nuttall J (2010) Sameness-as-fairness: Early childhood professionals negotiating multiculturalism in childcare. *Early Childhood Folio* 14(1): 28-32.
- Robinson, K., & Harris, A. L. (2014). *The Broken Compass: Parental Involvement With Children's Education* Cambridge, MA: Harvard Education Press. 312 pp.
- Rumberger, R. W., Ghatak, R., Poulos, G., Ritter, P. L., & Dornbusch, S. M. (1990). Family influences on dropout behavior in one California high school. *Sociology of Education*, 63(4), 283–299.
- Sapungan, M. G. and Sapungan, M. R. (2014). Parental Involvement in Child's Education: Importance, Barriers and Benefits. *Asian Journal of Management Sciences & Education*, 3, 42-48.
- Serra, A. & Yusuf, A. (2014). Practices for Parent Participation in Early Intervention/ Early Childhood Special Education. *International Journal of Early Childhood Special Education*, 6(1), 80-101. <https://doi.org/10.20489/intjecse.93010>
- Sivertsen, J. (2015.). Washington Christian Academy Blog: The Importance of Parental Involvement in Your Child's Education. Retrieved from <http://www.washingtonchristian.org/blog/the-importance-of-parental-involvement-in-your-childs-education>
- Swap, S. M. (1993). *Developing home-school partnerships*. New York: Teachers College Press.
- Suizzo, M.-A. (2007). Parents' goals and values for children: Dimensions of independence and interdependence across four U.S. Ethnic groups. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 38(4), 506–530

- Süleyman, Y., Gulenay, N.K., & Ibrahim, H.A. (2022). Early Childhood Education During the COVID-19 Outbreak: The Perceived Changing Roles of Preschool Administrators, Teachers, and Parents. *Early Childhood Education Journal*. <https://doi.org/10.1007/s10643-022-01339-w>
- UNICEF (2008), “The Child Care Transition”, Innocenti Report Card 8, UNICEF Innocenti Research Centre, Florence.
- Wade, B. and Moore, M. (1998) ‘An Early Start with Books: Literacy and Mathematical Evidence from a Longitudinal Study’, *Educational Review* 50(2): 135-45.
- Weiss, H. B., Caspe, M., & Lopez, M. E. (2006). Family involvement makes a difference: Family involvement in early childhood education. Cambridge, MA: Harvard Family Research Project.
- Whitaker, T., & Fiore, D. (2001). Dealing with difficult parents. Larchmont, NY: Eye on Education.
- White, A. (2019). Engaging Families through Observation and Reflection: A Collaborative Approach to Making Learning Visible. *Journal of Children and Poverty*, 25 (1), 45-56.
- Williams, T. T., & Sanchez, B. (2011). Identifying and decreasing barriers to parent involvement for inner-city parents. *Youth & Society*, 45(1), 54–74.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากรอบการวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดารัตน์ ตันนิรัตน์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนงค์นารถ ยิ้มช่าง
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณัฐชรรณ จารุชัยนิวัฒน์
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัณฑ์วรรณ มีสมสาร
5. อาจารย์ ดร.ดวงกมล จงเจริญ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือ (แบบสอบถาม และ แบบสัมภาษณ์)

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยศวีร์ สายฟ้า
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ ลังกา
3. อาจารย์ ดร.ณัฐพล แยมฉิม
4. อาจารย์ ดร.อิศรัฎฐ์ รินไธสง
5. อาจารย์ ดร.นฤมล เนียมหอม
6. นางกัญญา แสนวงษ์
7. นางสาวสาคร วุฒิศักดิ์ชัยกุล
8. นายปิยะ ล้วนเส้ง
9. นายอนุพงษ์ คล้องการ
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวรัตน์ ทศตะ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณารูปแบบงานวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

1. นางสาวพิกุล กันทะวัง
2. อ.ดร.สิริธัมม์ อุทุมธรรมานุภาพ
3. นางกุลธิดา ปัญญาจิรวุฒิ
4. นางวิลาวรรณ แก่นจันทร์
5. นายชัยวัช มหาทำนุโชค

ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

- แบบสอบถามสำหรับครู/ครูพี่เลี้ยง
- แบบสอบถามสำหรับผู้ปกครอง
- แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหาร/ครู/ครูพี่เลี้ยง
- แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ปกครอง

แบบสอบถามสำหรับครู/ครูพี่เลี้ยง

แบบสอบถามเพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย
(สำหรับครูและผู้ดูแลเด็ก)

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย ทั้งนี้ ผลการวิจัยจะไม่มีการระบุชื่อคุณรายบุคคลแต่จะนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นภาพรวมเพื่อประโยชน์ในการวิจัยนี้เท่านั้น (หรือ สามารถ scan QR code เพื่อตอบแบบสอบถาม) →

ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่ให้ความร่วมมือ
สำนักนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
โทร 0-2668-7123 ต่อ 2442, 2447 อีเมล ecdplanning@gmail.com

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หรือ เติมคำตอบที่ตรงตามความจริง

1. เพศ (1) ชาย (2) หญิง
2. อายุ (1) ต่ำกว่า 31 (2) 31-40 ปี (3) 41-50 ปี (4) 51-60 ปี
3. ตำแหน่ง (1) ผู้อำนวยการ/หัวหน้าศูนย์ (2) ครู (3) พี่เลี้ยงเด็ก
4. ประสบการณ์ในตำแหน่ง (1) น้อยกว่า 1 ปี (2) 1 - 5 ปี (3) 6 - 10 ปี (4) 11 - 15 ปี (5) 16 - 20 ปี (5) 21 ปีขึ้นไป
5. ระดับการศึกษาสูงสุด (1) ต่ำกว่าปริญญาตรี (2) ปริญญาตรี (3) ปริญญาโท (4) ปริญญาเอก
6. สาขาที่จบการศึกษา (1) สำเร็จการศึกษาในสาขาปฐมวัย/อนุบาลศึกษา (2) สำเร็จการศึกษาในสาขาการศึกษา (3) สำเร็จการศึกษาในสาขาอื่น
7. ระดับชั้นที่สอน (ตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก) (1) เตรียมอนุบาล (2) อนุบาล 1 (3) อนุบาล 2 (4) อนุบาล 3 (5) อื่น ๆ
8. สังกัดสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ปฏิบัติงาน (1) สพฐ. (2) อปท. (3) สช. (4) อื่น ๆ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

(ระดับ 5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วยมาก 3 = เห็นด้วยปานกลาง 2 = เห็นด้วยน้อย 1 = ไม่เห็นด้วย)

โครงการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1) ท่านคิดว่าเด็กที่มีผู้ปกครองพูดคุย ชักถาม เกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและบ้านทุกวัน จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
2) ท่านคิดว่าเด็กที่มีผู้ปกครองสอดแทรกคุณธรรมในการสอน และฝึกระเบียบวินัยให้กับเด็ก จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
3) ท่านคิดว่าเด็กที่มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกันกับผู้ปกครองระหว่างอยู่บ้าน จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก รวมทั้งการฝึกให้เด็กรู้จักช่วยเหลือและพึ่งพาตนเองได้					
4) ท่านคิดว่าเด็กที่มีผู้ปกครองคอยเล่าเรื่องราว ประสบการณ์ นิทาน รวมทั้งการอ่านหนังสือให้ฟัง จะทำให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน และจะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
5) ท่านคิดว่าเด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ มีวัสดุอุปกรณ์ ของเล่น ที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ที่บ้าน จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
6) ท่านคิดว่าเด็กที่มีผู้ปกครองเข้าร่วมประชุมประจำปีหรือเข้าร่วมกิจกรรมของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
7) ท่านคิดว่าเด็กที่มีผู้ปกครองมีโอกาสพูดคุยเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กกับครูขณะที่มารับส่งเด็กที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
8) ท่านคิดว่าเด็กที่มีผู้ปกครองมีการพูดคุยกับครูเกี่ยวกับกิจกรรมที่เด็กได้รับมอบหมาย เช่น การบ้าน เหตุการณ์ในแต่ละวัน หรืออื่น ๆ อย่างสม่ำเสมอ จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
9) ท่านคิดว่าเด็กที่มีผู้ปกครองติดต่อสื่อสาร พูดคุยกับครู ผ่านทางช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ เช่น Facebook หรือ Line อย่างสม่ำเสมอ จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
10) ท่านคิดว่าผู้ปกครองควรมีการติดตามข้อมูลกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ผ่านทางเว็บไซต์ หรือ Facebook อย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					

โครงการวิจัย

การพัฒนาแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
11) ท่านคิดว่า การให้โอกาสผู้ปกครองเป็นอาสาสมัครช่วยเหลืองานในกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ที่ทางสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจัดขึ้น จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
12) ท่านคิดว่า การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการให้ความรู้/จัดกิจกรรมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
13) ท่านคิดว่า การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม เช่น การจัดทำสื่อ บริจาคอุปกรณ์การเรียน จัดหาอาหารมาให้เด็กในวันที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีกิจกรรมพิเศษ จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
14) ท่านคิดว่า การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการบริจาคงบประมาณสนับสนุนหรือทรัพยากรที่จำเป็นต่อเด็ก จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
15) ท่านคิดว่า การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองชักชวนเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของทางสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และให้คำปรึกษาในด้านอื่น ๆ จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
16) ท่านคิดว่า เด็กที่มีผู้ปกครองสอนเด็กทำการบ้านและช่วยทบทวนการเรียนรู้ จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
17) ท่านคิดว่า การจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในโรงเรียนเป็นประจำ เช่น การอ่านหนังสือ การเล่นเกม การทำกิจกรรมกลางแจ้ง ฯลฯ จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
18) ท่านคิดว่า การจัดกิจกรรมพาเด็กท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาตามสถานที่ต่าง ๆ และเชิญผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมด้วย จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
19) ท่านคิดว่า เด็กที่มีผู้ปกครองเอาใจใส่/ให้กำลังใจเมื่อเด็กทำกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					

โครงการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
20) ท่านคิดว่าการลงพื้นที่ออกเยี่ยมบ้านเด็กเพื่อเสนอแนะและรับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครองเป็นประจำ จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
21) ท่านคิดว่าการสนับสนุนให้มีกรรมการสถานศึกษา/สมาคมผู้ปกครอง จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
22) ท่านคิดว่าการสนับสนุนให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินการจัดกิจกรรมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
23) ท่านคิดว่าการสนับสนุนให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของเด็กร่วมกับครู จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
24) ท่านคิดว่าการสนับสนุนให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินวิธีการจัดการเรียนของครู จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
25) ท่านคิดว่าการสนับสนุนให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผนและนโยบาย จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
26) ท่านคิดว่าผู้ปกครองที่พาเด็กไปเรียนรู้สถานที่สำคัญในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
27) ท่านคิดว่าผู้ปกครองที่พาเด็กไปเรียนรู้วัฒนธรรมของชุมชนหรือกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
28) ท่านคิดว่าผู้ปกครองพาเด็กไปเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาเป็นประจำ จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
29) ท่านคิดว่าผู้ปกครองที่พาเด็กไปเข้าร่วมประเพณีของท้องถิ่น จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
30) ท่านคิดว่าผู้ปกครองในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีโอกาสสนับสนุนกิจกรรมระหว่างชุมชนและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					

โครงการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

ตอนที่ 3 จัดอันดับความสำคัญของรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

คำชี้แจง โปรดจัดอันดับความสำคัญของรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

(อันดับ 1 = สำคัญมากที่สุด → อันดับ 6 = สำคัญน้อยที่สุด)

รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	อันดับ
1) ผู้ปกครองสร้างความรักความอบอุ่นในครอบครัวด้วยการซักถามเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สอดแทรกคุณธรรมในขณะที่พูดคุย ให้ช่วยเหลืองานบ้าน สอนทำการบ้าน ช่วยทบทวนในสิ่งที่ครูสอน อ่านหนังสือ และเล่นิทาน ฝึกให้เด็กมีพัฒนาการทั้งการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน โดยการจัดหาสิ่งจำเป็นพื้นฐานทางกายภาพสำหรับเด็กที่เอื้อต่อการเรียนรู้	
2) ผู้ปกครองเข้าร่วมประชุมผู้ปกครองเพื่อรับฟังข้อมูลข่าวสาร กิจกรรมของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ทุกครั้ง มีโอกาสรับทราบข้อมูลความก้าวหน้าของเด็กในช่วงรับหรือส่งที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีช่องทางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างผู้ปกครอง ผู้บริหาร ครู และผู้ดูแลเด็ก อย่างสม่ำเสมอ	
3) ผู้ปกครองช่วยเหลืองานของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยตามกำลังความสามารถ เช่น การมีส่วนร่วมในการสอน การอำนวยความสะดวกด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม หรือบริจาคงบประมาณ สนับสนุน หรือชักชวนเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก	
4) ผู้ปกครองเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กกำลังเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของเด็กเพื่อส่งเสริมอย่างต่อเนื่องที่บ้านได้	
5) การสนับสนุนให้มีกรรมการสถานศึกษา/สมาคมผู้ปกครองหรือคัดเลือกตัวแทนผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมในการประเมินหรือให้ข้อคิดเห็นต่อกิจกรรมและโครงการที่เกิดขึ้นในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเพื่อกำหนดแผนและนโยบายในการพัฒนาสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก	
6) ผู้ปกครองส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กด้วยการพาไปเรียนรู้วัฒนธรรม หรือสถานที่ต่าง ๆ ที่สำคัญในชุมชน รวมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและประเพณีของท้องถิ่น เชื่อมโยงให้ชุมชนและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีการช่วยเหลือสนับสนุนกัน	

ตอนที่ 4 ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

โครงการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

แบบสอบถามสำหรับผู้ปกครอง

แบบสอบถามเพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย
(สำหรับผู้ปกครอง)

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย ทั้งนี้ ผลการวิจัยจะไม่มีผลกระทบต่อข้อมูลรายบุคคลแต่จะนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นภาพรวมเพื่อประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น (หรือ สามารถ scan QR code เพื่อตอบแบบสอบถาม) →

ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่ให้ความร่วมมือ
สำนักนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
โทร 0-2668-7123 ต่อ 2442, 2447 อีเมล ecdplanning@gmail.com

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หรือ เติมคำตอบที่ตรงตามความจริง

1. เพศ (1) ชาย (2) หญิง
2. อายุ
(1) ต่ำกว่า 21 ปี (2) 21-30 ปี
(3) 31-40 ปี (4) 41-50 ปี
(5) 51-60 ปี (4) ตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป
3. สถานภาพ
(1) โสด (2) สมรส (3) หย่าร้าง
(4) อื่น ๆ โปรดระบุ
4. ความเกี่ยวข้องกับนักเรียน
(1) พ่อ/แม่
(2) ปู่/ย่า/ตา/ยาย
(3) ลุง/ป้า/น้า/อา
(4) อื่น ๆ โปรดระบุ
5. รายได้ครัวเรือน
(1) ต่ำกว่า 15,000 บาท/เดือน
(2) 15,000 – 30,000 บาท/เดือน
(3) 30,001 – 50,000 บาท/เดือน
(4) มากกว่า 50,000 บาท/เดือน
6. ระดับการศึกษาสูงสุด
(1) ต่ำกว่าปริญญาตรี
(2) ปริญญาตรี
(3) ปริญญาโท
(4) ปริญญาเอก
7. สังกัดสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่บุตรหลานกำลังศึกษา
(1) สพฐ.
(2) อปท.
(3) สช.
(4) อื่น ๆ
8. ระดับชั้นที่บุตรหลานกำลังศึกษา (กรณีมีบุตรหลานมากกว่า 1 คน สามารถเลือกได้มากกว่า 1 ระดับ)
(1) เตรียมอนุบาล (2) อนุบาล 1 (3) อนุบาล 2 (4) อนุบาล 3
(5) อื่น ๆ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

(ระดับ 5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วยมาก 3 = เห็นด้วยปานกลาง 2 = เห็นด้วยน้อย 1 = ไม่เห็นด้วย)

โครงการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1) ท่านคิดว่าการพูดคุยหรือซักถามเด็ก เกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและบ้านทุกวัน จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วม ของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
2) ท่านคิดว่าการสอดแทรกคุณธรรมในการสอน และฝึกระเบียบวินัย ให้กับเด็ก จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริม พัฒนาการให้เด็ก					
3) ท่านคิดว่าการมีโอกาทำกิจกรรมร่วมกันกับผู้ปกครองระหว่างอยู่ บ้าน จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการ ให้เด็ก รวมทั้งการฝึกให้เด็กรู้จักช่วยเหลือและพึ่งพาตนเองได้					
4) ท่านคิดว่าการเล่าเรื่องราว ประสบการณ์ นิทาน รวมทั้งการอ่าน หนังสือให้ฟัง จะทำให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน และจะช่วยสร้างการมีส่วนร่วม ของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
5) ท่านคิดว่าการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ มีวัสดุ อุปกรณ์ ของเล่น ที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ที่บ้าน จะช่วย สร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
6) ท่านคิดว่าการเข้าร่วมประชุมประจำปีหรือเข้าร่วมกิจกรรมของสถาน พัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
7) ท่านคิดการหาโอกาสพูดคุยเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กกับครูขณะที่ มารับส่งเด็กที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
8) ท่านคิดว่าการพูดคุยกับครูเกี่ยวกับกิจกรรมที่เด็กได้รับมอบหมาย เช่น การบ้าน เหตุการณ์ในแต่ละวัน หรืออื่น ๆ อย่างสม่ำเสมอ จะช่วยสร้าง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
9) ท่านคิดว่าการติดต่อสื่อสาร พูดคุยกับครู ผ่านทางช่องทางออนไลน์ ต่าง ๆ เช่น Facebook หรือ Line อย่างสม่ำเสมอ จะช่วยสร้าง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
10) ท่านคิดว่าการติดตามข้อมูลกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานพัฒนาเด็ก ปฐมวัย ผ่านทางเว็บไซต์ หรือ Facebook อย่างสม่ำเสมอ จะช่วยสร้างการ มีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					

โครงการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
11) ท่านคิดว่าการเป็นอาสาสมัครช่วยเหลืองานในกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ที่ทางสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจัดขึ้น จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
12) ท่านคิดว่าการมีส่วนร่วมในการให้ความรู้/จัดกิจกรรมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
13) ท่านคิดว่าการมีส่วนร่วม เช่น การจัดทำสื่อ บริจาคอุปกรณ์การเรียน จัดทำอาหารมาให้เด็กในวันที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีกิจกรรมพิเศษ จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
14) ท่านคิดว่าการมีส่วนร่วมในการบริจาคงบประมาณสนับสนุนหรือทรัพยากรที่จำเป็นต่อเด็ก จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
15) ท่านคิดว่าการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองชักชวนเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของทางสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และให้คำปรึกษาในด้านอื่น ๆ จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
16) ท่านคิดว่าการสอนเด็กทำการบ้านและช่วยทบทวนการเรียนรู้ จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
17) ท่านคิดว่าการมีส่วนร่วมในโรงเรียนเป็นประจำ เช่น การอ่านหนังสือ การเล่นเกม การทำกิจกรรมกลางแจ้ง ฯลฯ จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
18) ท่านคิดว่าการพาเด็กท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาตามสถานที่ต่าง ๆ ร่วมกับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
19) ท่านคิดว่าการเอาใจใส่/ให้ความสนใจเมื่อเด็กทำกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
20) ท่านคิดว่ากิจกรรมออกเยี่ยมบ้านเด็กเพื่อเสนอแนะและรับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครองเป็นประจำ จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					

โครงการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
21) ท่านคิดว่าการมีกรรมการสถานศึกษา/สมาคมผู้ปกครอง จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
22) ท่านคิดว่าการประเมินการจัดกิจกรรมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
23) ท่านคิดว่าการประเมินผลงานของเด็กร่วมกับครู จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
24) ท่านคิดว่าการประเมินวิธีการจัดการเรียนของครู จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
25) ท่านคิดว่าการมีส่วนร่วมในการวางแผนและนโยบาย จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
26) ท่านคิดว่าการพาเด็กไปเรียนรู้สถานที่สำคัญในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
27) ท่านคิดว่าการพาเด็กไปเรียนรู้วัฒนธรรมของชุมชนหรือกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
28) ท่านคิดว่าการพาเด็กไปเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาเป็นประจำ จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
29) ท่านคิดว่าการพาเด็กไปเข้าร่วมประเพณีของท้องถิ่น จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					
30) ท่านคิดว่าการมีโอกาสนับสนุนกิจกรรมระหว่างชุมชนและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก					

โครงการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

ตอนที่ 3 จัดอันดับความสำคัญของรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

คำชี้แจง โปรดจัดอันดับความสำคัญของรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

(อันดับ 1 = สำคัญมากที่สุด → อันดับ 6 = สำคัญน้อยที่สุด)

รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	อันดับ
ผู้ปกครองสร้างความรักความอบอุ่นในครอบครัวด้วยการซักถามเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สอดแทรกคุณธรรมในขณะที่พูดคุย ให้ช่วยเหลืองานบ้าน สอนทำการบ้าน ช่วยทบทวนในสิ่งที่ครูสอน อ่านหนังสือ และเล่นิทาน ฝึกให้เด็กมีพัฒนาการทั้งการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน โดยการจัดหาสิ่งจำเป็นพื้นฐานทางกายภาพสำหรับเด็กที่เอื้อต่อการเรียนรู้	
ผู้ปกครองเข้าร่วมประชุมผู้ปกครองเพื่อรับฟังข้อมูลข่าวสาร กิจกรรมของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกครั้ง มีโอกาสรับทราบข้อมูลความก้าวหน้าของเด็กในช่วงรับหรือส่งที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีช่องทางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างผู้ปกครอง ผู้บริหาร ครู และผู้ดูแลเด็ก อย่างสม่ำเสมอ	
ผู้ปกครองช่วยเหลืองานของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยตามกำลังความสามารถ เช่น การมีส่วนร่วมในการสอน การอำนวยความสะดวกด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม หรือบริจาคงบประมาณสนับสนุน หรือชักชวนเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก	
ผู้ปกครองเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กกำลังเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของเด็กเพื่อส่งเสริมอย่างต่อเนื่องที่บ้านได้	
การสนับสนุนให้มีกรรมการสถานศึกษา/สมาคมผู้ปกครองหรือคัดเลือกตัวแทนผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมในการประเมินหรือให้ข้อคิดเห็นต่อกิจกรรมและโครงการที่เกิดขึ้นในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเพื่อกำหนดแผนและนโยบายในการพัฒนาสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็ก	
ผู้ปกครองส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กด้วยการพาไปเรียนรู้วัฒนธรรม หรือสถานที่ต่าง ๆ ที่สำคัญในชุมชน รวมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและประเพณีของท้องถิ่น เชื่อมโยงให้ชุมชนและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีการช่วยเหลือสนับสนุนกัน	

ตอนที่ 4 ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหาร/ครู/ครูพี่เลี้ยง
แบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
ในประเทศไทย
(สำหรับผู้บริหาร/ครู/พี่เลี้ยงเด็ก)

1. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในความคิดของท่านมีรูปแบบอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านมีการสนับสนุนผู้ปกครองในด้านต่อไปนี้หรือไม่

- การอบรมเลี้ยงดูเด็ก (Parenting)
- การติดต่อสื่อสาร (Communicating)
- การเป็นอาสาสมัคร (Volunteering)
- การเรียนรู้ที่บ้าน (Learning at home)
- การตัดสินใจ (Decision Making)
- การมีส่วนร่วมกับชุมชน (Collaborating with the community)

3. ถ้าให้ท่านจัดลำดับความสำคัญ ในสถานการณ์ปัจจุบันท่านคิดว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
ด้านใดสำคัญมากที่สุด ด้านใดน้อยที่สุด

- การอบรมเลี้ยงดูเด็ก (Parenting)
- การติดต่อสื่อสาร (Communicating)
- การเป็นอาสาสมัคร (Volunteering)
- การเรียนรู้ที่บ้าน (Learning at home)
- การตัดสินใจ (Decision Making)
- การมีส่วนร่วมกับชุมชน (Collaborating with the community)

โครงการวิจัย

การพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

4. ท่านคิดว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีข้อเสียอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

5. ท่านคิดว่าควรมีกิจกรรมอะไรบ้างในการสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

.....

.....

.....

.....

.....

ผู้ให้ข้อมูล.....

เบอร์โทร.....

แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ปกครอง
แบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
ในประเทศไทย
(สำหรับผู้ปกครอง)

1. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในความคิดของท่านมีรูปแบบอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

2. ท่านมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในด้านต่อไปนี้หรือไม่อย่างไร

- การอบรมเลี้ยงดูเด็ก (Parenting)
- การติดต่อสื่อสาร (Communicating)
- การเป็นอาสาสมัคร (Volunteering)
- การเรียนรู้ที่บ้าน (Learning at home)
- การตัดสินใจ (Decision Making)
- การมีส่วนร่วมกับชุมชน (Collaborating with the community)

3. ถ้าให้ท่านจัดลำดับความสำคัญ ในสถานการณ์ปัจจุบันท่านคิดว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
ด้านใดสำคัญมากที่สุด ด้านใดน้อยที่สุด

- การอบรมเลี้ยงดูเด็ก (Parenting)
- การติดต่อสื่อสาร (Communicating)
- การเป็นอาสาสมัคร (Volunteering)
- การเรียนรู้ที่บ้าน (Learning at home)
- การตัดสินใจ (Decision Making)
- การมีส่วนร่วมกับชุมชน (Collaborating with the community)

โครงการวิจัย

การพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

4. ท่านคิดว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีข้อดีอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....

5. ท่านคิดว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีข้อเสียอย่างไรบ้าง

.....
.....
.....
.....
.....
.....

6. ท่านคิดว่าสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยควรมีกลยุทธ์อย่างไรบ้างในการสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ผู้ให้ข้อมูล.....

เบอร์โทร.....

คณะผู้วิจัย

1. นางพัชราพรรณ กฤษณาจินดารุ่ง	ผู้อำนวยการสำนักนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย
2. นางสาวจันทิมา ศุภรพงศ์	ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผนการพัฒนาเด็กปฐมวัย
3. นางสาวศนิชา ภาวโน	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
4. นางสาวรุ่งทิพย์ มานะกิจ	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
5. นายพงศธร ยุติธร	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
6. นายปรัชญากรณ์ ลครพล	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
7. นายปิ่นนัช พิชญพิมลมาศ	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
8. นายธนยศ ชูปวา	ผู้ช่วยนักวิจัย

สิ่งพิมพ์ สกศ.อันดับที่ 13/2566
ISBN : 978-616-270-413-0

